

วารสารวิธีวิทยาการวิจัย
JOURNAL OF RESEARCH METHODOLOGY

ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**The Department of Educational Research and Psychology,
Faculty of Education, Chulalongkorn University**

ISSN 0857-2933

Journal of Research Methodology

Senior Editors

Somwung Pitiyanuwat, Ph.D. (Prof.) National Institute of Educational Testing Service
Teara Archawamety, Ph.D. (Prof.) University of Nebraska at Kearney, USA

Editors-in-Chief

Suwimon Wongwanich, Ph.D. (Prof.) Chulalongkorn University
Auyporn Ruengtrakul, Ph.D. (Assoc. Prof.) Chulalongkorn University
Chayut Piromsombat, Ph.D. Chulalongkorn University

Editorial Board

Arunee Onswad, Ph.D. (Assoc. Prof.) Naresuan University
Chatsiri Piyapimonsit, Ph.D. (Asst. Prof.) Kasetsart University
Choosak Khamphalikit, Ph.D. Srinakharinwirot University
Kamonwan Tangdhanakanond, Ph.D. Chulalongkorn University
(Assoc. Prof.)
Nonglak Wiratchai, Ph.D. (Prof.) Chulalongkorn University
Pennee Narrot, Ph.D. (Assoc. Prof.) Khon Kaen University
Piyapong Sumettikoon, Ph.D. Chulalongkorn University
Sageemas Na Wichian, Ph.D. (Assoc. Prof.) King Mongkut's University of Technology
North Bangkok
Samphan Punprug, Ph.D. (Assoc. Prof.) National Institute of Educational Testing Service
Samran Meejang, Ph.D. (Assoc. Prof.) Naresuan University
Shotiga Pasiphol, Ph.D. (Assoc. Prof.) Chulalongkorn University
Sirichai Karnjanawasee, Ph.D. (Prof.) Chulalongkorn University
Siridej Sujiva, Ph.D. (Assoc. Prof.) Chulalongkorn University
Somkit Promjouy, Ph.D. (Assoc. Prof.) Sukhothai Thammathirat Open University
Sungworn Ngadkratoke, Ph.D. (Asst. Prof.) Sukhothai Thammathirat Open University

Coordinators

Utumporn Chatiphuak Natthapol Jaengaksorn
Kanit Sriklaub Pienkit Nimitdee
Surasak Kao-ian

วารสารวิธีวิทยาการวิจัย
ปีที่ 28 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2558)

สารบัญ

279

การศึกษาขีดความสามารถในการแข่งขันของเยาวชนไทยเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ
ในบริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ และ โชติกา ภาชีผล

301

ความอ่อนไหวในตราสินค้าและความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภค
ในเขตกรุงเทพมหานคร
สุมาลี เล็กประยูร

321

การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที
เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
ศศิธร ไสภารัตน์

341

รูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคม
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ภัทราพร เกษสังข์

365

อิทธิพลของอัตราการรู้หนังสือที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและการศึกษาในชนบท
ต่ออัตราการออกกลางคันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา: การวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการ
ชัยยุทธ กลีบบัว และ ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ

379

Book Review

Value-added Measures in Education

นพดล มโนสุทธิ

JOURNAL OF RESEARCH METHODOLOGY

Volume 28, Number 3 (September - December 2015)

CONTENT

279

**A Study of Thai Youth Competencies for Living and Working
in the AEC Context**

Piyawan Visessuvanapoom and Shotiga Pasiphol

301

**Brand Sensitivity and Brand Loyalty towards Luxury Brands
among Consumers in Bangkok Metropolitan Area**

Sumalee Lekprayura

321

**The Development of ICT Project-based Learning Activity Model
to Enhance Information and Communication Technology (ICT) Literacy
for the Intern Teachers**

Sasithorn Soparat

341

**A Path Model of Social Responsibility of Undergraduates
at the Faculty of Education, Loei Rajabhat University**

Patthraporn Kessung

365

**The Effects of Time-Varying Literacy Rates and Rural Education on the Dropout
Rates of Secondary Students: Analysis of Latent Growth Curve Modeling**

Chaiyut Kleebbua and Chayut Piromsombat

379

Book Review

Value-added Measures in Education

Noppadol Manosuthi

การศึกษาขีดความสามารถในการแข่งขันของเยาวชนไทย เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ ในบริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ¹
โชติกา ภาชีผล²

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การแข่งขันทางเศรษฐกิจและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเทศไทยจึงต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนี้ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันควรเน้นการพัฒนาความสามารถของเยาวชน เพราะเป็นช่วงวัยที่เป็นศูนย์กลางและเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศในอนาคต ถึงแม้ว่าขีดความสามารถของเยาวชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ งานวิจัยในปัจจุบันที่ศึกษาเกี่ยวกับขีดความสามารถของเยาวชนยังมีจำกัด ดังนั้นการศึกษารอบแนวคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถในการแข่งขันของเยาวชนเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศในบริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเป็นสิ่งจำเป็น บทความวิจัยนี้นำเสนอผลการศึกษาเชิงคุณภาพเรื่องการพัฒนารอบแนวคิดของขีดความสามารถในการแข่งขันของเยาวชนไทยเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศในบริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนจำนวน 40 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแบบมีทิศทาง ผลการศึกษาพบว่าขีดความสามารถในการแข่งขันของเยาวชนไทยเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศในบริบทของประชาคมอาเซียนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความสามารถในการใช้ภาษา การสื่อสารและเทคโนโลยี 2) ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในบริบทของประชาคมอาเซียน 3) ความสามารถในการคิด 4) ความสามารถในการทำงาน และ 5) ความมีคุณธรรมและจริยธรรม กรอบแนวคิดที่ได้จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพจะนำไปเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือเพื่อวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของเยาวชนไทยเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศในบริบทของประชาคมอาเซียน ในการวิจัยเชิงปริมาณ

คำสำคัญ: ขีดความสามารถของเยาวชน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

¹ ผู้รับผิดชอบบทความ, ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330. อีเมล: piyawan.p@chula.ac.th

² ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330. อีเมล: aimornj@hotmail.com

A Study of Thai Youth Competencies for Living and Working in the AEC Context

Piyawan Visessuvanapoom¹

Shotiga Pasiphol²

ABSTRACT

The commencement of ASEAN Economic Community (AEC) in 2015 will bring unavoidable changes such as growing economic competitions and an expansion of culture diversities both within Thailand and other member countries. National competitiveness, therefore, becomes an important policy to cope with these changes effectively. In order to strengthen national competitiveness, capacities of the youth should be promoted since people in this age are perceived as the core of future development. Although youth's capacities play an important role in enhancing the competitiveness, there is limited research on capacities of Thai youth as one of the key factors for the country's development. Therefore, it is necessary to explore the conceptual framework of Thai youth's capacities for a country's development in the AEC context. This article presents the results of a qualitative survey concerning the conceptual framework of Thai youth capacities for a country's development in the AEC context. Data were collected from 40 participants engaging in human resource development such as entrepreneurs, scholars, government officers, school teachers, and university lecturers. An in-depth thematic analysis was used for the interview. The results demonstrated that there were five main themes of capacities of Thai youth for a country's development in the AEC context: (1) capacities of language, communication and technology, (2) capacities of living with others in the AEC context, (3) capacities of thinking, (4) capacities for work, and (5) capacities of morality. This conceptual framework will be served as a guideline for the development of a measurement of Thai youth capacities for a country's development in the AEC in the quantitative study.

Keywords: Youth capacities, ASEAN Economic Community, qualitative study

¹ Corresponding author, Department of Educational Research and Psychology, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok 10330. Email: piyawan.p@chula.ac.th

² Department of Educational Research and Psychology, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok 10330. Email: aimornj@hotmail.com

Introduction

The commencement of AEC has a great impact on human capital. It is expected that after the full implementation of AEC, the ten ASEAN member countries will transform into a region with free movement of goods, services, investment, freer flow of capitals, and skilled labour (ASEAN Secretariat, 2008).

The free movement of skilled labour within the AEC has a great impact to human resource development in Thailand. In this regards, human resource development is ability of state to promote the development of human resources, both individual and collective, at least to serve the demands of targeted industries, which consequently elevate the national (RIAP, 2000; Visessuvanapoom, 2006), in the context of AEC, individual human resource development refers to the ability of a Thai worker, including youth (15–24 years old), to build their competitive competencies in comparisons with their counterparts from other member countries.

On the other hands, collective human resource development refers to the ability of the state to mobilize skilled and talented workforce to serve the development of chosen industries in the context of AEC. Both individual and collective human resource development in the context of AEC are crucial for enhancing Thailand's national competitiveness. This is because the AEC is going to make a region's labour market broaden as a whole, which definitely increases a number of competitors in the Thai labour market. It is important for each individual youth to develop his/her own competitive competencies in order to survive in this new arena of labour market. In terms of collective human resource, the lack of skilled labour in Thailand is going to obstruct the country's economic development because industrialization necessarily demands skilled workers, in general. Although the free movement of labour may increase a number of foreign skilled labour, it is still essential for Thailand to have adequate numbers of skilled workers to serve targeted industries' requirements. Nevertheless, the establishment of AEC does not guarantee that only skilled workers as demanded will enter the Thai's labour market. That is because each AEC-member countries will surely try to attract skilled workers to serve the countries' demands for their specific industries.

In this study, the focus is placed on the human resource aspect to examine the impact of AEC establishment on human resource conditions in Thailand. The research also casts light on important criteria and qualifications of human resource required after the integration of ASEAN Economic Community. The objective of this article is therefore to present elements of youth competitiveness in order to use as a guideline to develop indicators and program to promote youth competitiveness for a country's development for the upcoming ASEAN Economic Integration.

Objective

The purpose of this study is to explore the conceptual framework of Thai youth competencies for living and working in the AEC context.

Research Question

What are the core competencies required for Thai Youth in living and working in the AEC context?

Literature review

The Role of Thai Government to Enhance Youth Competencies

In Thailand, there are various agencies engaging in the enhancement of youth competencies. One of them is the Human Capacity Building Institute (HCBI), the Federation of Thai Industries which is established in order to promote human resource development of their members. This agency also bridges the gap between an educational world and a business world in order to enhance youth's competencies development and human resource development of their members. HCBI helps to support national educational development by initiating a pilot project with educational institutions adopting new educational management, and cooperating with other institutes to design curriculums to serve the need of an industrial sector. Thus, in order to prepare the youth to have human capital required for the future, the government should consider youth capacity building, which can be conducted in various ways, such as educational management or training.

Capacity building for a national competitiveness (Royal Gazette, 2002, p.3) is defined as a management tool to continuously enhance the national competitiveness by reforming productions and services towards the use of knowledge management and technology, strengthening supporting factors of the national competitiveness on human resource development, basic infrastructure, science and technology and improvement in management both in micro and macro level. This includes the change of the government's role in managing the economy and the society to be conformed to global change in order to support and maintain productivity and competitiveness which will result in the improvement of Thai citizen's quality of life in the long run (The Office of National Economic and Social Development Board: NESDB, 2011). Therefore, the competitiveness development is focusing on the development of an individual to be in accordance with the country's needs which will lead to the country's development eventually.

The National Statistics Office (2011) conducted a survey on the requirements of Thai youth's competencies on the age group of 15 years old and above in total of 5.5 million people. The result of the survey shows that the curriculum in demand are: computer program, agriculture, food and nutrition, mechanics and maintenance, dressmaking, textile, composting, animal culture and breeding, literacy and foreign language, accounting, finance, banking, civil construction, electrician, coiffeur, crafting, fishery and aquaculture, etc. From all citizen (15 years old and above) that require capacity development, the group of 15–24 years old (youth) has the highest demand for capacity development accounting for 1.8 million people or approximately 32.4%. This reflects that the large demand for capacity enhancement lies within the 15–24 years old group which is the youth group that will enter the labour market. This group needs to learn new things that can be adopted to improve their works.

NESDB (2002) proposed a long term strategy to improve competitiveness, which comprises of macroeconomic development, improvement of efficiency and competitiveness of Thai products, efficiency and quality enhancement of infrastructure and logistics to increase value of production and services, development of human resources, development of technology and innovation and promoting governance in

management. Human resource development contains 2 key policies, 1) developing the quality of human resource's capacity coping with changes and 2) promoting life-long learning. This can be done by enhancing quality of Thai youth, improving working skills and knowledge that match with the production structure and knowledge-based services and a creative economy, promoting science and technology learning, supporting professional standards and national qualifications, and preparing Thais to benefit from free labour movement. The life long learning can be promoted by creating learning culture and catalysts for long life learning.

Required Competencies in AEC Context

Agencies in Thailand that involve youth development by education includes the Office of the Basic of Education Commission, The Office of Vocational Education Commission, and The Office of Higher Education Commission. These agencies design the target of developing required competencies for students in each level.

The Office of the Basic of Education Commission, which is responsible for the basic education assigns required competencies for student as: love for nation, religion and the king, honesty and integrity, self-discipline, avidity for learning, observance of principles of sufficiency economy philosophy, dedication and commitment to work, cherishing Thainess, and public-mindedness (Office of the Basic of Education Commission, Thailand, 2008)

The Office of Vocational Education Commission is responsible for vocational education, which is the key agency in creating workforce that is vital to the economy. The Office of Vocational Education Commission assigns required competencies such as desirable characteristics, core and general capacity, and ability to apply professional knowledge. Desirable characteristics refer to desired morality, behaviour, characteristics, skills and intelligence. Core and general capacity refers to the youth equipped with knowledge, communication skills, use of information technology, keen to learn and develop working skills, work with others, science process, applied mathematics, and management skills. Ability to apply professional knowledge refers to ability to apply knowledge to the real working situations. (The Office of Vocational Education

Commission, Thailand, 2015)

Although the majority of previous studies stress on the importance of working capacity as a key of competitiveness, in fact, the ability to work efficiently doesn't mean that individual has specific knowledge on their specialty. But, individual should have required competencies to be able to work effectively. The result of international, national forum or hearing from ideal graduate development network (Office of Higher Education Commission, Thailand, 2011) has found that the current labour market requires higher qualification from graduates than in the past. Graduate's capacity is getting to be more important in the future. The dynamic changes demand new graduates to develop international competencies, which the capacity in thinking is a key. They are, for examples, logical thinking and judgments. New graduates also require multiple skills for living.

Currently, the Office of Higher Education Commission (OHEC) assigns universities to define required graduates' competencies which will be used as a guideline in educating students with knowledge and competencies that are suitable for work. For example, Chulalongkorn University defines requirements for graduates' competencies as knowledge, thinking ability, the eager to learn, the leadership, the healthiness, the sense of morality, the public mind, the Thainess in global context (Chulalongkorn University, 2010). Therefore, human resource development might ask for educational context to improve the youth's competitiveness, which is a key for national development.

The OHEC (2011) has drafted policy to develop ideal graduates for 2011–2015. The key policy is dynamism to be able to adapt to external change so higher education agencies can use this policy as a guideline to teach student to be able to adjust with faster change. The objective of drafting policy is to create guideline and scope of student development programme with the following targets: 1) Thai graduates have potential and learning skills for 21st century and the readiness to work and has international competency to match with demand for professional workforce, 2) Thai graduates have competency to be Thai and global citizen and 3) Thai graduates should have multiple excellences to serve the areas of focus of higher education institutions.

The OHEC also assigns the required components of the requirement graduate's competencies as follows: knowledge component, skill component, and characteristic component.

The knowledge component is comprised of academic thinking in their areas of study and ability to search for knowledge, seeking for knowledge, the ability to apply knowledge to social context, the ability to adapt to change, and advancement in their areas of study.

The skill component is comprised of having competency in the thinking process, judgment, positive thinking and creativity, value assessment and using information logically, creative thinking and problem solving, life and career skills, being able to live in propaganda stream, being able to use judgment in receiving information and adapting to changes, having learning and innovation skills, research skills, communication and technology skill, information, communication, media, and technology skills, communication, information and literacy, management skill, entrepreneurship, working with others, working in multicultural environment, conflict management skill and able to work as a team, cooperation skill, and leadership, especially leader for change.

The characteristic component is comprised of good citizenship under democratic and monarchy system, good regional and global citizenship, good social and humanitarian value, cross-cultural understanding as the world has now become borderless, understanding others, and other society, community and culture, seeing value and respect difference and variety, and having morality and good value such as having public-mindedness, self-discipline, social responsibility, professionalism, and living by using sufficiency economy principle.

Due to the change of social context and economic structure, it is necessary to reconsider the direction of human resource development so individuals can live and work in the changing context. Trilling and Fadel (2009) suggested the idea of 'skills for 21st century' based on changing global context. This change requires a new design of the education system in order to use as a key to human resource's development. In this case, successful private companies, such as Microsoft, Walt Disney and Apple,

have worked with national professional bodies and American institutions which are responsible for education as to design Partnership for Century Skills to enable learners to be able to develop themselves sustainably and to be a good workforce in the future. The skills include learning, creativity, technology usage, professional skill, 21st century skills such as life and work skill, learning and creative skill, information access and media and technology usage skill.

Trilling and Fadel (2009) explain that life and work skills are comprised of sub-skills such as flexibility and adaptability, initiative and self-control, coordination, responsibility, leadership. Learning and creative skills are comprised of sub-skills such as discretionary thinking and problem solving, creative thinking, communication skill and working with others. Information access and media and technology usage skills are comprised of subskills such as information access, media and information usage,

Therefore, youth development should be changed from conventional to new and multiple approach as to fit with the world changing context so the youth can improve their skills in sustainable way and being able to invent new things and work with others. In educational context, learning environment, teacher preparedness, curriculum, teaching approach, examination and evaluation need to be managed to be in line with developing skills that are necessary for 21st century for students.

Methodology

This study is conducted using a qualitative research method including an in-depth interview of 40 participants, 6 focus groups, and an investigation of content validity by three experts on the qualitative research, human resource development and education psychology.

Participants

Participants of the interview are composed of 24 male and 16 female key informants who work in both government and private organizations. The participants are collected through purposive sampling based on three criteria: (1) have sufficient knowledge in the AEC context, (2) volunteer to join in this study, and (3) have work

experiences related to youth such as a human development officer, a school or university teacher, and an entrepreneur. Participants of 6 focus groups are separated into 2 main groups. The first main group includes 6 government officers, 5 educators, 6 entrepreneurs and senior officers from the private sector. The last main group includes 20 fellows from the Teach for Thailand Project, 13 youths who joined the Ship for Southeast Asian and Japanese Youth Program (SSEAYP), and 13 university students from the Faculty of Education, Chulalongkorn University.

Materials

There are two kinds of materials: 1) a list of youth capacities and a guideline of the interview are provided for the participants before the beginning of the interview, and 2) a proposed conceptual framework of Thai youth's capacities and an interview form are provided for focus-group participants.

Data collection

The research contacts the gatekeepers who work in government or private organisations to recruit the participants who meet the requirement of this study. After receiving the consent from the participants to participate in this study, the researcher make an appointment with each participant. During the interview, the participants are provided with information of this study. Each interview takes approximately one hour. Five focus groups are administered after the interview process, according to the results of the interviews. Each focus group discussion takes approximately 3 hours.

Data analysis

The research analyzes data from the interviews and the focus groups by transcribing verbatim the interview tape and analyzing the scripts. Messages with the same themes were grouped into subcategories and categories. Trustworthiness of the validity of analysis on the findings and the interpretation is conducted by three experts. All of researchers are expertised in qualitative research and human resource development. In addition, two of them are expertised in educational psychology.

Results

As seen in Table 1, the results show that there are five main themes of youth capacities for enhancing a country's development in the AEC context: 1) Competency for language, communication and technology; 2) Competency for living with others in the AEC context; 3) Competency for thinking; 4) Competency for work; and 5) Competency for morality. The results will be discussed in details.

Table 1 Theme and Description

Theme	Description
Competency for language, communication and information technology	Competency for effective communication by using interlingua language such as speaking, listening, reading, and writing and applying information technology.
Competency for living with others in the AEC context	The capability to live in a multicultural or in a different society. Be proud of and have knowingness in being a part of AEC. Having an awareness of a shared responsibility in AEC. Having an identity expressing oneself together with learning to understand others, building relationships and expressing feelings appropriately as to participate in varieties of activities together.
Competency for thinking	The ability to learn and to differentiate matters critically. The ability to manage thinking skills in order to seek appropriate actions, solutions or answers and finding new ways to work, to innovate and to solve problems.
Competency for work	The ability to evaluate the value of work. Conducting good practices at work such as keep learning and being a goal-oriented worker, collaboration, management, and leadership.
Competency for morality	The competency to pursue morality for living and working. To keep values about being suffice, reasonable, responsible and to hold morality as a top priority, being honest to oneself and to others, and willingness to help others as well as the society and the awareness to conserve public goods.

There are 80 percents of participants (32 out of 40) indicating that language capacity especially English, a general language for ASEAN, is the most important skill to live in the context of AEC and to work with colleagues from various nationalities. As shown in following messages:

“English is very important at present. In order to promote competency in English, teachers should let their students to be able to communicate in English.” (P11)

“Specifically, when English is general language for communication, it is necessary for every youth and any people in any career to be able to communicate in English.” (P8)

In terms of communication capacity, 29 out of 40 participants agree that communicating skills allow them to express their ideas effectively as followed:

“Presentation skills are important and valuable ability to reach goals and to gain trust from others – a person with oral presentation skill is able to conduct powerful communication because he or she is able to persuade others. Moreover, it enhances his or her leadership.” (P6)

“Communication is not only about being able to speak English or Chinese but it is also about persuasion and understanding. A hard worker may get nothing from his or her scarification if he or she is not able to conduct an effective presentation. ... Singapore, for instance, is able to be a successful hub for international trade generating growth for the country, even though it is a small country compared to its counterpart.” (P5)

There are 12 out of 40 participants who indicate that the ability to use technology for sending and receiving data is a necessary skill at present. For example:

“Information, Media and Technology Skills is the ability to use information technology and to scrutinize all information.” (P34)

Competency for living with others in AEC context consists of three components: 1) proud of being a part of the AEC, 2) having the knowledge and the understanding regarding ASEAN culture, and 3) the ability to live in a cultural different environment.

The commencement of AEC will initiate free movements of labours. The Thai society would be more foreign-oriented than before. Thus, understanding and having good attitudes towards people from other ASEAN countries are necessary for Thai youth in order to live and work in the multicultural society. Eleven out of 40 participants state that being proud of and have knowingness in being a part of the AEC and having an awareness of a shared responsibility in the AEC are key factors to live and work in the multicultural society. For example:

“Full engagement to AEC should mean more human mobility among member nations. So it is expected to see much more incoming migrants an economic purpose. Thais, might do the same. But without good language skills and open attitude towards other member nations, it will be much more difficult for Thais to enjoy this chance, and even to be happy at home where there are more ‘foreigners’ on the street. For younger generations, it should mean that there will be more competitions, not only with Thais from other schools, provinces or regions, with workforce from other neighbouring countries, AEC or further”. (P18)

Thirteen of 40 participants indicate that living in multicultural society, Thai youth should know and understand member countries’ cultural characteristics.

“Understanding the context of multicultural society is rare among Thai youth in general. This means not only knowledge about politics, religious, economic and society but also capability to understand right or wrong in different context.”(P1)

“It is necessary to gain knowledge about culture of other neighbouring countries from their news and entertainment in order to understand situations and needs. This will lead to business opportunities with AEC.” (P4)

Regarding living in multicultural society also means the ability to express themselves, the ability to relate with others, and the ability to control emotions in order to live and work with others. There are 14 out of 40 participants indicate how important of this capacity as followed:

“Youth should develop knowledge and understanding not only for themselves but also others including relationship skill. These include their need, motivation, and

attitude as well as skill to relate with others, whose characteristics are different from them.” (P1)

Competency for thinking is defined as the ability to gather information, to categorise with rational, to search for answer, to justify, and to cope with problem. For critical thinking, 21 out of 40 participants indicate as the ability to differentiate things and search for answer with reasonable ground before making decision as followed:

“Capacities of youth, which this country needs, are technique, rational, working process, strategies of SMEs or MNCs and National strategy.” (P10)

“It is necessary to change “way of thinking” of youth to serve dynamic of society. For example, it refers to ability to analyse and scrutinize both direct and indirect impact of cultural different, and how to consume it wisely in relations to their conditions. In other words, it is important for youth to know how to consume any culture in the way that can successfully adapt to the Thai social context.” (P9)

Meanwhile, 11 out of 40 participants indicate that creative problem-solving is finding new ways for work. Creating new things and problem solving to differentiate results are important for youth in order to enhance country development.

“As to the competencies required of Thai youth to ensure that the creation of the AEC stimulates the growth of Thailand, competency in English, an ability to deepen skills learned in formal education through learning at work and in ‘further education’ programs, and problem solving and decision-making capacities must be important (in addition to competencies in literacy and numeracy)”. (P24)

“Development of thinking skills for youth, for example creative thinking, will help increase performance in innovation development. (P7)

Competency for work consists of 6 aspects: motivation for work, management skills, gathering information skills, service mind, ability to work with others and leadership.

Motivation for work means understanding how important your work is. There are 22 of out 40 participants indicate that motivation for work is important characteristic

for youth. As follows:

“Positive thinking with work refers to ideas and feeling that positive for work such as motivation of work, scarification, and collaboration etc.” (P3)

There are 8 out of 40 participants describing that management ability can lead to successful working results. Management ability includes planning for succeed and managing resources. For example:

“Let’s have a look at young people who succeed in their life. Most of them can successfully manage their time and resources in order to produce productive outcomes”. (P32)

Regarding an acquisition skill, 18 out of 20 participants mentions that it relates to ability to know and employ productive strategies to seek for information, and process data to be ready for work. For example:

“Capacity building for youth is very needed at the moment. Government should emphasis the development of necessary skills in youth. One way that can do is to include the necessary skills in the curriculum of education. These necessary skills are such as questioning, seeking for answer, acquiring for knowledge, and creating learning platform”. (P26)

Seven out of 40 participants state that service mind is a very important attribute because it assists youth to work well with others. Service mind refers to an ability to interact with others nicely and the willingness to support a colleague. For example:

“One of the strength points of Thai people is service mind. Since the culture allows Thai people to treat others like family member, it causes foreigners to be impressive with this kind of personality of Thai people”. (P33)

Eleven of 40 participants explain that youth should have an ability to collaborate with others. This ability refers to the ability to be able to work successfully with others by accepting different opinions and using effective communication methods. For example:

“It is very important for youth to develop a skill of working with a team. In this regard, they should allocate work according to members’ aptitude, accept members’ opinions, and share experiences with the team”. (P12)

The last sub-category of a competency for work is leadership. Leadership refers to being dare to change, and dare to demonstrate their opinions in order to make a good change. nine out of 40 participants agree that leadership is a necessary skill for youth in order to make a work successful. For example:

“A leadership skill assists youth to be a trend leader who be initiative. Those who have leadership will be free from the old opportunity and not be easily deceived. Moreover, leadership should lead youth to create new challenge of life. Therefore, it is very important to develop leadership skill for youth”. (P6)

The last component, morality refers to observance of principles of Sufficiency Economy

Philosophy in one’s way of life, pursuing honesty, and having public-mindedness. According to the interviews, most important morality traits for youth at this century are sufficiency, honesty, and public-mindedness.

Eleven of 40 participants mention that sufficiency is one kind of morality for youth to pursue, for example:

“Youth should rely on oneself. For example, they should be responsible to manage their own finance and self-sufficiency”. (P13)

Honesty refers to uprightness and fairness to oneself and others; shame of guilt; adhering to the promise; and do not conduct corruption. As 5 of 40 mention:

“One of the characteristics that should promote to the youth is such morality as honesty. Youth should not allow disloyal things to happen”. (P5)

Six of 40 participants state that public mind is one kind of moral that is very crucial for youth at the moment. One participant says, *“Youth should be aware of social responsibility by making a good compensation to a community in order to create a quality society”.* (P28)

Discussion

Findings suggested that there are five main themes of youth capacities for nation development in the AEC context. These five themes are consisted of competencies in language, communication, and information technology, competencies in living with others in the AEC context, competencies in think, competencies in work, and competencies in morality. Subcategories of competencies of Thai youth in the AEC context are derived from the results of the interviews and the focus group discussions have conformed to the results of previous studies that the necessary competencies of youth in this century should include competencies and attitude towards live and work (Boyatzis, 1982; Spancer & Spancer, 1993; Boyatzis, Goleman & Rhee, 2000; Tienput, 2000; Dubois & Rothwell, 2004; Kongkasawat, 2005; Office of the Civil Service Commission, Thailand, 2005; Vathanophas&Thai-ngam, 2007; Office of the Basic of Education Commission, 2008; Chulalongkorn university, 2010; Trilling & Fadel, 2009; Office of Higher Education Commission, Thailand, 2011; Office of Vocational Education Commission, 2012).

The first theme, competencies for language, communication, and information technology play an important role in the current context since effective communication is the key for successful work. Moreover, Levy and Murnane (2004) and Raksakaew (2009) also found that abilities to purposeful communicate by verbal and nonverbal are significant factors of successful communication. Therefore, language abilities are an important part of communication. Additionally, Levy and Murnane (2004) and Trilling and Fadel (2009) have proposed that in the context of globalisation there is a need for use of information technology in order to communicate with other countries. Therefore, abilities to use information technology are compulsory skills for Thai youth and are included in the communication competencies in order to reach successful communication.

The second theme, competencies in living with others is also very important in the AEC context. Since the commencement of AEC, Thai society should be more multicultural, therefore the skills that assist youth to be aware of value of others, to understand the differences, and to share with others are very crucial. According to

Trilling and Fadel (2009), it is suggested that capabilities to live and work with others would encourage the cooperation and lead to the success. Clayton (2012) and Ang et al. (2012) have supported that belonging and acceptance are compulsory to live in the multicultural societies. Moreover, Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD (2005) has also added that the competency for interaction with people from heterogenous groups as an essential competency for working in the organisation.

The third theme, competencies for thinking are urgently required in the 21st century. According to Gardner (2006), critical thinking and creative problem-solving are crucial for the current living and work. Since the globalization encourages people in the world to easily receive information from all over the world; therefore critical thinking is in need for analysing and deciding whether to believe in something or otherwise. In addition, youth in the 21st century is challenged to demonstrate creative problem-solving skills because conservative ways may not suitable to solve new problems in the new context. Metiri Group (2003) also proposed that creativity is an essential tool for people in the current context of the world because it creates people to be inventive thinker.

The forth theme, similar to previous studies (Thailand Office of the Civil Service Commission, 2005, Office of the Basic Education Commission, 2008; Office of the Higher Education Commission, 2011; Office of the Vocational Education Commission, 2012; Sermsuk, Triwichtkhun, and Wongwanich, 2014), competencies in work such as working motivation, team working skills, management skills, knowledge acquisition skills, service mind and leadership skills play a major role for people to work successfully. According to Trilling and Fadel (2009), the key for successful working are not only the specific knowledge or skills that relate to work, but also skills for working with others. Therefore, findings from the interviews are also supported the previous studies.

The last theme, competencies in morality are also important in the Thai society at the moment. Supporting Gardner (2006) moral mind is one of required characteristics of people in the 21st century. According to the findings, the most required competencies

are sufficiency, honesty, and public mind. Economic problems in the Thai society at the moment are caused by morality of people in the society. Therefore, moral traits that should help reduce the problems should lead people to be sufficient, which refers to awareness of the balance of what they have and what they want and not to against others. Next, honesty is very important for Thai youth since the most important reason of economic problems of Thailand is corruption. Therefore, encouraging Thai youth to pursue honesty should be the best way to prevent corruption and to increase quality of youth. Finally, in order to support strong societies, Thai youth should have public mind. Without public mind, people may not have sense of belonging to the society and might not contribute to the society.

Conclusions

Findings of this study provide details of core competencies of Thai youth which necessary for the nation's development in the AEC context. The results of this qualitative study will be used as a conceptual framework of the second phase of this research which is the quantitative study. Items of the questionnaire will be designed according to definitions of themes and sub-categories.

Acknowledgements

The researchers wish to thank Chulalongkorn University, Thailand for granting "Grants for Development of New Faculty Staff, Ratchadaphiseksomphot Endowment Fund, Chulalongkorn University" and Thailand Research Fun (TRF) and Office of Higher Education Commission for granting "the Research Grant for New Scholar (MRG5680109)".

References

- ASEAN Secretariat. (2008). *ASEAN Economic community blueprint*. Retrieved from <http://www.asean.org/archive/5187-10.pdf>.
- ASEAN Secretariat. (2014). *ASEAN Ministerial on Youth (AMMY)*. Retrieved from www.asean.org.
- Ang, I., Brand, J. E., Noble, G., & Wilding, D. (2012). *Living diversity: Australia's multicultural future*. Retrieved from http://epublications.bond.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1019&context=hss_pubs
- Boyatzis, R. (1982). *The Competence manager: A model for effective performance*. New York, NY: Wiley.
- Boyatzis, R., Goleman, D., & Rhee, K. (2000). Clustering competence in emotional intelligence: Insights from the emotional competence inventory. In Bar-on, R. and Parker, J. (Eds.) *The handbook of emotional intelligence* (pp.343-362). CA: Jossey-Bass.
- Chulalongkorn University. (2010). *Qualifications for Chulalongkorn University Graduates*. Retrieved from www.academic.chula.ac.th.
- Clayton, J. (2012). Living the multicultural city: acceptance, belonging and young identities in the city of Leicester, England. *Ethnic and Racial Studies*, 35(9), 1673-1693.
- Competiveness Development Office. (2011). *Strategies for enhancement of national competitiveness in long-term*. Retrieved from <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/home/interest/kro52/kpc>.
- Dubois, D., & Rothwell, W. (2004). *Competency-based human resource management*. Davies-Black Publishing.
- Gardner, H. (2006). *Five minds for the future*. Boston, MA: Harvard Business School Press.
- Kongkasawat, T. (2005). *How to begin: When applying competency in organisation*. Bangkok: Thailand-Japan Society for Technology Development.
- Levy, F. and Murnane, R. J. (2004). *The new dimension of labour: How computers are creating the next job market*. NJ: Princeton University Press.

- Metiri Group. (2003). *Engage 21st skills to 21st century learning*. Retrieved from <http://pict.sdsu.edu/engauge21st.pdf>
- Organization for Economic Co-operation and Development: OECD. (2005). *The definition and selection of key competencies: Executive Summary*. Paris: Author. Retrieved from www.oecd.org/pisa/35070367.pdf.
- Office of the Basic of Education Commission, Thailand. (2008). *The basic education core curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. Retrieved from www.academic.obec.go.th/web/doc/d/147_thailand_core_curriculum.
- Office of the Civil Service Commission, Thailand. (2005). *Application of competencies to human resource development*. (Seminar presentation on Civil Servants' Competencies).
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2002). Direction of national competitiveness in worldwide in order to deal with globalisation. Retrieved from http://www.nesdb.go.th/portals/0/tasks/dev_ability/docu/data10.pdf
- Office of Higher Education Commission, Thailand. (2011). *Thai qualification framework of higher education*. Retrieved from <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/>
- Office of Vocational Education Commission, Thailand. (2012). *Code and standard for vocational education*. Retrieved from www.vec.go.th.
- RIAP. (2000). *Building institutional capacity in Asia: Report 2000*. Sydney: Research Institute for Asia and the Pacific, University of Sydney.
- Royal Gazette. (2002). *Regulations on national competitiveness development, Office of Priminister*. Retrieved from <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/home/interest>
- Ruksakaew, D. (2009). *Effects of online learning interactions in simulations upon interpersonal communication skills of eleventh grade students* (Master degree Thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.
- Sermasuk, S., Triwichitkhun, D., Wongwanich, S. (2014). Employment conditions and essential employability skills required by employers for secondary school graduate. *Procedia-Social and Behavioural Sciences*, 116, 1848-1854.
- Spencer, M. & Spencer, M.S. (1993). *Competence at work: Models for superiors performance*. New York, NY: John Wiley & Sons.

- The National Statistics Office. (2011). A survey of citizen's needs for capacity development in 2011. Retrieved from <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/skillDevSum54.pdf>)
- Thai AEC. (2012). *History of ASEAN economic community*. Retrieved from <http://thai-aec.com/asean-Economic-community>).
- Tienput, D. (2000). Competency management: Key to success. *Human Management Journal*, 18, 11-18.
- Trilling, B. and Fadel, C. (2009). *21st century skills: learning for life in our times*. CA: Jossey-Bass.
- Vathanophas, V. and Thai-ngam, J. (2007). Competency requirements for effective job performance in the Thai public sector. *Contemporary Management Research*, 3, 45-70.
- Visessuvanapoom, V. (2006). *State and economy in Thailand the possibility of establishing a developmental state*. (Doctoral disserlation). University of Sydney, Sydney.

Brand Sensitivity and Brand Loyalty towards Luxury Brands among Consumers in Bangkok Metropolitan Area

Sumalee Lekprayura¹

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the consumers' sensitivity in brands, 2) to examine consumers' brand loyalty towards luxury brands, and 3) to investigate the direct influence of normative susceptibility, information susceptibility, perceived quality on brand loyalty towards luxury brands, and indirect impact on brand sensitivity. The study was a survey research. The researcher used multi-stage random sampling and distributed 405 questionnaires to consumers in Bangkok Metropolitan area.

The findings showed that the consumers had high level of brand sensitivity and brand loyalty towards luxury brands. Hierarchical Stepwise Regression Analysis indicated that normative susceptibility, perceived quality, and brand sensitivity had direct influence on brand loyalty. Brand sensitivity was the significant mediator between normative susceptibility and perceived quality, which affected brand loyalty. There was no direct and indirect influence of information susceptibility and brand loyalty with statistically significance of .05. These findings have important marketing implications for brand loyalty.

Keywords: Brand sensitivity, Brand loyalty, Luxury brands

¹ Corresponding author, Advertising Department, School of Communication Arts, Bangkok University, Pathumthani 12120. e-mail: sumalee.y@bu.ac.th

ความอ่อนไหวในตราสินค้าและความภักดีต่อตราสินค้า ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

สุมาลี เล็กประยูร¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความอ่อนไหวในตราสินค้าของผู้บริโภค 2) ระดับความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภค และ 3) อิทธิพลทางตรงของการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม การคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง การรับรู้คุณภาพตราสินค้า ต่อความภักดีต่อตราสินค้า และอิทธิพลทางอ้อมผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้า โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 405 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคมีระดับความอ่อนไหวในตราสินค้าและความภักดีต่อตราสินค้าอยู่ในระดับมาก ขณะที่ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นตอนระดับลดหลั่น (hierarchical stepwise regression analysis) บ่งชี้ว่า การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม การรับรู้คุณภาพของตราสินค้า และความอ่อนไหวในตราสินค้ามีอิทธิพลทางตรงกับความภักดีต่อตราสินค้า ซึ่งความอ่อนไหวในตราสินค้าเป็นตัวแปรคั่นกลางส่งผ่านอิทธิพลระหว่างการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม และการรับรู้คุณภาพตราสินค้ากับความภักดีต่อตราสินค้า ขณะที่ไม่พบอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของการคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิงกับความภักดีต่อตราสินค้า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งการค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ให้นัยสำคัญทางการตลาดสำหรับการสร้างความภักดีต่อตราสินค้า

คำสำคัญ: ความอ่อนไหวในตราสินค้า ความภักดีต่อตราสินค้า ตราสินค้า

¹ ผู้รับผิดชอบบทความหลัก, ภาควิชาการโฆษณา คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปทุมธานี 12120.
e-mail: sumalee.y@bu.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญ

การตรวจสอบและศึกษาเกี่ยวกับการบริโภคตราสินค้าหรู (luxury brands) ได้รับความสนใจจากนักการตลาดและนักวิชาการตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา เนื่องจากอุตสาหกรรมตราสินค้าหรูที่ผลิตสินค้าแฟชั่นราคาสูงประเภทเสื้อผ้า กระเป๋า นาฬิกา เครื่องหนัง เป็นธุรกิจที่เติบโตระดับสูงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้ตลาดตราสินค้าหรูมีการเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหวอย่างมากทั่วโลก (นากาซาว่า, 2552) ส่งผลให้ภายในเวลาไม่ถึงครึ่งศตวรรษ ธุรกิจครอบคลุมขนาดเล็กลอยอย่าง หลุยส์ วิตตอง คาเทียร์ ซาแนล กูชชี ปราด้า และเฟอรัรราโม กลายเป็นตราสินค้าระดับโลกที่มีผู้บริโภคนิยมใช้ในทุกสังคมและทุกวัฒนธรรม (Kapferer and Bastien, 2012) โดยเฉพาะในประเทศไทยที่สามารถพบเห็นร้านค้าและการบริโภคตราสินค้าหรูได้โดยทั่วไป

Phau and Prendergast (2001 cited in Husic & Cacic, 2009) อธิบายเกี่ยวกับตราสินค้าหรูไว้ว่า ตราสินค้าที่มีชื่อเสียงและทำให้ผู้ใช้เกิดความรู้สึกพิเศษหรือลักษณะพิเศษเฉพาะตัว (exclusivity) อย่างมีเอกลักษณ์ สามารถสื่อสารความรู้สึกหรือความหมายพิเศษและสร้างการรับรู้ถึงคุณภาพระดับสูงของตราสินค้า จนสามารถรักษาความภักดีของลูกค้าได้ ซึ่งความภักดีต่อตราสินค้า (brand loyalty) จะนำมาซึ่งการคาดการณ์ยอดขายและผลกำไรได้ และยิ่งลูกค้ามีความภักดีสูง ตราสินค้าจะสามารถตั้งราคาสินค้าในระดับสูงได้ นอกจากนี้การรักษาลูกค้าเก่าย่อมมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการดึงดูดลูกค้าใหม่ให้มาตัดสินใจซื้อตราสินค้า ความภักดีต่อตราสินค้าจึงเป็นปัจจัยช่วยลดค่าใช้จ่ายทางการตลาด และยังช่วยป้องกันไม่ให้ผู้บริโภคเปลี่ยนไปใช้ตราสินค้าของคู่แข่ง เพราะผู้บริโภคจะซื้อตราสินค้าเดิมต่อไปและยอมจ่ายเงินระดับสูงสำหรับตราสินค้านั้น แม้จะมีตราสินค้าอื่นที่ให้ผลประโยชน์เหมือนกัน ความภักดีต่อตราสินค้าจึงเป็นการช่วยป้องกันคู่แข่งทางการตลาดและการต่อสู้ด้านราคา และเป็นตัวแปรที่นำมาซึ่งความตั้งใจซื้อตราสินค้าในระดับสูง (Aaker, 1996) ความภักดีต่อตราสินค้าจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ในระยะยาวและมั่นคง การศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีต่อตราสินค้าจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจ

ขณะเดียวกันการซื้อซ้ำตราสินค้าเดิมของผู้บริโภค อาจจะไม่ได้อาจมาจากความภักดีต่อตราสินค้าเสมอไป แต่อาจจะมาจากนิสัยการซื้อจากความเคยชินหรือความเฉื่อย (purchase inertia) ซึ่งผู้บริโภคจะซื้อสินค้าโดยไม่สามารถแยกแยะหรือรับรู้ความแตกต่างระหว่างตราสินค้าได้ การซื้อซ้ำตราสินค้าเดิมที่เป็นลักษณะของความภักดีต่อตราสินค้าจึงจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ผู้บริโภคมีความอ่อนไหวต่อตราสินค้า (brand sensitivity) ในระดับสูง (Vliet, 2010) ดังนั้นการศึกษาคความภักดีต่อตราสินค้าจึงควรศึกษาถึงปัจจัยด้านความอ่อนไหวต่อตราสินค้าของผู้บริโภค ซึ่งอาจจะจะเป็นปัจจัยในการกำหนดบริบทหรือระดับความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภค

อย่างไรก็ตามจากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับตราสินค้าพบว่า ส่วนมากจะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคม ค่านิยม ลักษณะทางจิตวิทยา และการรับรู้ต่อตราสินค้า ขณะที่การศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมาจะศึกษาถึงพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยด้านส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อตราสินค้า แต่ยังไม่มียานวิจัยที่ศึกษาถึงอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยด้านสังคมและลักษณะทางจิตวิทยาที่มีต่อความภักดีต่อตราสินค้า ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “ความอ่อนไหวในตราสินค้าและความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร” ว่าปัจจัยด้านสังคมคือ การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม (normative susceptibility) และการคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง (information susceptibility) รวมถึงปัจจัยด้านจิตวิทยา คือ การรับรู้คุณภาพตราสินค้า (perceived quality) และความอ่อนไหวในตราสินค้า (brand sensitivity) มีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อความภักดีต่อตราสินค้า (brand loyalty) หรือไม่ อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในตราสินค้าของผู้บริโภคได้ดียิ่งขึ้นและจะเป็นประโยชน์ในการขยายขอบเขตการศึกษาและวิจัยด้านตราสินค้าต่อไป

วัตถุประสงค์วิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความอ่อนไหวในตราสินค้าของผู้บริโภค
2. เพื่อศึกษาระดับความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภค
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม การคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง การรับรู้คุณภาพตราสินค้าที่มีต่อความภักดีต่อตราสินค้า และอิทธิพลทางอ้อมผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้า

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ทางการศึกษาและเป็นข้อมูลทางด้านวิชาการ ในการพัฒนาองค์ความรู้และแนวคิดเกี่ยวกับตราสินค้าและความภักดีต่อตราสินค้าต่อไป
2. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการตรวจสอบผลกระทบของปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคม การรับรู้คุณภาพตราสินค้า และปัจจัยความอ่อนไหวในตราสินค้าที่มีต่อความภักดีต่อตราสินค้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านพฤติกรรมผู้บริโภคและการศึกษาเกี่ยวกับตราสินค้าต่อไป
3. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อนักการตลาดและผู้บริหารตราสินค้า เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์และบริหารตราสินค้าให้มีความแข็งแกร่งในใจผู้บริโภคและสร้างระดับความภักดีต่อตราสินค้าให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Aaker (1991) อธิบายถึงแนวคิดคุณค่าตราสินค้า (brand equity) ว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 มิติคือ 1) การตระหนักรู้ต่อชื่อตราสินค้า (brand name awareness) 2) การรับรู้ถึงคุณภาพ (perceived quality) 3) การเชื่อมโยงกับตราสินค้า (brand associations) ความภักดีต่อตราสินค้า (brand loyalty) และ 5) ทรัพย์สินอื่น ๆ ของตราสินค้า (other proprietary brand assets) ซึ่งความภักดีต่อตราสินค้าถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบหลักของคุณค่าตราสินค้า เพราะความภักดีเป็นการวัดความผูกพันที่ลูกค้ามีต่อตราสินค้า ถ้าผู้บริโภคมีความภักดีต่อตราสินค้าในระดับสูง ผู้บริโภคจะยังคงซื้อตราสินค้านั้นแม้คู่แข่งจะนำเสนอคุณสมบัติที่เหนือกว่า ความภักดีต่อตราสินค้าจึงเป็นมิติที่สามารถวัดถึงความพึงพอใจต่อตราสินค้าและแนวโน้มการเปลี่ยนตราสินค้าของผู้บริโภคได้ ยิ่งลูกค้ามีความภักดีสูง ตราสินค้าจะสามารถตั้งราคาสินค้าในระดับสูงได้ ทั้งยังช่วยป้องกันคู่แข่งทางการตลาดและช่วยป้องกันการต่อสู้ทางด้านราคา ความภักดีจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่จะนำมาซึ่งความตั้งใจซื้อตราสินค้าและพฤติกรรมการบริโภคตามมา

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคพบว่า มีปัจจัย 2 ด้านที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและพฤติกรรมผู้บริโภคคือ อิทธิพลเชิงบรรทัดฐานทางสังคมและการคล้อยตาม ข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง (Bearden, Netemeyer, & Teel, 1989; Phau & Teah, 2009; Ranjbarian, Fathi, & Kamali, 2010) ดังนี้

1) การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม (normative susceptibility) หมายถึง การตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคจะขึ้นอยู่กับความคาดหวังหรือบรรทัดฐานของผู้อื่น เพื่อสร้างความประทับใจชื่นชม หรือเป็นที่ยอมรับของบุคคลแวดล้อม ถ้าการตัดสินใจซื้อตราสินค้าหรือไม่สามารถสร้างการยอมรับจากบุคคลอื่นได้ ผู้บริโภคก็อาจจะมีทัศนคติเชิงลบต่อตราสินค้าหูได้

2) การคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง (information susceptibility) หมายถึง การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคจะขึ้นอยู่กับการให้ข้อมูล คำแนะนำ หรือความความคิดเห็นจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะเมื่อผู้บริโภคมีความรู้เกี่ยวกับสินค้านั้นในระดับต่ำหรือไม่แน่ใจในการตัดสินใจซื้อสินค้า การคล้อยตามข้อมูลจากบุคคลอื่นจะมีอิทธิพลสูงเมื่อกลุ่มเพื่อนหรือกลุ่มอ้างอิงมีความรู้หรือความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสินค้าที่ต้องการซื้อในระดับสูง ขณะเดียวกันการรับรู้ข้อมูลเชิงลบจากกลุ่มอ้างอิงจะมีผลกระทบต่อ การรับรู้และทัศนคติของผู้บริโภคต่อตราสินค้าหูเช่นกัน

ทั้งนี้ Vliet (2010) พบว่า นอกจากปัจจัยทางสังคมแล้ว ความอ่อนไหวในตราสินค้า (brand sensitivity) ของผู้บริโภคยังส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้า ซึ่งความอ่อนไหวในตราสินค้านี้เป็นระดับที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญหรือคำนึงถึงตราสินค้าก่อนการตัดสินใจซื้อ ซึ่งเป็นแนวทางการคิด

ของผู้บริโภคที่จะตัดสินใจซื้อจากชื่อของตราสินค้า (brand-name product) ที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ความอ่อนไหวในตราสินค้าจึงเป็นลักษณะทางจิตวิทยาของผู้บริโภคและได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม และมีผลอย่างมากต่อรูปแบบการบริโภค (LaChance, Beaudoin, & Robitaille, 2003 cited in Liao & Wang, 2009) เพราะตราสินค้าเป็นเสมือนสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายทางสังคม ทั้งนี้ความอ่อนไหวในตราสินค้าจะสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์การซื้อและประเภทของสินค้าที่ผู้บริโภคจะต้องตัดสินใจซื้อ ระดับของความอ่อนไหวในตราสินค้าจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อและการซื้อซ้ำในตราสินค้าแต่ละประเภทแตกต่างกัน

การศึกษางานวิจัยของ Vliet (2010) ยังพบว่า การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม (normative susceptibility) มีอิทธิพลต่อความอ่อนไหวในตราสินค้า (brand sensitivity) และความภักดีต่อตราสินค้า (brand loyalty) แต่ผลการวิจัยไม่พบอิทธิพลของการคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง (information susceptibility) ต่อความอ่อนไหวในตราสินค้า ขณะเดียวกันความอ่อนไหวในตราสินค้าเป็นตัวแปรคั่นกลาง (mediator) ระหว่างอิทธิพลเชิงบรรทัดฐานทางสังคมกับความภักดีต่อตราสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ranjbarian et al. (2010) ที่พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (subjective norm) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำในตราสินค้าเดิมมากที่สุด นอกจากนี้ ดิสพร อ่อนนุช (2550) พบว่า ตัวแทนการสังคมนormของผู้บริโภคได้แก่กลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความอ่อนไหวในตราสินค้า (brand sensitivity) ส่วนพ่อแม่กลับมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความอ่อนไหวในตราสินค้า ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลทางสังคมต่อความภักดีต่อตราสินค้าคือ

H₁ การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีต่อตราสินค้าและผู้บริโภค และมียอิทธิพลทางอ้อมผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้า

H₂ การคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีต่อตราสินค้าและผู้บริโภค และมียอิทธิพลทางอ้อมผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้า

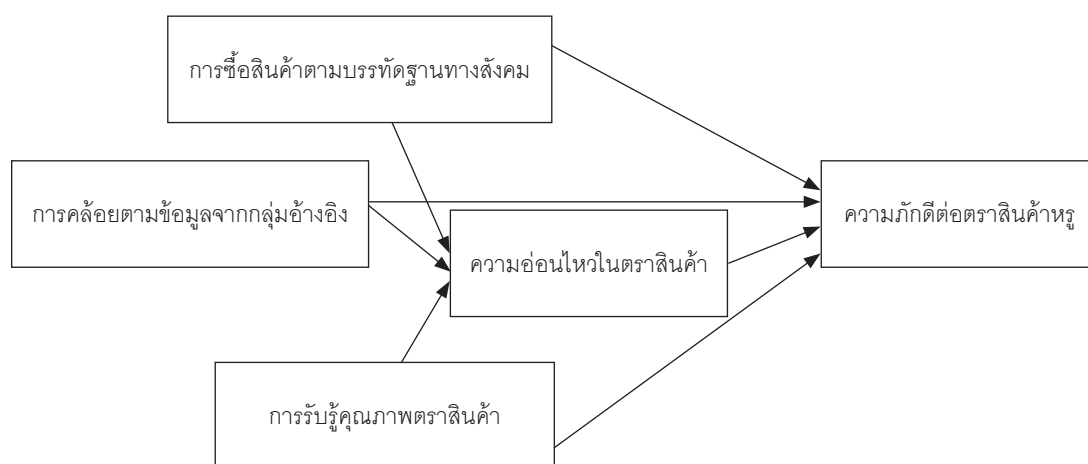
นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับความภักดีต่อตราสินค้าและความอ่อนไหวในตราสินค้ายังพบว่า ชื่อของตราสินค้ามีความสัมพันธ์กับการรับรู้คุณภาพของตราสินค้า (perceived quality) เพราะผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับตราสินค้าจะมีการรับรู้คุณภาพของตราสินค้าในทิศทางที่ดี (Lee, Kim, Pelton, Knight, & Forney, 2008) โดยใช้การรับรู้ของตนเองและราคาเป็นเกณฑ์อ้างอิงคุณภาพของสินค้า กล่าวคือ ผู้บริโภคมักจะรับรู้ว่าคุณภาพของตราสินค้าที่มีราคาสูงจะมีคุณภาพดีสูงขึ้นตามราคา (Vigneron and Johnson, 1999) สำหรับผู้บริโภคที่ชื่นชอบตราสินค้าที่มีชื่อเสียงจึงมักจะรับรู้คุณภาพของตราสินค้าในทิศทางที่ดี (Lee et al., 2008) การรับรู้ถึงคุณภาพจากการใช้ตราสินค้าจึงนำมาซึ่งการตัดสินใจซื้อตราสินค้านั้นซ้ำหรือเรียกว่ามีความภักดีต่อตราสินค้าตามมา (Aaker, 1991) ซึ่งผลการวิจัยของ

Vliet (2010) พบว่า การให้ความสำคัญกับการรับรู้คุณภาพของสินค้ามีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้าที่มีต่อความภักดีต่อตราสินค้า และพบอิทธิพลทางบวกของความอ่อนไหวในตราสินค้าที่มีต่อความภักดีต่อตราสินค้า ขณะที่ดิสพร อ่อนนุช (2550) พบว่า ความอ่อนไหวในตราสินค้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณค่าตราสินค้า ดังนั้นจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

H₃ การรับรู้คุณภาพตราสินค้ามีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีต่อตราสินค้าหูลและอิทธิพลทางอ้อมผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้า

H₄ ความอ่อนไหวในตราสินค้ามีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีต่อตราสินค้าหูล

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดประชากรและตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยคือ ผู้บริโภคทั้งเพศชายและหญิงที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5,686,252 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2556) และกำหนดตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริโภคทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเป็นผู้บริโภคที่เคยซื้อและใช้สินค้าจากตราสินค้าใดตราสินค้าหนึ่งจาก 15 ตราสินค้าคือ หลุยส์วิตตอง (Louis Vuitton) ชาแนล (Chanel) กุชชี (Gucci) ปราด้า (Prada) แอร์เมส (Hermes)

เบอร์เบอรี (Burberry) ดิออร์ (Dior) บาเลนเซียก้า (Balenciaga) พอลสมิท (Paul Smith) โคเอ้ (Chole) อีฟแซง โลรองต์ (Yves Saint Laurant) มาร์คจาคอบ (Marc Jacobs) แบลลีย์ (Bally) เฟนดิ (Fendi) และ มิว มิว (miu miu) กำหนดใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling method) และใช้สูตรประมาณขนาดตัวอย่างของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นประมาณ 95% โดยสุ่มตัวอย่างจำนวน 15 เขตจากพื้นที่ 50 เขต ใน 3 กลุ่มพื้นที่ของกรุงเทพมหานครได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 405 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (internal consistency method) โดยใช้การประมาณค่าความเที่ยงตามสูตรอัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้การประมาณค่าความเที่ยงตามสูตรอัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้คำถามในส่วนการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.88 คำถามในส่วนการคลายตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.80 คำถามการรับรู้คุณภาพตราสินค้า ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.82 คำถามในส่วนความอ่อนไหวในตราสินค้า ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.89 และคำถามในส่วนความภักดีต่อตราสินค้า ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.872 โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามชนิดตรวจสอบรายการ (check list) เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามและพฤติกรรมการซื้อตราสินค้า ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประเภทสินค้าที่ซื้อจากตราสินค้า ความถี่โดยเฉลี่ยที่ซื้อตราสินค้า และตราสินค้าที่ซื้อมากที่สุด

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีต่อตราสินค้า แบ่งย่อยเป็น 4 ปัจจัย คือปัจจัยการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม ปัจจัยการคลายตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง ปัจจัยการรับรู้คุณภาพตราสินค้า และปัจจัยความอ่อนไหวในตราสินค้า เป็นคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความภักดีต่อตราสินค้า เป็นคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามให้เสร็จสิ้นและเก็บรวบรวมแบบสอบถามให้ได้จำนวน 405 ฉบับตามที่กำหนดไว้ หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้มาทำการตรวจสอบความถูกต้องและลงรหัสข้อมูลเพื่อนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 สถิติเชิงบรรยาย (descriptive statistics) ใช้การแจกแจงความถี่ (frequency) แสดงค่าร้อยละ (percentage) เพื่ออธิบายข้อมูลส่วนบุคคลและพฤติกรรมการซื้อตราสินค้าหูก และใช้ค่าเฉลี่ย (means) กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม การคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง การรับรู้คุณภาพตราสินค้า ความอ่อนไหวในตราสินค้า และความภักดีต่อตราสินค้าหูก

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (inferential analysis) เพื่อวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นตอในระดับลดหลั่น (hierarchical stepwise regression analysis) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อความภักดีต่อตราสินค้าหูกที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการซื้อตราสินค้าหูก

ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวอย่างจำนวน 405 คนเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (70.90% และ 29.10%) มีอายุระหว่าง 15-25 ปีมากที่สุด (48.40%) ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (65.90%) ตัวอย่างเป็นนักศึกษามากที่สุด (38.00%) รองลงมาเป็นพนักงานบริษัทเอกชน (27.90%) และมีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาทมากที่สุด (44.40%) รองลงมาได้ระหว่าง 20,000-40,000 บาท (30.60%) ประเภทสินค้าที่ตัวอย่างซื้อจากตราสินค้าหูกมากที่สุดคือ กระเป๋า (38.00%) รองลงมาคือ น้ำหอม (16.30%) และเสื้อผ้า (13.30%) ส่วนใหญ่มีความถี่ในการซื้อสินค้าจากตราสินค้าหูกประมาณ 4-6 เดือน/ครั้งมากที่สุด (34.80%) รองลงมาคือ ซื้อประมาณปีละ 1 ครั้ง (26.20%) สำหรับตราสินค้าหูกที่ตัวอย่างซื้อมากที่สุดคือ Louis Vuitton (27.40%) รองลงมาคือ Dior (14.80%) Gucci (14.30%) Chanel (11.90%) Marc Jacobs (6.70%) และ Prada (5.70%) ตามลำดับ

2) ผลการวิเคราะห์การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม การคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง การรับรู้คุณภาพตราสินค้า ระดับความอ่อนไหวในตราสินค้า และระดับความภักดีต่อตราสินค้าหูกของผู้บริโภค

ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้บริโภคมีระดับการรับรู้คุณภาพโดยรวมของตราสินค้าหูกมากที่สุด และอยู่ในระดับมาก ($M = 4.18$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิงอยู่ในระดับมาก ($M = 3.59$) และมีระดับความอ่อนไหวในตราสินค้า ในระดับมาก ($M = 3.41$) ขณะ

ที่ตัวอย่างให้ความสำคัญกับการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.03$) ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ระดับความภักดีต่อตราสินค้าหรือซึ่งเป็นการวัดถึงความผูกพันและการยึดมั่นที่จะซื้อซ้ำในตราสินค้า พบว่า โดยภาพรวมตัวอย่างมีความภักดีต่อตราสินค้าหรือในระดับมาก ($M = 3.63$)

3) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงของการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม การคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง การรับรู้คุณภาพตราสินค้าหรือกับความภักดีต่อตราสินค้าหรือและอิทธิพลทางอ้อมผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้า

3.1) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า ตัวแปรต้นทั้ง 4 ตัวแปรคือ การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม การคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง การรับรู้คุณภาพตราสินค้า และความอ่อนไหวในตราสินค้า มีความสัมพันธ์กับความภักดีต่อตราสินค้าหรือที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยความอ่อนไหวในตราสินค้ามีความสัมพันธ์กับความภักดีต่อตราสินค้าหรือมากที่สุด (0.510) เป็นความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง รองลงมาคือ การรับรู้คุณภาพตราสินค้าและการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม (0.448, 0.437 ตามลำดับ) เป็นความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง ส่วนการคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง มีความสัมพันธ์กับความภักดีต่อตราสินค้าหรือระดับต่ำที่สุด (0.289) เป็นความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำ

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนายหรือตัวแปรต้นทั้ง 4 ตัวแปร มีทั้งหมด 6 คู่ตัวแปร เพื่อตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุระหว่างตัวแปรต้น (multicollinearity) พบว่า ไม่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นคู่ใดสูงกว่า 0.80 หรือมีความสัมพันธ์ต่ำกว่า -0.80 ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ ซึ่งข้อค้นพบนี้ยืนยันด้วยค่าอัตราความแปรปรวนเพื่อ (VIF) ของตัวแปรทุกตัว ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 1.19–2.39 ซึ่งน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่มีภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Hair et al., 2010) เพราะฉะนั้นจึงยืนยันได้ว่า การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ด้วย hierarchical stepwise regression analysis จะได้ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้อง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า VIF

ตัวแปร	1.	2.	3.	4.	5.	VIF
1. ความภักดีต่อตราสินค้าหูก	1.00					-
2. การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม	0.44 *	1.00				2.39
3. การคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง	0.29 *	0.57 *	1.00			1.54
4. การรับรู้คุณภาพตราสินค้า	0.45 *	0.28 *	0.29 *	1.00		1.19
5. ความอ่อนไหวในตราสินค้า	0.51 *	0.58 *	0.49 *	0.38 *	1.00	2.25
<i>M</i>	3.63	3.03	3.59	4.17	3.41	-
<i>SD</i>	0.66	0.88	0.81	0.46	0.78	-

หมายเหตุ: n=405; * $p < .05$

3.2) ผลการวิเคราะห์ด้านสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (coefficient of determination)

ในขั้นตอนที่ 1 ตัวแปรต้นที่เป็นตัวแปรภายนอก (exogeneous variable) จำนวน 3 ตัวแปรคือ การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม การคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้คุณภาพตราสินค้า พบว่ามีเพียง 2 ตัวแปรคือ การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม และการรับรู้คุณภาพตราสินค้าที่สามารถทำนายความภักดีต่อตราสินค้าหูกได้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรความภักดีต่อตราสินค้าหูกได้เท่ากับร้อยละ 30.70 (ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ = $R^2 = 0.31$) และเมื่อเพิ่มตัวแปรความอ่อนไหวในตราสินค้าในขั้นตอนที่ 2 พบว่า สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในความภักดีต่อตราสินค้าได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 34.70 (ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ = $R^2 = 0.35$) ซึ่งมีขนาดปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในขั้นตอนแรกได้ผลว่า มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.04 ซึ่งแสดงว่า ความอ่อนไหวในตราสินค้าสามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรตามได้เพิ่มขึ้นอีกเพียงร้อยละ 4.00 ดังนั้นภาพรวมของการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การพยากรณ์พบว่า การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม การรับรู้คุณภาพตราสินค้า และความอ่อนไหวในตราสินค้าสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความภักดีต่อตราสินค้าหูก ได้เพียงร้อยละ 34.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังตารางที่ 2

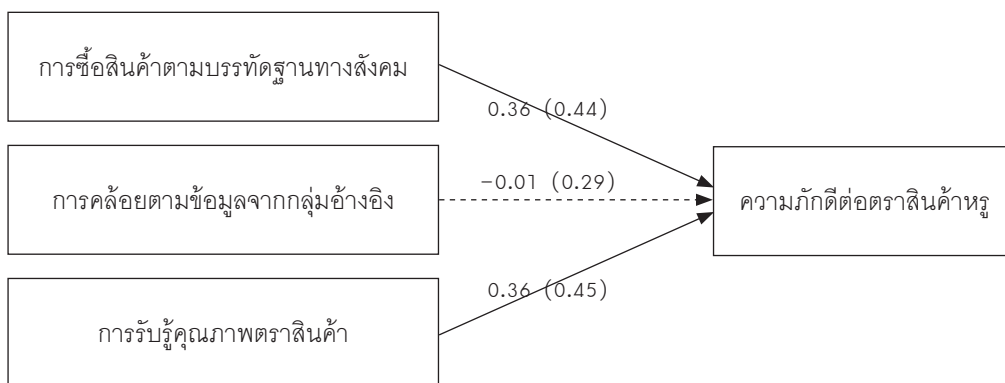
ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นตอนระดับลดหลั่น ตัวแปรตามคือความภักดีต่อตราสินค้า (BDLoyalty)

IV's		Model 1					Model 2				
		b	SE	t	p	β	b	SE	t	p	β
Block1	การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานสังคม	0.26	0.04	6.73	0.00	0.35	0.12	0.05	2.53	0.01	0.16
	การคลายตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง	-0.01	0.04	-0.21	0.84	-0.01	-0.03	0.04	-0.68	0.50	-0.03
	การรับรู้คุณภาพตราสินค้า	0.51	0.06	8.14	0.00	0.36	0.43	0.06	6.87	0.00	0.30
Block2	ความอ่อนไหวในตราสินค้า						0.25	0.05	4.94	0.00	0.30
constant		0.76					0.72				
R		0.55					0.59				
R ²		0.31					0.35				
Adjusted R ²		0.30					0.34				
R ² change		0.31					0.04				
F		59.30					53.17				
p		0.00					0.00				

3.3) ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นตอนระดับลดหลั่น

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรต้นทั้ง 4 ตัวแปรข้างต้นกับความภักดีต่อตราสินค้า โดยใช้ hierarchical stepwise regression analysis ซึ่งแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ขั้นตอนตามลำดับตัวแปรในโมเดลกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

โมเดลที่ 1 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรต้น 3 ตัวแปรคือ การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม การคลายตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้คุณภาพตราสินค้ากับความภักดีต่อตราสินค้า พบว่า อิทธิพลรวมของการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคมมีค่าเท่ากับ 0.35 ขณะที่การรับรู้คุณภาพตราสินค้ามีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.36 ส่วนการคลายตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิงไม่พบอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีต่อตราสินค้าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังแผนภาพที่ 2

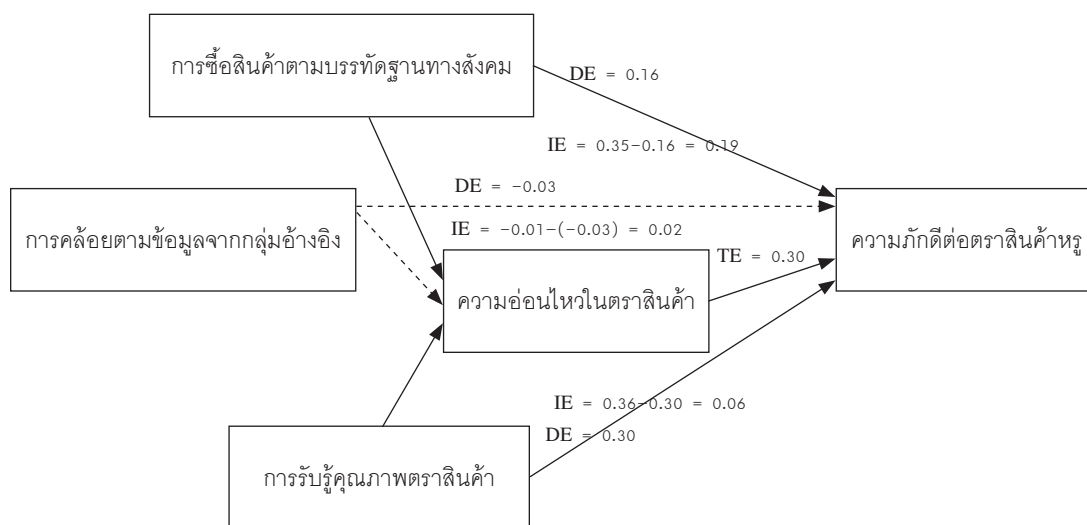

แผนภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นตอนระดับลดหลั่นในโมเดลที่ 1

หมายเหตุ: เลขตัวหน้า = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β), เลขในวงเล็บ = ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)

จากโมเดลที่ 1 สรุปได้ว่า การรับรู้คุณภาพตราสินค้าเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีตราสินค้าหุมากที่สุด (0.36) รองลงมาคือ การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม (0.35) และไม่พบอิทธิพลทางตรงของการคัดลอกข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิงต่อความภักดีต่อตราสินค้าหุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

โมเดลที่ 2 เมื่อเพิ่มตัวแปรความอ่อนไหวในตราสินค้าซึ่งเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม การคัดลอกข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้คุณภาพตราสินค้าต่อความภักดีต่อตราสินค้าหุ พบว่า อิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตามระหว่างโมเดลที่ 1 กับโมเดลที่ 2 มีค่าอิทธิพลลดลง โดยในโมเดลที่ 1 ตัวแปรการรับรู้คุณภาพตราสินค้ามีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.36 ลดลงเป็น 0.30 ในโมเดลที่ 2 แสดงว่าเป็นค่าอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้าเท่ากับ 0.06 ขณะที่การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคมมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.35 ลดลงเป็น 0.16 ในโมเดลที่ 2 แสดงว่าเป็นค่าอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผ่านตัวแปรคั่นกลางคือ ความอ่อนไหวในตราสินค้าเท่ากับ 0.19 ขณะเดียวกันพบว่า ความอ่อนไหวในตราสินค้ามีอิทธิพลรวมต่อความภักดีต่อตราสินค้าหุ ในระดับปานกลางถึงต่ำคือ 0.30 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และจากผลการวิเคราะห์ไม่พบอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของการคัดลอกข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิงต่อความภักดีต่อตราสินค้าหุ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นตอนระดับลดหลั่นในโมเดลที่ 2

หมายเหตุ: DE คือ อิทธิพลทางตรง IE คือ อิทธิพลทางอ้อม TE คือ อิทธิพลรวม

จากผลการวิเคราะห์โมเดลที่ 2 สรุปได้ว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีตราสินค้ามากที่สุดคือ การรับรู้คุณภาพตราสินค้ามีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.30 รองลงมาคือ ความอ่อนไหวในตราสินค้ามีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.30 และการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคมมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.16 ขณะที่ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้าพบว่า อิทธิพลเชิงการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานทางสังคมเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านตัวแปรความอ่อนไหวในตราสินค้ามากที่สุด คือ 0.19 และการรับรู้คุณภาพตราสินค้ามีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้าเท่ากับ 0.06 ทั้งนี้ ไม่พบอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของการคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิงต่อความภักดีต่อตราสินค้าในระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4) ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์พบว่า การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม (normative) มีอิทธิพลทางตรง (0.16) ต่อความภักดีต่อตราสินค้าและอิทธิพลทางอ้อม (0.19) ผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้า ($p < .05$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย H_1 ขณะที่การคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง (information) ไม่พบอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความภักดีต่อตราสินค้า ($p > .05$) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย H_2 สำหรับผลการวิเคราะห์การรับรู้คุณภาพตราสินค้า (quality) พบว่ามีอิทธิพลทางตรง (0.30) ต่อความภักดีต่อตราสินค้าและอิทธิพลทางอ้อม (0.06) ผ่านความอ่อนไหว

ในตราสินค้า ($p < .05$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย H_3 ขณะเดียวกันความอ่อนไหวในตราสินค้า (brandsens) มีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีต่อตราสินค้าหูก ($p < .05$) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย H_4 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความอ่อนไหวในตราสินค้าและความภักดีต่อตราสินค้าหูกครั้งนี้แบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 3 ประเด็นคือ 1) ระดับความอ่อนไหวในตราสินค้าของผู้บริโภค 2) ระดับความภักดีต่อตราสินค้าหูกของผู้บริโภค และ 3) อิทธิพลทางตรงของการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม การคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง การรับรู้คุณภาพตราสินค้าต่อความภักดีต่อตราสินค้าหูก และอิทธิพลทางอ้อมผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้า ดังนี้

1) ระดับความอ่อนไหวในตราสินค้าของผู้บริโภค

การวัดระดับความอ่อนไหวในตราสินค้าเป็นการศึกษาถึงระดับการให้ความสำคัญของตราสินค้าในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคพบว่า โดยภาพรวมตัวอย่างมีความอ่อนไหวในตราสินค้าระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ตัวอย่างให้ความสำคัญกับการซื้อสินค้าจากตราสินค้าที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักกันอย่างดีมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันตราสินค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริโภคคำนึงถึงเมื่อจะตัดสินใจซื้อสินค้า ดังที่ Liao and Wang (2009) กล่าวว่า การให้ความสำคัญกับตราสินค้ามีบทบาทสำคัญเพราะผู้บริโภคจะต้องตัดสินใจซื้อสินค้าอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะผู้บริโภคในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่รับรู้เรื่องสถานภาพทางสังคมและศักดิ์ศรีเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต ทำให้ตราสินค้าเป็นเสมือนสัญลักษณ์สื่อความหมายทางสังคม โดยจะแสดงบุคลิกภาพส่วนบุคคล (personal characteristics) และความชื่นชอบผ่านการเลือกใช้ตราสินค้าหูก การซื้อที่ให้ความสำคัญกับตราสินค้าจึงเกี่ยวข้องกับความรู้สึกเพื่อยกสถานะทางสังคม นอกจากนี้ การซื้อตราสินค้าที่มีชื่อเสียงหรือได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไปจะสร้างความรู้สึกคุ้นเคยและลดความเสี่ยงจากการตัดสินใจซื้อสินค้าได้ ดังนั้นผู้บริโภคจึงมีความอ่อนไหวในตราสินค้าหรือให้ความสำคัญกับตราสินค้าในระดับสูง โดยเฉพาะการตัดสินใจซื้อสินค้าที่มีภาพลักษณ์และราคาสูงอย่างตราสินค้าหูก

2) ระดับความภักดีต่อตราสินค้าหูกของผู้บริโภค

ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยภาพรวมตัวอย่างมีความภักดีต่อตราสินค้าหูกในระดับมาก ซึ่งแสดงถึงความผูกพันและการยึดมั่นที่จะซื้อซ้ำในตราสินค้าเดิม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความพึงพอใจจากการใช้ตราสินค้าหูกนั้นที่สามารถตอบสนองคุณประโยชน์ด้านประโยชน์ใช้สอยและคุณค่าทางจิตใจให้ผู้ใช้ได้ ซึ่ง Aaker (1991) กล่าวว่า ความภักดีต่อตราสินค้าจะเกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคซื้อหรือได้ใช้

สินค้านั้นแล้ว ผู้บริโภคจะเกิดประสบการณ์จากการใช้ตราสินค้า ถ้าผู้บริโภคมีความภักดีต่อตราสินค้าในระดับสูง ผู้บริโภคจะยังคงซื้อตราสินค้านั้นต่อไปแม้คู่แข่งจะนำเสนอคุณสมบัติที่เหนือกว่า ความภักดีต่อตราสินค้าจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้บริโภคยอมรับกับราคาในระดับสูงของตราสินค้าและยังเป็นแรงผลักดันทำให้ผู้บริโภคยอมจ่ายเงินที่มากกว่าเพื่อให้ได้มาซึ่งตราสินค้าที่ต้องการ

3) อิทธิพลทางตรงของการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม การคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิง การรับรู้คุณภาพตราสินค้าต่อความภักดีต่อตราสินค้า และอิทธิพลทางอ้อมผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้า

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า การรับรู้คุณภาพตราสินค้า เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมและเป็นอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีต่อตราสินค้ามากที่สุด รวมทั้งมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Vliet (2010) ที่พบว่า การให้ความสำคัญกับการรับรู้คุณภาพของสินค้ามีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้าต่อความภักดีต่อตราสินค้า แสดงให้เห็นว่า ตัวอย่างที่รับรู้คุณภาพของตราสินค้าในระดับสูง จะมีความภักดีต่อตราสินค้าตามมา ซึ่ง Vigneron and Johnson (1999) กล่าวไว้ว่า ผู้บริโภคบางกลุ่มมักจะใช้การรับรู้ของตัวเองเป็นเกณฑ์พิจารณาคุณภาพของสินค้าและจะใช้ราคาเป็นเกณฑ์อ้างอิงถึงคุณภาพของสินค้าคือ การรับรู้ว่าคุณภาพสินค้าที่มีราคาสูงมักจะมีคุณภาพสูง และเมื่อผู้บริโภคทราบว่า ตราสินค้านั้นมีคุณภาพดี ก็มักจะมีความภักดีต่อตราสินค้านั้นเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนี้ชื่อของตราสินค้ายังมีความสัมพันธ์กับการรับรู้คุณภาพของตราสินค้า เพราะผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับตราสินค้าจะรับรู้คุณภาพของตราสินค้าในทิศทางที่ดี (Lee et al., 2008) ดังนั้นถ้าผู้บริโภครับรู้คุณภาพตราสินค้าในระดับสูงก็จะนำมาซึ่งการตัดสินใจซื้อซ้ำในตราสินค้าเดิมหรือเรียกว่ามีความภักดีต่อตราสินค้าตามมา (Aaker, 1991)

ขณะเดียวกัน การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคมซึ่งเป็นการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคที่ขึ้นอยู่กับความคาดหวัง การยอมรับ หรือบรรทัดฐานของผู้อื่น เพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับในสังคมหรือจากบุคคลแวดล้อม มีค่าอิทธิพลรวมและอิทธิพลทางตรงกับความภักดีต่อตราสินค้าในระดับปานกลางถึงต่ำและมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Vliet (2010) ทั้งนี้ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ตราสินค้าหรือตราสินค้าที่ผู้บริโภคใช้อยู่สามารถตอบสนองความต้องการทางด้านภาพลักษณ์และทำให้ผู้ใช้เป็นที่ยอมรับหรือชื่นชมจากบุคคลอื่นได้ ผู้บริโภคจึงต้องการซื้อซ้ำในตราสินค้าเดิมหรือมีความภักดีต่อตราสินค้า และเนื่องจากตราสินค้าหรือตราสินค้าที่มีราคาสูง การซื้อตราสินค้าหรือตราสินค้าจึงมักจะเกี่ยวข้องกับการบริโภคเชิงสัญลักษณ์ เป็นการแสดงถึงรสนิยมภาพลักษณ์ และความสามารถในการจ่ายเงินของผู้ใช้ ซึ่ง Vigneron and Johnson (1999) กล่าวว่า ผู้บริโภคบางกลุ่มจะให้ความสำคัญกับราคา เพราะราคาในระดับสูงของสินค้าจะเป็นปัจจัยผูกขาดที่บุคคล

ทั่วไปในสังคมหรือบุคคลอื่นไม่สามารถซื้อหาหรือเป็นเจ้าของได้ ดังนั้นผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับการใช้ตราสินค้าหรือตามการรับรู้ทางสังคม จะให้ความสนใจกับตราสินค้าในลักษณะที่ทำให้บุคคลอื่นยอมรับตนเอง การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคมจึงเป็นการตัดสินใจซื้อตราสินค้าที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคาดหวังเพื่อให้บุคคลอื่นชื่นชม ประทับใจ หรือยอมรับตนเอง (Bearden, et al., 1989; Ang et al., 2001; Ranjbarian, et al., 2010) ดังนั้นถ้านักการตลาดสามารถสร้างคุณค่าตราสินค้า จนทำให้ตราสินค้านั้นเป็นที่ยอมรับระดับสูงหรือเป็นที่ชื่นชอบกันโดยทั่วไป ผู้บริโภคก็จะมี ความภักดีต่อตราสินค้านั้นตามมา

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางสังคมทั้ง 2 ปัจจัยพบว่า การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคมมีค่าอิทธิพลทั้งอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความภักดีต่อตราสินค้าหู แต่ไม่พบอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้าของการคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิงต่อความภักดีต่อตราสินค้าหู อาจจะเป็นเพราะว่า การวัดความภักดีต่อตราสินค้าหูจะวัดจากผู้บริโภคที่ใช้ตราสินค้าหูนั้นแล้ว ประสบการณ์จากการใช้ตราสินค้า การรับรู้ถึงคุณภาพ รวมถึงการยอมรับจากบุคคลอื่นต่อตราสินค้านั้นจะเป็นข้อมูลที่อยู่ในใจผู้บริโภคและมีอิทธิพลกับความภักดีต่อตราสินค้าหูมากกว่าข้อมูลจากเพื่อนหรือกลุ่มอ้างอิง ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลภายนอก นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารและความรู้สึกของตนเองมากกว่าการคล้อยตามข้อมูลข่าวสารจากบุคคลอื่น นอกจากนี้สินค้าจากตราสินค้าหูยังเป็นสินค้าที่ไม่มีความซับซ้อนในการใช้งานและส่วนมากจะเป็นสินค้าแฟชั่นประเภทกระเป๋า รองเท้า เครื่องหนัง หรือเครื่องประดับ ทำให้แนวโน้มที่จะคล้อยตามข้อมูลจากคนอื่นน้อยกว่าข้อมูลของตนเอง ในขณะที่ถ้าศึกษาสินค้าประเภทอื่นที่มีการใช้งานที่ซับซ้อน เช่น สินค้าเทคโนโลยี อาจจะทำให้ผลการวิจัยที่แตกต่างออกไป

ผลการวิจัยยังพบว่า ความอ่อนไหวในตราสินค้ามีอิทธิพลต่อความภักดีต่อตราสินค้าหูในระดับปานกลางถึงต่ำ และยังเป็นตัวแปรคั่นกลาง (mediator) ระหว่างการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคมและการรับรู้คุณภาพตราสินค้าต่อความภักดีต่อตราสินค้าหู ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคที่มีความอ่อนไหวในตราสินค้าสูงหรือเป็นบุคคลที่ให้ความสำคัญกับตราสินค้าเป็นปัจจัยแรกๆ ในการตัดสินใจซื้อ มีความพึงพอใจต่อตราสินค้าหูระดับสูงจนเป็นแรงจูงใจให้เกิดความต้องการซื้อตราสินค้าเดิมหรือมีความภักดีต่อตราสินค้า นอกจากนี้ผู้บริโภคที่มีความอ่อนไหวในตราสินค้าระดับสูงจะรับรู้ได้ว่า ตราสินค้าที่มีชื่อเสียง มักจะมีคุณภาพดีตามไปด้วย (Lee et al., 2008) โดยเฉพาะการซื้อซ้ำในตราสินค้าเดิมจะสามารถสร้างความรู้สึกคุ้นเคยและลดความเสี่ยงจากการตัดสินใจซื้อสินค้าได้ ซึ่งการค้นพบนี้ยืนยันได้ถึงอิทธิพลของตราสินค้าต่อพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภค และสรุปได้ว่า ความอ่อนไหวในตราสินค้ามีอิทธิพลต่อความภักดีต่อตราสินค้าหูและเป็นตัวแปรคั่นกลางต่อความภักดีต่อตราสินค้าหู ดังนั้นความอ่อนไหวในตราสินค้าจึงเป็นตัวแปรที่มาก่อน

และมีความสำคัญต่อการสร้างความภักดีต่อตราสินค้า นอกจากนี้ยังเป็นตัวแปรที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตราสินค้าในกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

จากผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความภักดีต่อตราสินค้าหรือทั้ง 3 ตัวแปรคือ การซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม การรับรู้คุณภาพตราสินค้า และความอ่อนไหวในตราสินค้ามีอิทธิพลต่อความภักดีต่อตราสินค้าหรือในทิศทางบวก แต่เป็นระดับปานกลางถึงต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า ยังมีตัวแปรอื่นนอกเหนือจากกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้เข้ามาเกี่ยวข้องกับความภักดีต่อตราสินค้าหรือ อาทิ ลักษณะทางจิตวิทยาของผู้บริโภค เช่น แรงจูงใจ ความต้องการ ลักษณะเฉพาะตัว ค่านิยม หรือการรับรู้ความเสี่ยงจากการตัดสินใจซื้อ รวมทั้งอาจจะมีปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าหรือได้ เนื่องจากผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การพยากรณ์พบว่า ตัวแปรต้นตามกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความภักดีต่อตราสินค้าหรือได้เพียงร้อยละ 34.70 ซึ่งน่าจะเกิดจากปริมาณอิทธิพลของตัวแปรอื่นที่ไม่อยู่ในโมเดลการวิจัยครั้งนี้

บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมผ่านความอ่อนไหวในตราสินค้าต่อความภักดีต่อตราสินค้าหรือ โดยมุ่งศึกษากับผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณภาพตราสินค้า และการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคมมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความภักดีต่อตราสินค้าหรือ ขณะที่ความอ่อนไหวในตราสินค้ามีอิทธิพลทางตรงและเป็นตัวแปรคั่นกลางต่อความภักดีต่อตราสินค้าหรือ ทั้งนี้ไม่พบอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของการคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิงต่อความภักดีต่อตราสินค้าหรือ ดังนั้นถ้าต้องการสร้างความภักดีต่อตราสินค้าหรือและความผูกพันระยะยาว อันจะนำมาซึ่งยอดขายและการสนับสนุนจากผู้บริโภค รวมทั้งลดการแข่งขันด้านราคาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาด นักการตลาดจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างและรักษาคุณภาพระดับสูงของตราสินค้าหรือ นอกจากนี้ยังต้องสร้างชื่อเสียงภาพลักษณ์ที่ดี และการยอมรับตราสินค้าระดับสูงในสังคม เพราะการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคมมีอิทธิพลต่อความภักดีต่อตราสินค้าหรือ ถ้าตราสินค้าหรือนั้นสามารถสร้างการยอมรับหรือชื่นชมจากสังคมได้ ผู้บริโภคก็จะมี ความภักดีต่อตราสินค้าหรือนั้นต่อไป และเนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในการวิจัยครั้งนี้อยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ การวิจัยเกี่ยวกับความภักดีต่อตราสินค้าหรือครั้งต่อไปจึงอาจจะพิจารณาศึกษาตัวแปรด้านลักษณะทางจิตวิทยาหรือปัจจัยทางการตลาดเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังอาจจะพิจารณาศึกษาตัวแปรอิทธิพลทางสังคมคือ ด้านการซื้อสินค้าตามบรรทัดฐานของสังคม และการคล้อยตามข้อมูลจากกลุ่มอ้างอิงกับสินค้าประเภทอื่นที่มีวิธีการใช้งานที่ซับซ้อน หรือเป็นสินค้าที่ต้องพิจารณารายละเอียดมาก ซึ่งอาจจะให้ผลการศึกษาที่แตกต่างไปจากการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2556). ประกาศสำนักทะเบียนกลาง: จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร แยกเป็น กรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่าง ๆ. เข้าถึงจาก http://stat.bora.dopa.go.th/stat/y_stat56.html
- ดิศพร อ่อนนุช. (2550). อิทธิพลของปัจจัยด้านความแตกต่างเชิงสังคมระหว่างบุคคลของผู้บริโภค ต่อความอ่อนไหวในตราสินค้าและคุณค่าตราสินค้า (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นากาซาว่า, ซินยะ. (2552). *Louis Vuitton เปิดบันทึก...กลยุทธ์สร้างแบรนด์* [Louis Vuitton no hosoku-saikyo no brand senryaku: The principle of Louis Vuitton] (ศรัทธา สุกัญญาพิบูลย์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- Aaker, D. A. (1991). *Managing brand equity: Capitalizing on the value of a brand name*. New York, NY: Free Press.
- Aaker, D. A. (1996). *Building strong brands*. New York, NY: Free Press.
- Ang, S. H., Cheng, P. S., Lim, E. A. C., & Tambyah, S. K. (2001). Spot the difference: Consumer responses towards counterfeits. *Journal of Consumer Marketing*, 18(3), 219-235.
- Bearden, W. O., Netemeyer, R. G., & Teel, J. E. (1989). Measurement of consumer susceptibility to interpersonal influence. *Journal of Consumer Research*, 15(4), 473-481.
- Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Husic, M., & Cicic, M. (2009). Luxury consumption factors. *Journal of Fashion Marketing and Management*, 13(2), 231-245.
- Kapferer, J., & Bastien, V. (2012). *The luxury strategy: Break the rules of marketing to build luxury brands* (2nd ed.). London: Kogan Page.
- Lee, M-Y., Kim, Y-K., Pelton, L., Knight, D., & Forney, J. (2008). Factors affecting Mexican college students' purchase intention toward a US apparel brand. *Journal of Fashion Marketing and Management*, 12(3), 294-307.
- Liao, J., & Wang, L. (2009). Face as a mediator of the relationship between Material value and brand consciousness. *Psychology & Marketing*, 26(11), 987-1001.

- Phau, I., & Teah, M. (2009). Devil wears (counterfeit) Prada: A study of antecedents and outcomes of attitudes towards counterfeits of luxury brands. *Journal of Consumer Marketing*, 26(1), 15–27.
- Ranjbarian, B., Fathi, S., & Kamali, A. (2010). The factors affecting on consumers' repurchase intention toward and automobile brand: An application of reasoned action theory. *European Journal of Social Sciences*, 16(3), 352–362.
- Vigneron, F., & Johnson, L. W. (1999). A review and a conceptual framework of prestige-seeking consumer behavior. *Academy of Marketing Science Review*, 99(1), 1–15.
- Vliet, R. V. (2010). Brand sensitivity: A case for shoes. Retrieved March 12, 2014, Retrieved from <http://thesis.eur.nl/pub/8478/Vliet,%20R.C.%20van%20296411.pdf>

Translated Thai References

- Department of Provincial Administration. (2013). The notice of Office of Central Registration: The numbers of population throughout the kingdom divided by Bangkok metropolitan and other provinces. Retrieved from http://stat.bora.dopa.go.th/stat/y_stat56.html [in Thai]
- Nagasawa, S. (2009). *Louis Vuitton no hosoku-saikyo no brand senryaku: The principle of Louis Vuitton* (S.Susunpoontong, Trans.). Bangkok: Technology Promotion Association (Thailand-Japan). [in Thai]
- Onnuch, D. (2007). *Influences of consumer's socially-individual different factors on brand sensitivity and equity* (Master degree thesis) Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]

The Development of ICT Project-based Learning Activity Model to Enhance Information and Communication Technology (ICT) Literacy for the Intern Teachers*

Sasithorn Soparat¹

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to develop the model of ICT Project-based Learning Activity for the intern teachers, 2) to compare ICT Literacy of the intern teachers before and after participating the activity, and 3) to evaluate the model. The research population was 220 pre-service teachers of General Science Program. The cluster random sampling technique was used for the research sample which consisted of 73 intern teachers in grades 4-5 in elementary and secondary levels of the public schools. Data were collected by the evaluation form of components in ICT Project-based Learning Activity Model, ICT Literacy Test, and the evaluation form of model implementation. Data were analyzed by using percentage, standard deviation, coefficient of variation, and t-test for dependent samples. The content analysis was used to analyze the data from open-ended questions.

The results revealed that

1) ICT Project-based Learning Activity Model was developed with three teacher development techniques those were the workshop before internship, the coaching and mentoring technique during internship, and seminars. The components of learning activity consisted of learning through creating artifact, using technology web 2.0 as the learning tools, learning through modeling, and reflecting on action.

2) After participating the program, the intern teachers had improved their ICT Literacy score ($M_{before} = 41.13$, $SD_{before} = 19.05$, $M_{after} = 55.06$, $SD_{after} = 18.28$, $t(df) = 4.50 (72)$, $p = 0.00$)

3) The experts, school supervisors, and university supervisors had opinion on the quality of model both of learning components and the benefit in the most level. Moreover, the intern teachers had the most satisfied to ICT Project-based Learning Activity Model

Keywords: *The Development of Learning Activity Model, ICT Literacy, Project-based Learning using ICT*

* This research was supported by “The fund of Rajabhat Phranakorn University in the fiscal year 2014”

¹ Corresponding author, General Science Program, Faculty of Education, Rajabhat Phranakorn University, Bangkok 10220. E-mail: sasisopa1979@gmail.com

การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการ บูรณาการไอซีทีเพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถพื้นฐาน ด้านไอซีทีสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู*

ศศิธร ไสภรัตน์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีทีสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) เปรียบเทียบความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม และ 3) ประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีทีที่ใช้ ประชากรของงานวิจัยได้แก่ นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป (ค.บ. 5 ปี) จำนวน 220 คน และตัวอย่างวิจัยคือ นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป (ค.บ. 5 ปี) ชั้นปีที่ 5 จำนวน 73 คน ที่ออกฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนสังกัดรัฐบาล และฝึกสอนในระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้น ในปีการศึกษา 2557 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบตรวจสอบคุณภาพรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการบูรณาการไอซีที 2) แบบวัดความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที และ 3) แบบประเมินผลการใช้รูปแบบฯ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่มีกลุ่มตัวอย่างสัมพันธ์กัน (t -test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยไอซีทีที่ใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการก่อนเปิดภาคเรียน การนิเทศระหว่างภาคเรียน และการสัมมนาทั้งระหว่างและก่อนปิดภาคเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้ผ่านการสร้างชิ้นงาน การใช้เทคโนโลยีเว็บ 2.0 เป็นเครื่องมือในการสร้างชิ้นงาน การเรียนรู้ผ่านต้นแบบ และการได้ตรงองการปฏิบัติงาน

2) หลังการเข้าร่วมโครงการนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม มีคะแนนความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($M_{ก่อน} = 41.13$, $SD_{ก่อน} = 19.05$, $M_{หลัง} = 55.06$, $SD_{หลัง} = 18.28$, $t(df) = 4.50(72)$, $p = 0.00$)

3) ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์ที่เล็งเห็นความคิดเห็นต่อคุณภาพโดยรวมและองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ในการนำมาใช้จริงอยู่ในระดับมากที่สุด และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที และการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที

* งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุนวิจัยตามนโยบายปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร”

¹ ผู้รับผิดชอบบทความหลัก, วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร 10220.

อีเมล: sasisopa1979@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญ

ปัจจุบันความก้าวหน้าในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) ก่อให้เกิด “การท่วมท้นของสารสนเทศ” (ซุติมา สัจจามันท์, 2544) ในสังคมยุคใหม่ที่มีการเพิ่มปริมาณของสารสนเทศและองค์ความรู้ใหม่ ๆ อย่างมากมาย ทำให้มีความจำเป็นในการพัฒนาเยาวชนให้สามารถใช้ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Skills) ซึ่งไม่จำกัดแค่เพียงตระหนักว่าเมื่อใดจึงจะต้องการสารสนเทศ การค้นหา ประเมิน ประมวลผล การใช้และการสื่อสารสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงเท่านั้น แต่ทักษะอีกประการหนึ่งที่เอื้อต่อการเป็นผู้รู้สารสนเทศที่แท้จริง นั่นคือ “ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที” (ICT literacy) โดยการจัดการข้อมูลอย่างไตร่ตรอง สร้างสรรค์ และนำไปปรับใช้ในการแก้ปัญหา รวมทั้งการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ได้ (UNESCO, 2011) การมีความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที จึงมีบทบาทและความสำคัญต่อการศึกษาในทุกระดับในฐานะเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543) จากความสำคัญดังกล่าว ทำให้การเรียนการสอนปรับเปลี่ยนโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

การผลิตนักศึกษาครูให้เป็นผู้มีความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีที่มีความจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ในด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ กำหนดให้นักศึกษาคูควรสามารถวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ใช้ดุลยพินิจในการประมวลผล แปลความหมาย เลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) การพัฒนานักศึกษาครูให้เป็นผู้มีความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที จึงมุ่งเน้นทั้งในการพัฒนาทักษะการสื่อสารและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของตัวนักศึกษาเอง และการพัฒนาให้สามารถสื่อสารและนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

จากความสำคัญของการพัฒนาความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีให้แก่นักศึกษาครู การวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำไอซีทีบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที (ICT project-based learning) เป็นการลดช่องว่างระหว่างความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีและการนำความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ นักศึกษาคูพัฒนาเป็นครูที่มีความทันสมัย มีความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที และนำความรู้ความสามารถดังกล่าวไปใช้ในภาคปฏิบัติ เพื่อจัดการเรียนรู้ในยุคเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ◆ การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที ◆
เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีทีสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม
3. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีทีสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที พบว่ามีแนวคิดและทฤษฎีสำคัญที่สนับสนุน ได้แก่ ความหมายและความสำคัญของความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที และการจัดการเรียนรู้แบบโครงการบูรณาการไอซีที โดยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมในประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

1. ความหมายและความสำคัญของความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ การผสมผสานเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับระบบสื่อสารโทรคมนาคมที่ครอบคลุมระบบสื่อสาร ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ โทรสาร โทรศัพท์ เครื่องมือสื่อสารอื่นๆ กับระบบคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ ฐานข้อมูล และบริการสารสนเทศ ตลอดจนระบบเครือข่ายโทรคมนาคมจำนวนมากที่เชื่อมโยงติดต่อกันและใช้ร่วมกันได้ (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2553) โดยปัจจุบันได้มีการส่งเสริมให้โรงเรียนได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในทุกระดับ เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต เชื่อมโยงสังคมไทยสู่สังคมโลก และเป็นพลโลกรุ่นใหม่ที่จะนำพาสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา ดังนั้นผู้เรียนทุกคนจึงควรมีความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที เพื่อให้สามารถกำหนด เข้าถึง ประเมิน จัดกระทำ หลอมรวม สร้าง และสื่อสารข้อมูล ได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ (Educational Testing Service, 2010) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาและสามารถขยายการสำรวจตรวจสอบในสิ่งที่สนใจมากขึ้น กลายเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ (Association of College and Research Libraries, 2000) โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาครุมีความต้องการทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความต้องการในการเข้าถึงสารสนเทศทั้งที่เกี่ยวกับความรู้ในเนื้อหาวิชาที่จะนำไปสอน เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อ และอื่นๆ ที่มีอยู่อย่างมากมายผ่านทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน

2. การจัดการเรียนรู้แบบโครงการบูรณาการไอซีที (ICT project-based learning)

การจัดการเรียนรู้แบบโครงการบูรณาการไอซีทีเป็นการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคชันนิซึม (constructionism) โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยโครงการ (project-based learning) ในบริบทโลกยุคเทคโนโลยีดิจิทัลและเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เน้นการใช้ไอซีทีมาเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนสร้างเป็นชิ้นงานและตอบสนองความคิดและจินตนาการของผู้เรียนให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและเนื้อหาสาระที่ครูสอน ซึ่งชิ้นงานสร้างขึ้นโดยการใช้อีซีทีเป็นเครื่องมือ เช่น การทำหนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ การถ่ายภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และการสร้างชิ้นงานมัลติมีเดีย เป็นต้น ผ่านเครื่องมือหลากหลายในสื่อสังคม (social media) เช่น วิกี (Wikis) บล็อก (Blog) โปรแกรมประยุกต์ของกูเกิ้ล (Google apps) และ YouTube เป็นต้น

การนำไอซีทีเข้ามาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้จึงเป็นการนำไอซีทีมาเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างสรรค์ปัญญา ทั้งการรู้เนื้อหา การสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา และการใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ดังที่ Papert (1999) ได้กล่าวว่า “การสร้างชิ้นงาน ทำให้เด็กได้ใช้ความรู้” หรือกล่าวเป็นนัยได้ว่าการใช้ความรู้แสดงว่ารู้หรือทำให้รู้มากขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขา ครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) ในด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วยนั่นเอง

3. รูปแบบการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพ

การศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาครูทำให้ทราบว่า การจัดการอบรมครูเป็นครั้งๆ ในระยะเวลาอันสั้นไม่อาจทำให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้คำนึงถึงลักษณะสำคัญๆ ของกิจกรรมการพัฒนาครูจากงานวิจัยต่างๆ มาเป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที (Gulamhussein, 2013; Gaible & Burns, 2005) โดยมีแนวคิดดังนี้

หลักการที่ 1: ระยะเวลาในการพัฒนาครูควรเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูมีเวลาเพียงพอที่นำวิธีการ กลวิธีใหม่ๆ ในการจัดการเรียนรู้ได้นำไปใช้ในห้องเรียน และเมื่อประสบปัญหาในสถานการณ์จริงจะสามารถนำปัญหามาวิเคราะห์และแก้ไขได้

หลักการที่ 2: ในระหว่างที่ครูนำความรู้ วิธีการ กลวิธีใหม่ๆ ไปใช้ จะต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนตลอดระยะของการนำไปใช้ เพื่อให้ครูมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ได้จริงในห้องเรียน

หลักการที่ 3: ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ของครู ควรให้ครูได้เข้าไปมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการทำ ความเข้าใจกับแนวการปฏิบัติของสิ่งใหม่ๆ เหล่านั้น

◆ การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที ◆
เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

หลักการที่ 4: การทำให้ดูเป็นต้นแบบ (modeling) เป็นกลวิธีที่ทำให้ครูเข้าใจแนวปฏิบัติของสิ่งใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการที่ 5: เนื้อหาที่จะนำเสนอควรมีความจำเพาะ สอดคล้องกับหลักสูตรในระดับชั้นที่ครูสอน

หลักการในการพัฒนาครูเหล่านี้รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ข้างต้นนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

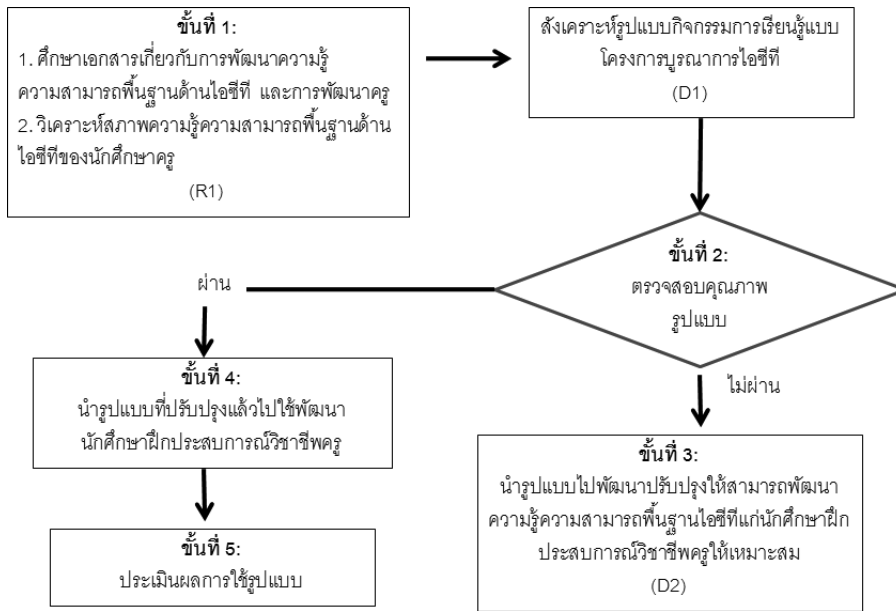
4. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ตัวแปรอิสระคือ รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที ซึ่งมีฐานการพัฒนาจากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการการใช้ไอซีทีเป็นเครื่องมือในการสร้างชิ้นงานหรือเครื่องมือในการเรียนรู้ และรูปแบบการพัฒนาครูที่เหมาะสมกับการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และมีการประเมินคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมก่อนนำไปใช้จริง ส่วนตัวแปรตามคือ ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ การวิจัยและพัฒนา (research and development) มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังแสดงในภาพ 1 และมีรายละเอียดต่าง ๆ คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาการพัฒนาวิชาชีพครูจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการวิเคราะห์สภาพความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีของนักศึกษาครู เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสังเคราะห์รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการบูรณาการไอซีที สำหรับการพัฒนาความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ขั้นที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบโดยตรวจสอบด้านความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ ขั้นที่ 3 ปรับปรุงรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ขั้นที่ 4 นำรูปแบบที่ปรับปรุงแล้วไปใช้และเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในระหว่างการนำรูปแบบไปใช้ และขั้นที่ 5 ประเมินผลการใช้รูปแบบโดยประเมินจากความพึงพอใจของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง

ภาพ 1 ขั้นตอนการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรของงานวิจัยได้แก่ นักศึกษสาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป (ค.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 220 คน แบ่งเป็น 5 ชั้นปี ชั้นปีละประมาณ 30-70 คน โดยนักศึกษาทุกชั้นปีสามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงานและสามารถใช้อุปกรณ์ดิจิทัลได้ ในแต่ละชั้นปีแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อยคือกลุ่มที่ต้องการฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา หรือในโรงเรียนขยายโอกาส หรือในโรงเรียนเอกชน จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (*cluster random sampling*) ได้กลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ นักศึกษาชั้นปี 5 ที่ฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 45 คน และ โรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 28 รวมทั้งสิ้น 73 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วย

1. แบบตรวจสอบคุณภาพรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการบูรณาการไอซีที

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของรูปแบบก่อนนำไปใช้ ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรูปแบบกับหลักการและทฤษฎีการเรียนรู้ โดยใช้การวิพากษ์ วิจาร์ณณ์ แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะด้วยการสนทนาอย่างเป็นทางการกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีความรู้

◆ การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที ◆
เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ความสามารถ และประสบการณ์ในการใช้ไอซีทีที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้

2. แบบวัดความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที

แบบวัดมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ชั้นปีที่ 5 คำถามมีจำนวน 60 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบได้เลือกมาจากข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามของความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป มีค่าความยากตั้งแต่ 0.32-0.79 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.32-0.79

3. แบบประเมินผลการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการใช้รูปแบบประกอบด้วย แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์ที่เลี้ยงต่อคุณภาพโดยรวมและองค์ประกอบของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการนำมาใช้จริง ตรวจสอบความถูกต้องทางเนื้อหาและภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ซึ่งมีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการใช้ไอซีทีที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลแบบตรวจสอบคุณภาพรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบตรวจสอบคุณภาพรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยแปลความหมายตามช่วงคะแนนต่อไปนี้ 4.21-5.00 มากที่สุด, 3.41-4.20 มาก, 2.61-3.40 ปานกลาง, 1.81-2.60 น้อย, 1.00-1.80 น้อยที่สุด และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

2. ข้อมูลผลการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีทีไปใช้

2.1 ข้อมูลจากแบบวัดความรู้ความสามารถด้านไอซีที วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความรู้ความสามารถด้านไอซีทีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จากแบบประเมินก่อนและหลังการทำกิจกรรม โดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าสัมประสิทธิ์ของการแปรผัน และการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่มีกลุ่มตัวอย่างสัมพันธ์กัน (dependent samples t-test)

2.2 ข้อมูลจากแบบประเมินผลการใช้รูปแบบ วิเคราะห์จากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า 4 ระดับ วิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายตามช่วงคะแนนต่อไปนี้ 3.26–4.00 มาก, 2.51–3.25 ปานกลาง, 1.76–2.50 น้อย, 1.00–1.75 น้อยที่สุด และแบบสอบถามความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง ต่อคุณภาพโดยรวมและองค์ประกอบของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการนำรูปแบบมาใช้จริงเป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายตามช่วงคะแนนต่อไปนี้ 4.21–5.00 มากที่สุด, 3.41–4.20 มาก, 2.61–3.40 ปานกลาง, 1.81–2.60 น้อย, 1.00–1.80 น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

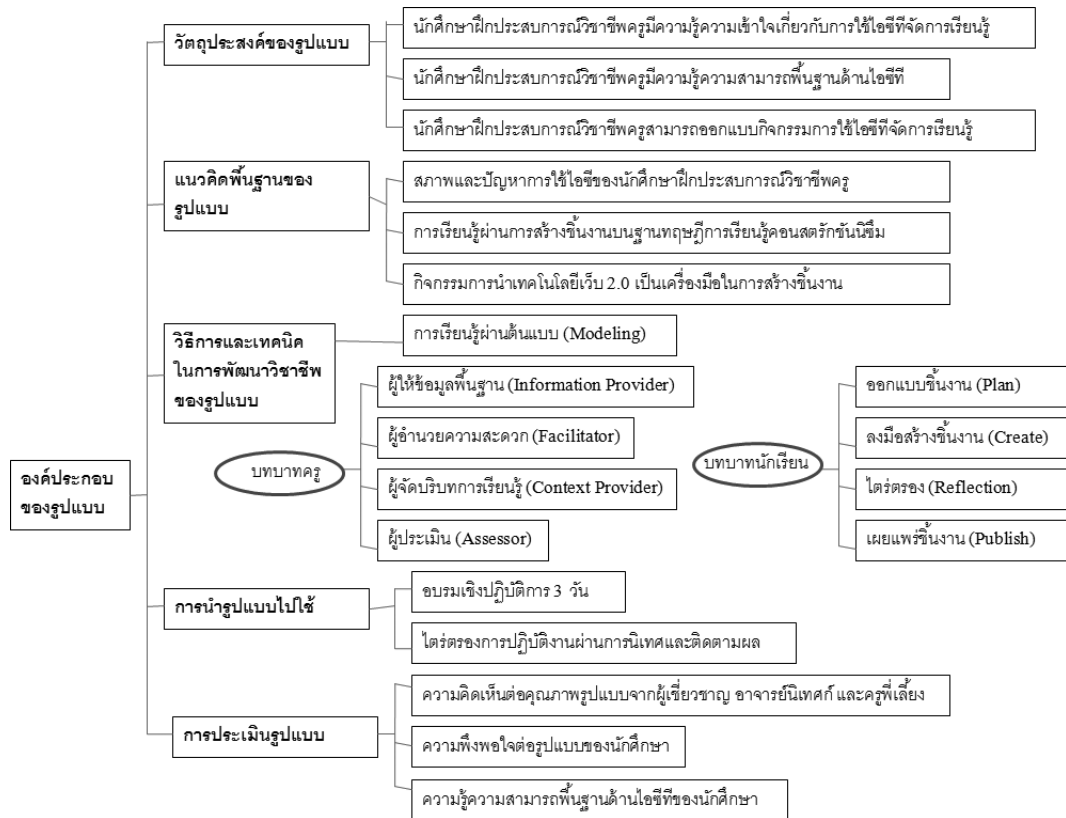
ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที

1.1 ผลจากการสังเคราะห์รูปแบบจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู ทำให้ผู้วิจัยร่างรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที จากนั้นนำรูปแบบไปตรวจสอบคุณภาพโดยวิพากษ์กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบกิจกรรมฯ พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมเท่ากับ 4.70 และ ความเป็นไปได้เท่ากับ 5.00 ซึ่งแปลผลได้ว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

รายละเอียดของภาพ 2 แสดงรูปแบบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและปรับแก้แล้ว มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ส่วนได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ 3) วิธีการและเทคนิคในการพัฒนาวิชาชีพของรูปแบบ 4) การนำรูปแบบไปใช้ และ 5) การประเมินรูปแบบ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการพัฒนารูปแบบ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นวางแผน ขั้นกระบวนการ และขั้นประเมินผล ดังนี้

◆ การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที ◆
เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ภาพ 2 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน เป็นการออกแบบองค์ประกอบของรูปแบบในส่วนของวัตถุประสงค์ แนวคิดพื้นฐาน รวมทั้งวิธีการและเทคนิคในการพัฒนาวิชาชีพของรูปแบบ โดยนำผลการประเมิน สภาพและความต้องการในการนำไอซีทีไปบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ มาใช้ในการพัฒนารูปแบบ ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านต้นแบบ (modeling) เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เข้าใจ บทบาทนักเรียนในการเรียนรู้ผ่านการสร้างชิ้นงาน คือ การวางแผนการทำงาน การออกแบบชิ้นงาน (plan) การลงมือสร้างชิ้นงาน (create) การไตร่ตรอง (reflection) และการเผยแพร่ชิ้นงานและ กระบวนการทำงานของกลุ่ม (publish) รวมทั้งบทบาทของครูจากวิทยากร ด้วยกระบวนการเรียนรู้ แบบนี้จะทำให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และเน้นกระบวนการสร้างความเข้าใจและข้อตกลงร่วมกัน กับอาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง เกี่ยวกับขอบข่ายหลักสูตร บทบาทหน้าที่ ตลอดจนระยะเวลาของ กิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นกระบวนการ ในขั้นนี้เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของรูปแบบในส่วนของการนำรูปแบบไปใช้ โดยใช้การพัฒนาครูแบบอบรมเชิงปฏิบัติการและการสัมมนา ซึ่งจุดประสงค์ของการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ภาพรวมเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ การสาธิตวิธีการ การนำเสนอทักษะที่เป็นต้นแบบ และลงมือปฏิบัติ จากนั้นมีการอภิปรายกลุ่ม เกี่ยวกับแนวคิดการนำวิธีการใหม่ไปใช้ จากนั้นจัดการสัมมนา เพื่อให้ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการนำเสนอ และอภิปรายเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไข เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนโดยการนำไอซีทีที่บูรณาการในการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์ฯ ในส่วนของการนิเทศ ติดตาม ประกอบด้วยกิจกรรม การสังเกตการสอน การวิเคราะห์ การวิพากษ์ปัญหา การประเมินตนเอง การให้ข้อเสนอแนะ จากอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขรวมทั้งการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล ในขั้นนี้เป็นการประเมินรูปแบบ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการวิจัยนี้ได้ร่วมกันสรุปจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาเพื่อการปรับปรุง ได้แก่ความคิดเห็นต่อคุณภาพรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง ความพึงพอใจต่อรูปแบบของนักศึกษาวิชาชีพครูและผลความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีของนักศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพวัดจากแบบทดสอบแบบเลือกตอบจำนวน 60 ข้อ พบว่านักศึกษาทำคะแนนเฉลี่ยร้อยละในแต่ละด้านแสดงได้ดังตารางที่ 1

คะแนนเฉลี่ยร้อยละความรู้ความสามารถด้านไอซีทีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสูงขึ้นในทุก ๆ ด้าน โดยด้าน “การสื่อสารและการเผยแพร่” มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงสุด (68.04) ทั้งก่อนและหลังกิจกรรม ในขณะที่ด้าน “การหลอมรวมข้อมูล” มีการพัฒนาของคะแนนมากที่สุด (ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 27.53)

นอกจากนี้ผลการเปรียบเทียบคะแนนทั้งก่อนและหลังกิจกรรม พบว่าคะแนนรวมเฉลี่ยร้อยละของความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหลังการจัดกิจกรรม มากกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายละเอียดดังตารางที่ 1 และ 2

◆ การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที ◆
เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนน ระหว่างก่อนกับหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที (n = 73)

	ก่อนกิจกรรม		หลังกิจกรรม		ความแตกต่าง ของคะแนน เฉลี่ยร้อยละ
	คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ	C.V.	คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ	C.V.	
การสื่อสารและการเผยแพร่	62.78	31.76	68.04	23.72	5.26
การแก้ปัญหา	60.96	38.05	65.91	39.85	4.95
การเข้าถึงข้อมูล	39.04	40.62	50.86	36.02	11.82
การจัดกระทำกับข้อมูล	37.44	58.31	54.57	33.48	17.13
การหลอมรวมข้อมูล	28.63	50.18	56.16	28.71	27.53
การประเมินผลข้อมูล	34.62	38.07	54.67	25.17	20.05
การสร้างข้อมูลขึ้นมาใหม่	31.74	67.89	50.46	39.69	18.72
จริยธรรม กฎหมายด้านไอซีที	33.79	45.67	44.75	39.03	10.96
คะแนนรวม	41.13	46.32	55.06	33.21	13.93

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที

	n	คะแนนรวมเฉลี่ยร้อยละ	SD	CV	t	p
ก่อนเรียน	73	41.13	19.05	46.32	4.50*	0.00
หลังเรียน	73	55.06	18.28	33.21		

* $p < .05$

3. ผลการประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีทีไปใช้

ผลการประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีทีไปใช้ นำเสนอ 2 ด้าน ได้แก่ ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบ และความคิดเห็นต่อคุณภาพการนำรูปแบบไปใช้ของผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง ดังนี้

การประเมินผลความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้มีผลรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกรายการประเมิน โดยมีประเด็น “การนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.83$) รองลงมาคือ “ภาพรวมของการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ” ($M = 3.68$)

และต่ำสุดคือ “ประโยชน์จากการเข้าร่วมในการพัฒนาวิชาชีพครั้งนี้” ($M = 3.29$) โดยนักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าอยากให้มีการอบรมแบบนี้อีก เพราะได้นำไอซีทีไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้จริง และได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนนักศึกษาทำให้ได้แนวคิดที่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูต่อรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที ($n = 73$)

ประเด็นการประเมินรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที	ผลความพึงพอใจ		
	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับความพึงพอใจ
เนื้อหาที่จัดอบรม มีความเหมาะสม	3.61	0.49	มาก
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การใช้ไอซีทีจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการ	3.39	0.54	มาก
นำจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีใช้ไอซีทีจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการได้	3.41	0.50	มาก
จัดทำวิดีโอมีเดีย นำเสนอการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้	3.34	0.53	มาก
สถานที่เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในการอบรม มีความเหมาะสม	3.39	0.63	มาก
การนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง	3.83	0.44	มาก
ภาพรวมของการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ	3.68	0.47	มาก
การจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างและปลายภาค	3.66	0.53	มาก
ประโยชน์จากการเข้าร่วมในการพัฒนาวิชาชีพครั้งนี้	3.29	0.46	มาก
ค่าเฉลี่ยผลรวม	3.51	0.51	มาก

ความคิดเห็นต่อคุณภาพโดยรวมและองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ในการนำมาใช้จริงของผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงอยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกรายการ โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยรวมรายด้านมากที่สุดคือ “แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ” และ “วิธีการและเทคนิคในการพัฒนาวิชาชีพของรูปแบบ” (เท่ากับ 4.64) ยกเว้นบางประเด็นที่อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ความถูกต้องตามหลักวิชาการ และการนำเทคโนโลยีเว็บ 2.0 เป็นเครื่องมือในการสร้างชิ้นงาน โดยคำแนะนำคือ ควรเพิ่มการอบรมสั้น ๆ ในด้านการนำไอซีทีไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง เพิ่มเติมจากการชี้แจงแนวทางดำเนินงานของโครงการ และน่าจะมีการนำโปรแกรมที่ไม่ต้องเชื่อมโยงอินเทอร์เน็ต เช่น power point, paint, excel เป็นต้น มาประยุกต์ใช้ได้ เนื่องจากบางโรงเรียนไม่พร้อมด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตเวลาที่นักเรียนใช้พร้อม ๆ กัน

- ◆ การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที ◆
เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง ต่อคุณภาพโดยรวมและองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ในการนำมาใช้จริง (n = 30)

ประเด็นการประเมินคุณภาพโดยรวมและองค์ประกอบ ของรูปแบบกิจกรรมฯ	ผลความคิดเห็นต่อคุณภาพ ของรูปแบบกิจกรรมฯ		
	M	SD	ระดับ คุณภาพ
ภาพรวมของรูปแบบ			
ความถูกต้องตามหลักวิชาการ	4.04	0.53	มาก
ความเป็นประโยชน์ในการพัฒนานักศึกษา	4.50	0.51	มากที่สุด
ความเหมาะสมในการพัฒนานักศึกษาตามวัตถุประสงค์	4.54	0.58	มากที่สุด
ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ประโยชน์	4.31	0.55	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน	4.35	0.54	มากที่สุด
วัตถุประสงค์ของรูปแบบ			
นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ไอซีทีจัดการเรียนรู้	4.42	0.58	มากที่สุด
นักศึกษามีความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที	4.27	0.60	มากที่สุด
นักศึกษาสามารถออกแบบกิจกรรมการใช้ไอซีทีจัดการเรียนรู้	4.69	0.47	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน	4.46	0.55	มากที่สุด
แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ			
สภาพและปัญหาเกี่ยวกับความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที ของนักศึกษา	4.85	0.37	มากที่สุด
การเรียนรู้ผ่านการสร้างชิ้นงาน บนฐานทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคชันนิซึม	4.73	0.45	มากที่สุด
การนำเทคโนโลยีเว็บ 2.0 เป็นเครื่องมือในการสร้างชิ้นงาน	4.23	0.65	มาก
เกณฑ์กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคชันนิซึม	4.73	0.45	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน	4.64	0.48	มากที่สุด
วิธีการและเทคนิคในการพัฒนาวิชาชีพของรูปแบบ			
การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ-อภิปราย-ติดตามผล	4.65	0.49	มากที่สุด
การทำงานร่วมกันและการไตร่ตรอง	4.73	0.45	มากที่สุด
การเป็นต้นแบบ (modeling) และการนิเทศ (coaching) ติดตามผล	4.50	0.51	มากที่สุด
ใช้เทคโนโลยีเป็นช่องทางในการพัฒนาครู โดยใช้ teacher forum	4.69	0.47	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน	4.64	0.48	มากที่สุด
การนำรูปแบบไปใช้			
การอบรมปฏิบัติการโดยใช้เวลาฝึกปฏิบัติเป็นเวลา 3 วัน	4.46	0.51	มากที่สุด
การมีการติดตามผล การนิเทศในโรงเรียน และการสัมมนากลางภาคและปลายภาค	4.62	0.50	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมรายด้าน	4.54	0.51	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยผลรวม	4.53	0.51	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยสรุปได้ว่ารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการบูรณาการไอซีทีสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นรูปแบบที่มีคุณภาพในการพัฒนาความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยการอภิปรายผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีทีสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

รูปแบบในงานวิจัยนี้มีปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีคุณภาพ ได้แก่การใช้รูปแบบการพัฒนาครูที่หลากหลาย โดยเลือกใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้ผ่านต้นแบบ (modeling) เพื่อกระตุ้นความต้องการด้านการเปลี่ยนแปลงความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีและการนำไปบูรณาการในการจัดการเรียนรู้จากตัวนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และใช้รูปแบบการนิเทศ (coaching) ช่วยให้เกิดการนำสิ่งใหม่ไปใช้จริงและเกิดการแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ปัญหาที่มีความเฉพาะเจาะจง การไตร่ตรองชิ้นงานและผลการปฏิบัติงานทั้งในและระหว่างโรงเรียน (Swarts, 2008; Mary, 2009; & Richards, 2005) ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งความรู้และสมรรถนะด้านไอซีทีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. เปรียบเทียบความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีหลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาขึ้นในทุกด้าน เนื่องจากนักศึกษาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยมีกิจกรรมการผสมผสานระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ (Mary, 2009) และเลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสร้างชิ้นงาน โดยใช้เทคโนโลยีเว็บ 2.0 เป็นเครื่องมือในการสร้างชิ้นงาน ไม่แยกสอนทักษะทางไอซีทีเพียงอย่างเดียว (Law, Pelgrum, & Plomp, 2008) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานบูรณาการไอซีที เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่ช่วยส่งเสริมทั้งด้านความรู้และทักษะหลากหลายด้านให้กับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎามาศ ชูวะเศรษฐกุล และคณะ (2555) และ Richard (2004)

3. ประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีทีไปใช้

ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที เป็นรูปแบบที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีขั้นตอนของรูปแบบที่มีความเหมาะสมตามหลักวิชาการ และเหมาะสมต่อ

◆ การพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีที ◆
เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

การนำรูปแบบไปใช้จริง ได้แก่ การวางแผนที่เน้นการออกแบบรูปแบบให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาการใช้ไอซีทีในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ และการสร้างความเข้าใจและข้อตกลงร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง เกี่ยวกับขอบข่ายของรูปแบบ และบทบาทหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูซงค์ บุญอภัย และคณะ (2557) ขึ้นการให้ความรู้เบื้องต้นที่จำเป็นผ่านการลงมือทำในการอบรมเชิงปฏิบัติการก่อนเปิดภาคเรียน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการปฏิบัติงานผ่านการสัมมนาระหว่างภาคและปลายภาคเรียน และขึ้นการนิเทศระหว่างภาคเรียน ซึ่งเน้นกระบวนการ Coaching ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัชย์ จิวเจริญสกุล และคณะ (2556) ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งอาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการบูรณาการไอซีทีในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ นักศึกษาครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีที สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.2 จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนานักศึกษาริชาชีพครู เพื่อให้มีสมรรถนะด้านไอซีที และการนำไอซีทีไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสถาบันผลิตครู สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับนักศึกษาริชาชีพครูวิทยาศาสตร์ตามบริบท และความต้องการขององค์กร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการบูรณาการไอซีทีเพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านไอซีทีไปปรับใช้ในการพัฒนาครูประจำการในลักษณะการพัฒนาทั้งโรงเรียนทั้งในโรงเรียนขนาดใหญ่ ปานกลาง หรือเล็ก ที่มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ และสามารถทำได้ทั้งในระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมีมัธยมศึกษาตอนต้น

2.2 ควรเพิ่มเติมการจัดการด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ เนื่องจากโรงเรียนมีการลงทุนและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งด้านเครื่องมือไอซีที การจัดการ และการซ่อมบำรุง ดังนั้นการเลือกรูปแบบอบรมเชิงปฏิบัติการที่ให้ครูได้ลงมือใช้เครื่องมือไอซีทีในการเรียนรู้จึงช่วยทำให้ครูได้ศึกษาและลงมือปฏิบัติใช้เครื่องมือและโปรแกรมต่าง ๆ ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีการติดตามผลต่อเนื่อง ช่วยให้ครูมีที่ปรึกษาเมื่อเกิดปัญหาในการนำสิ่งใหม่ไปทดลองใช้ และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการนำไปใช้ในโรงเรียนระหว่างครูด้วยกันได้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ประจำปีงบประมาณ 2557 ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณสำหรับการสนับสนุนให้โครงการวิจัยบรรลุผลสำเร็จด้วยดี

บรรณานุกรม

- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- ชฎามาศ ชูวะเศรษฐกุล และคณะ. (2555). *การพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนยุคใหม่เพื่อรองรับการปฏิรูป
การศึกษาในทศวรรษที่สองด้วยการบูรณาการไอซีทีในการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการ*.
กรุงเทพฯ: สภาการศึกษา.
- ชุตินา สัจจนันท์. (2544). การรู้สารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา คนไทยและสังคมไทย
วารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช, 14, 50-63.
- ภุชงค์ บุญอภัย, สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, และสมโภชน์ อเนกสุข. (2557). รูปแบบการพัฒนา
ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์โรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านมะขาม
(สาครมะขามราษฎร์) จังหวัดจันทบุรี. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 8,
104-116.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี
สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 128
ตอนพิเศษ 62 ง หน้า 12.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2553). *การเรียนรู้ดิจิทัลเทคโนโลยีโรงเรียนมาตรฐาน
สากล*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุรัชย์ จิวเจริญสกุล และคณะ (2556). รายงานการวิจัยประเมินโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการ
สร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ปทุมธานี เขต 2 ร่วมกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีงบประมาณ 2556.
เข้าถึงจาก www.edu.ku.ac.th/en/files/20140720113323_edu03.pdf
- Association of College & Research Libraries. (2000). *Information literacy competency
standards for higher education*. Retrieved from [http://www.acrl.org/ala/mgrps/
divs/acrl/standards/standards.pdf](http://www.acrl.org/ala/mgrps/divs/acrl/standards/standards.pdf)

- Gaible, E. & Burns, M. (2005). *Using technology to train teachers: Appropriate uses of ICT for teacher professional development in developing countries*. Washington, DC: infoDev/ World Bank.
- Gulamhussein, A. (2013). *Effective professional development in an era of high stakes accountability*. Center for Public Education. Retrieved from <http://www.centerforpubliceducation.org/>
- Law, N., Pelgrum, W. J. & Plomp, T. (2008). *Pedagogy and ICT use in schools around the World – findings from the IEA SITES 2006 Study*. Hong Kong: Springer.
- Mary H. (2009). How can I encourage multi-stakeholder narrative and reflection on the use of ICT in teacher professional development programmes in Rawanda?. *Educational Journal of Living Theories*, 2, 324–364.
- Papert, S. (1999). *Eight big ideas behind the constructionist learning lab*. doi:10.1515/semi.1999.125.4.281
- Richard, A. (2004). *The impact of ICT on literacy education*. London: RoutledgeFalmer.
- Richards, C. (2005). The design of effective ICT-supported learning activities: Exemplary models, changing requirements and new possibilities. *Language Learning & Technology*, 9, 60–79.
- Swarts, P. (2008). *Perspectives on ICT4D in the developing world*. Retrieved from <http://www.gesci.org/files/docman/Perspectives-developing-world.pdf>
- Unesco. (2011). *Unesco ICT competency framework for teachers*. Parijs: Unesco.

Translated Thai References

- Boonapai, P., Niyomsrisomsak, S., & Aneksuk, S. (2014). The model for science teacher development in primary school: A case study from Banmakham school. *Journal of Educational Administration Burapha University*, 8, 104–116. [In Thai]
- Educational Testing Service. 2010. *Information and communication technology literacy: What do businesses expect and what do business school teach?* Retrieved from <https://www.ets.org/Media/Research/pdf/RR-10-17.pdf> [In Thai]

- Jewcharoensakul, S. et. al. (2013). *Development of teacher using the process of creating a coaching and mentoring system*. The research report in the cooperation between Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 2 and Faculty of Education, Kasetsart University in 2013. Retrieved from www.edu.ku.ac.th/en/files/20140720113323_edu03.pdf [In Thai]
- Ministry of Education. (2011). Ministry of Education proclamation on Qualification framework for Higher Education in Education (5 years curriculum), *Government Gazette* issue 128, special issue page 62 d, page 12. [In Thai]
- Sacchanand, C. (2007). Information literacy for quality assurance in education Thai people and society. *Sukhothai Thammathirat Open University (STOU) Journal*, 74, 50–63. [In Thai]
- Sub-Committee on Learning Reform of the National Education Commission. (2000). *The learning reform for child centered*. Bangkok: The Teachers Council of Thailand, Lardprao. [In Thai]
- Thuvasethakul, C. et. al. (2012). The development of learning competencies for new generation in the second decade of education reform through Project-based Learning using ICT. Bangkok: Office of the Education Council. [In Thai]
- Upper Secondary Education Bureau. (2010). *Digital literacy World-class standard school*. Office of The Basic Education Commission. Bangkok: The Agricultural Co-operative Federation of Thailand. [In Thai]

A Path Model of Social Responsibility of Undergraduates at the Faculty of Education, Loei Rajabhat University

Patthraporn Kessung¹

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to develop and validate a path model of social responsibility of students with empirical data, and 2) to examine the direct and indirect effects of the independent variables in the model on students' social responsibility. The research sample was 400 fourth year students at the faculty of education, Loei Rajabhat University, selected by stratified random sampling within their major. The research findings were as follows: The path model of social responsibility of students fitted the empirical data. (Chi-square = 6.67, $df = 7$, $p = .47$, GFI = 0.99, AGFI = 0.98, RMR = 0.01, RMSEA = 0.00). The variables in the model explained the variance of students' social responsibility by 96 percent. The media influence, attitude toward social responsibility, role of student affair, and future orientation had direct effects on the social responsibility with the standardized coefficients of 0.44, 0.33, 0.18, and 0.09, respectively. On the other hand, the media influence, role of student affair, and role of advison showed indirect effects on the social responsibility, with the standard coefficients of 0.43, 0.16, and 0.02 respectively.

Keywords: Social Responsibility, Path Causal Influencing

¹ Corresponding author, Department of Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Loei Rajabhat University, Loei 42000. e-mail: p_kessung@yahoo.co.th

รูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อ สังคมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ภัทราพร เกษสังข์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) พัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 2) ศึกษาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรในโมเดลที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำนวน 400 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสาขาวิชาเอก ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($Chi\text{-square} = 6.67, df = 7, p = .47, GFI = 0.99, AGFI = 0.98, RMR = 0.01, RMSEA = 0.00$) ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ได้ร้อยละ 96 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา มี 4 ปัจจัย คือ อิทธิพลของสื่อ เจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม บทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะ และลักษณะมุ่งอนาคต มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน เท่ากับ 0.44, 0.33, 0.18 และ 0.09 ตามลำดับ และปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม คือ อิทธิพลของสื่อ บทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะ และบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน เท่ากับ 0.43, 0.16 และ 0.02 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบต่อสังคม, เส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุ

¹ ผู้รับผิดชอบบทความหลัก, สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลข 42000 e-mail: p_kessung@yahoo.co.th

ความเป็นมาและความสำคัญ

สภาพสังคมในโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตรออยู่ตลอดเวลาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เราจะเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในทางเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ (อุดมศักดิ์ กุลครอง, 2553) ส่งผลให้การดำรงชีวิตเปลี่ยนไปด้วย สังคมมีการแข่งขันสูงมุ่งหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง เกิดการเอาเปรียบผู้อื่น นำมาซึ่งปัญหาต่างๆ สภาพปัญหาที่พบทางคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาผู้ที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต เช่น นักศึกษาต่างสถาบันไล่ยิงกัน นักศึกษาฆ่าพ่อแม่พี่น้องเพื่อเอาสมบัติหรือไม่พึงพอใจที่ถูกตำหนิ นักศึกษาขายตัวเพื่อแลกเงินมาซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งพบได้จากข่าวหน้าหนังสือพิมพ์ ข่าวจากทีวี ข่าวจากอินเทอร์เน็ต หรือถ่ายคลิปลงอินเทอร์เน็ตบ้าง เป็นต้น นอกจากนี้ สมพงษ์ จิตระดับ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน พรณรงค์ สิงห์สำราญ, 2550) ได้สรุปลักษณะเสื่อมของเยาวชนไทยในยุคนี้ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับควมรับผิดชอบต่อสังคม คือ เสพสิ่งเสพติด อารมณ์ก้าวร้าวรุนแรง คิดถึงเรื่องส่วนตัว ไม่รู้ดีชั่ว ไม่ยึดหลักธรรมของศาสนา ชอบลอกงาน ชอบเล่นการพนัน ไม่สู้งาน และทำงานหนักไม่เป็น จากเหตุการณ์ต่างๆ จะเห็นได้ว่าปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนเป็นเรื่องที่สำคัญต้องรีบแก้ไขหรือหาแนวทางปลูกฝัง จะช่วยให้สังคมเข้มแข็งและคนในสังคมอยู่อย่างมีความสุข และ Davis (1975) ได้แสดงแนวคิดว่าการที่บุคคลแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมถือว่าเป็นการทำหน้าที่พลเมืองที่ดีในสังคม

สถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะสังคมมีความคาดหวังสูงต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษา ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏในฐานะองค์กรระดับอุดมศึกษาจึงไม่ควรทำหน้าที่เพียงแต่การผลิตบัณฑิต การวิจัย และการบริการวิชาการต่อสังคมเท่านั้น หากแต่มหาวิทยาลัยราชภัฏในฐานะผู้ประกอบการอุดมศึกษาต้องเร่งสร้างกลไกในการช่วยเหลือสร้างสันติภาพในการพัฒนาและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยผลิตพลเมืองของโลกที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีจริยธรรม (วัลลภา เฉลิมวงศาเวช, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556) ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์คุณภาพบัณฑิต โดยเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้บัณฑิตให้มีคุณธรรม อย่างน้อย 5 ด้าน เพื่อให้บัณฑิตมีคุณธรรม โดยเน้นความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม จากทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) (Magnusson & Endler, 1977; Gill, 2000; Tett & Burnett, 2003 อ้างถึงใน วันวิสา ศรีระศาสตร์, 2554 และดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2541) ที่ใช้เป็นแนวทางเบื้องต้นในการกำหนดตัวแปรเชิงสาเหตุในการอธิบายและทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งความรับผิดชอบต่อสังคมถือว่าเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่ง

โดยรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม กล่าวถึง สาเหตุที่สำคัญของการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ไว้ คือ

- 1) ลักษณะของสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมทางสังคม อาจจะเอื้อหรือขัดขวางการเกิดพฤติกรรม เช่น การได้รับการอบรมสั่งสอนจากครู การปฏิบัติตามบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา หรือการได้รับการฝึกฝนจากสถานศึกษาทำให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การมีแบบอย่างที่ดีของสื่อ และการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบหน่วยงานหนึ่ง คือ ฝ่ายกิจการนักศึกษาของคณะ (มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2557)
- 2) จิตลักษณะเดิมของผู้กระทำ เป็นจิตลักษณะที่สะสมมาจากการปลูกฝังอบรมในครอบครัว และสถานศึกษา เช่น ลักษณะมุ่งอนาคต นอกจากนี้ลักษณะมุ่งอนาคตอาจได้รับอิทธิพลจากอาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้อะไรคิดเห็นในการปฏิบัติตนและกิจกรรมที่จัดขึ้นในมหาวิทยาลัยที่มีผลต่อลักษณะมุ่งอนาคต
- 3) จิตลักษณะร่วมกับสถานการณ์ ที่เกิดระหว่างปัจจัยทางจิตเดิมร่วมกับปัจจัยทางสถานการณ์ อย่างน้อยอย่างละ 1 ด้าน ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมหนึ่งๆ และ
- 4) จิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นจิตที่แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ เช่น เจตคติที่ดีต่อเป้าหมายในสถานการณ์หนึ่ง เมื่อมนุษย์มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็มีแนวโน้มให้เกิดพฤติกรรมที่เอนเอียงไปตามเจตคติต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าสถานการณ์เปลี่ยนเจตคติที่ดีต่อเป้าหมายนั้นอาจเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ได้ หรือแปรเปลี่ยนไปตามสิ่งเร้าภายนอก ซึ่งสื่อเป็นสิ่งเร้าที่ตัวอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อเจตคติ จะเห็นได้ว่าตัวแปรปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมามีผลต่อพฤติกรรมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และตัวแปรต่างๆ เหล่านี้นอกจากจะมีผลต่อพฤติกรรมแล้ว บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลต่อตัวแปรปัจจัยอื่นๆ ด้วยกันเองได้ และ Bandura (1968) กล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมหรืออาจผ่านทางสื่อ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้การรับสื่อต่างกันอาจมาจาก เจตคติ แรงจูงใจ และความต้องการของบุคคล จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยจะเห็นได้ว่าตัวแปรต่างๆ มีความเกี่ยวพันกันแล้วยังส่งผลต่อพฤติกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาที่มีการศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมในรูปแบบการศึกษาระดับสภาพความรับผิดชอบต่อสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับความรับผิดชอบต่อสังคม การศึกษาตัวบ่งชี้ของความรับผิดชอบต่อสังคม แต่การศึกษาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับปริญญาตรียังไม่มีการศึกษา เพราะนักศึกษากลุ่มนี้อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งจะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะออกไปเป็นบุคลากรที่สำคัญของประเทศชาติต่อไป ถ้าสถาบันทางการศึกษารับรู้ว่าจะอะไรเป็นสาเหตุให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมและตัวแปรต่างๆ นั้นเกี่ยวข้องกันอย่างไรจะช่วยให้มีข้อมูลไปพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

จากประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีปัจจัยหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องหรือมีผลกับความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้วิจัยสนใจว่าตัวแปรปัจจัยที่ศึกษาจากการทบทวนเอกสาร

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา รวมทั้งปัจจัยเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันลักษณะใด โดยส่งผลทางตรงหรือทางอ้อมผ่านปัจจัยใดบ้าง และรูปแบบมุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์เส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรสังเกตได้ โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยโมเดลลิสเรล เพื่อเป็นสารสนเทศที่สะท้อนถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา ผู้บริหาร อาจารย์ ได้ข้อมูลที่จะส่งเสริมการปลูกฝังต่อความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดแก่นักศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ในการพัฒนานักศึกษาให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ผู้วิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม (social responsibility) ไว้ดังนี้ Good (1973) ให้ความหมายว่า หมายถึงคุณธรรมหนึ่งของคนที่มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี อันเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งควบคุมการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ให้แสดงออกตามความปรารถนาของสังคม และพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเมื่อมีเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมมากระตุ้น ซึ่ง Honeyman (2010) กล่าวว่า เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ตามกฎระเบียบทางสังคม มีความมุ่งมั่นในการมีส่วนร่วม ให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือมุ่งประโยชน์ที่จะเกิดแก่สังคม นอกจากนี้ พรณรงค์ สิงห์สำราญ (2550) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะของนักศึกษาว่า หมายถึงความรู้สึกของนักศึกษาในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อส่วนรวมเพื่อความ เป็นระเบียบเรียบร้อยและความเจริญในสังคมในด้านการปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบของสังคม การระงับการกระทำที่เป็นภัยต่อสังคม การมีส่วนร่วมในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม อันดีงาม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม การติดตามความเคลื่อนไหวของสังคม เช่นเดียวกับ จริตญา เฉลาประโคน (2545 อ้างถึงใน ฉันทนา ปาปัดถา, ณัฐภณ สุขเมธอธิตม และปิติพงศ์ พิมพ์พิเศษ, 2556) สรุปว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึงการรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคม

ด้านครอบครัว ได้แก่ เชื้อพียงคำสั่งสอนของผู้ปกครอง ด้านโรงเรียน ได้แก่ รักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียนและไม่ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน ปฏิบัติตนภายในกฎข้อบังคับของโรงเรียน ด้านชุมชน ได้แก่ ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวม และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สื่อสัต์ย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวและไว้ใจได้ ช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม รักษาสมบัติส่วนรวมเหมือนของตนเอง ด้านประเทศชาติ ได้แก่ ปฏิบัติหน้าที่พลเมืองที่ดี และด้านเพื่อน ได้แก่ ไม่รังแก ไม่เอาเปรียบเพื่อน เคารพต่อกฎระเบียบกฎเกณฑ์ ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด

การสังเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคม

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น จะเห็นได้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากปัจจัยหลายประการดัง เช่น รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Magnusson & Endler, 1977; Gill, 2000; Krueger, 2009; Tett & Burnett, 2003 อ้างถึงใน วันวิสา สรีระศาสตร์, 2554 และดวงเดือน พันธมนาวิน, 2541) ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายจากอดีตถึงปัจจุบันเป็นแนวทางเบื้องต้นในการกำหนดตัวแปรเชิงเหตุในการอธิบายและทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งความรับผิดชอบต่อสังคม ถือว่าเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่ง โดยรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม กล่าวถึงสาเหตุที่สำคัญของการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ไว้ คือ ลักษณะของสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมทางสังคมที่กำลังเผชิญอยู่ในขณะนั้น อาจจะมีหรือขาดช่วงการเกิดพฤติกรรม เช่น ครู อาจารย์ การปฏิบัติตามบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา หรือการได้รับการฝึกฝนจากสถานศึกษาให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และการมีแบบอย่างที่ดีของสื่อ เป็นต้น เช่นเดียวกับ Sullivan (n.d., อ้างถึงใน เวคิน วุฒิวงศ์, 2541) เชื่อว่า บุคลิกภาพของบุคคลเป็นผลมาจากอิทธิพลของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมหรือบุคคลอื่น ๆ ที่ล้อมรอบเขาอยู่ ยิ่งเน้นว่าการพัฒนาความรับผิดชอบของบุคคล คือ การปรับตัวเข้ากับปัญหาและสนองความต้องการพื้นฐาน ถ้าหากบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดเวลา บุคคลนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมสอดคล้องตามทิศทางที่สถานการณ์ผลักดันหรือสภาพแวดล้อมที่เผชิญอยู่ ส่วนจิตลักษณะเดิมของผู้กระทำ เป็นจิตลักษณะที่ก่อตัวตั้งแต่วัยเด็ก สะสมมาจนถึงปัจจุบันซึ่งเกิดจากสถาบันทางสังคมจากการปลูกฝังอบรมในครอบครัวและสถานศึกษา เช่น ลักษณะมุ่งอนาคต และจิตลักษณะตามสถานการณ์ หรือเรียกว่าปฏิสัมพันธ์ในตน เป็นจิตที่แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ หรือลักษณะทางจิตที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมของบุคคลกับสถานการณ์ปัจจุบันภายในตัวบุคคลนั้น ซึ่งจิตลักษณะตามสถานการณ์สามารถมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ได้ เช่น เจตคติที่ดีต่อเป้าหมายในสถานการณ์หนึ่งถ้าสถานการณ์เปลี่ยนเจตคติที่ดีต่อเป้าหมายนั้นอาจเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ได้ และทฤษฎีการระบุเหตุของพฤติกรรม (attribution theory) ของ Heider (1958 cited in Shaffer, 2000) ที่เป็นกระบวนการทำความเข้าใจของสังคมที่เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์

มีสาเหตุจากภายใน คือ แรงจูงใจ และสาเหตุจากภายนอก คือ สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายได้ตามทฤษฎีกระบวนการทางสังคม (Social process theory) ของ Getzels and Guba (1968 อ้างถึงใน เวคิน วุฒิวงศ์, 2541) ที่กล่าวว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม สังคมจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ จะเห็นได้ว่ามนุษย์เมื่ออยู่คนเดียวแบบแผนพฤติกรรมของเขาจะไม่เหมือนกับเมื่ออยู่ในกลุ่มองค์กร ในขณะที่เดียวกันมนุษย์ก็มีบุคลิกภาพแต่ละคนไม่เหมือนกันสิ่งเหล่านี้จึงเป็นส่วนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของมนุษย์ มี 2 มิติ คือ มิติทางสถาบัน เช่น วัฒนธรรม ปทัสถานของสถานที่ บทบาทหน้าที่รับผิดชอบ และมีบุคคล เช่น เจตคติ ลักษณะมุ่งอนาคต การรับรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ทั้งสองส่วนนี้ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม (Tree moral theory) ของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2545) อธิบายสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของคนดีว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีส่วนที่เป็นเหตุจากอะไรบ้าง ส่วนแรกคือ ดอกและผลบนต้น แสดงถึงพฤติกรรมการทำความดี ละเว้นความชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม เป็นพฤติกรรมประเภทต่างๆ ที่รวมเข้าเป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็ง ผลออกมาเป็นพฤติกรรมต่างๆ ที่น่าปรารถนาที่มีสาเหตุมาจาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกสาเหตุมาจากจิตใจที่เป็นส่วนลำต้นของต้นไม้ อันประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม 2) ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน 3) ความเชื่ออำนาจในตน 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ 5) เจตคติคุณธรรม และค่านิยม ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้นๆ และกลุ่มที่สอง ส่วนรากแก้ว อันประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) สถิติปัญญา 2) ประสบการณ์ทางสังคม และ 3) สุขภาพ สอดคล้องกับ Sullivan (n.d. อ้างถึงใน เวคิน วุฒิวงศ์, 2541) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาทางสังคมที่เชื่อว่าบุคลิกภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นผลมาจากอิทธิพลของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมหรือบุคคลอื่น ๆ ที่ล้อมรอบเขาอยู่

นอกจากนี้ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2545 อ้างถึงใน วรางคนาง ชูแก้ว, 2551) กล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์มีหลายปัจจัย ได้แก่ โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา เป็นขบวนการสังคมประกิต ซึ่งในมหาวิทยาลัยมีหน่วยงานหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาในด้านต่างๆ ได้แก่ กองพัฒนานักศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่พัฒนานักศึกษา นอกจากนี้ยังกล่าวถึง สื่อมวลชน ได้แก่วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์อื่นๆ เข้าไปผูกพันกับมนุษย์ทุกเพศทุกวัยในสังคมซึ่งล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมบุคคลทั้งสิ้น ซึ่งจันทิมา บัวผัน และธิดารัตน์ ต่อสุข (ม.ป.ป.) พบว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของสำนักกีฬาและกิจกรรมนักศึกษาของคณะหรือการจัดโครงการของคณะเป็นการปลูกฝัง

ให้นักศึกษาเกิดความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งคนพศ สิทธิเลิศและทวีโภค เอี่ยมจรรยา (2554) พบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา และฉันทนา ปาบัดธา ญัฐภณ สุเมธธิดม และปิตพงษ์ พิมพ์พิเศษ (2556) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมีผลต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร และยังกล่าวอีกว่าสื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการรณรงค์ เพื่อปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม จากการศึกษาดังกล่าวที่เกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลต่อ ความรับผิดชอบต่อสังคมจากทฤษฎีและงานวิจัยที่ได้ศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกตัวแปรที่น่าจะมีอิทธิพลต่อ ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มี 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา 2) บทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะ 3) อิทธิพลของสื่อ 4) ลักษณะ มุ่งอนาคต และ 5) เจตคติที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม

กรอบแนวคิดการวิจัย

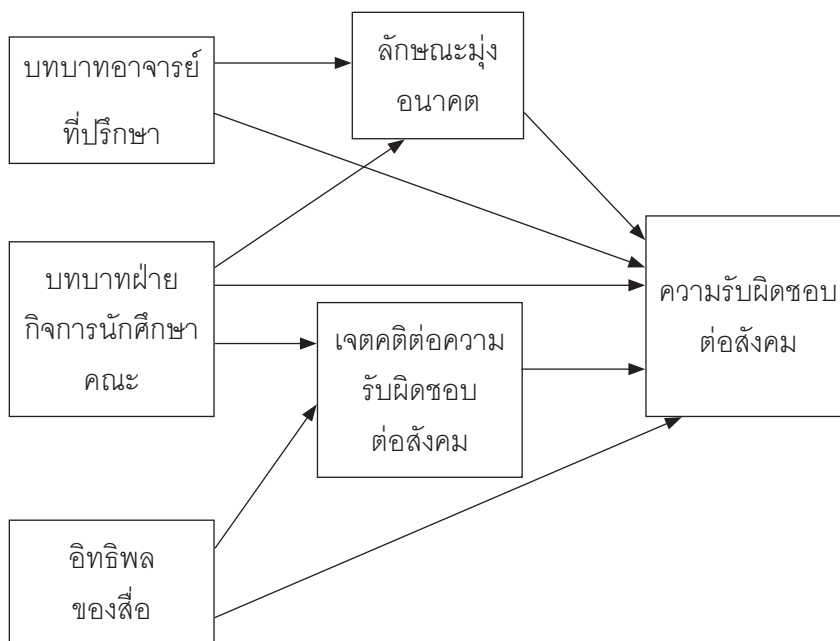
จากการศึกษารูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีต่อความรับผิดชอบต่อ สังคม และพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากปัจจัยหลายประการ ดังเช่น จากทฤษฎี ปฏิสัมพันธ์นิยมของ Magnusson and Endler (1977 อ้างถึงใน วันวิสา สรีระศาสตร์, 2554 และ ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2541) ใช้เป็นแนวทางเบื้องต้นในการกำหนดตัวแปรเชิงเหตุในการอธิบาย และทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งความรับผิดชอบต่อสังคมถือว่าเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่ง โดยรูปแบบ ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม กล่าวถึง สาเหตุที่สำคัญของการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ไว้ คือ 1) ลักษณะ ของสถานการณ์ ได้แก่ การได้รับการอบรมสั่งสอนจากอาจารย์ที่ปรึกษา โดยที่ สำเนา ขจรศิลป์ (2543) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษาว่าเป็นกลไกหนึ่งในการช่วยพัฒนานักศึกษา ซึ่งมีบทบาท สำคัญต่อความสำเร็จของนักศึกษาเพราะต้องช่วยเหลือนักศึกษาในการปรับตัวเมื่อเข้าสู่สถานศึกษาใหม่ ปรับตัวในการเรียน นักศึกษาต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น เช่นเดียวกับ อิศรหัทธ ไซติกเสถียร (2543) กล่าวว่า อาจารย์ที่ปรึกษามีบทบาทที่สำคัญในการผลิตบัณฑิตให้ได้คุณภาพทั้งด้านวิชาการและด้าน การพัฒนาบุคลิกภาพ การปรับตัวเข้ากับสังคม และการเข้าร่วมกิจกรรม การวางแผนในอนาคตที่ดี ซึ่งก็คือ ลักษณะมุ่งอนาคต อีกทั้งการได้รับกิจกรรมและการบริการนักศึกษาจากฝ่ายกิจการนักศึกษา ของคณะ จัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถ พัฒนาตนเองเพื่ออนาคต และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2557) อันจะส่งผลต่อการมีเจตคติที่ดีอีกด้วย สอดคล้องกับ พิษณุ อภิสมมาตรโยธิน (2548) ได้ศึกษา วัตถุประสงค์ของกิจการนักศึกษาต่อนักศึกษาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อการเป็น บุคคลที่สมบูรณ์ มีคุณภาพต่างๆ ตามองค์ประกอบนั้นๆ อย่างดี อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และ

มรุต ก้องวิริยะไพศาล (2549) ได้สรุปว่า การพัฒนาคนทำได้โดยจัดโปรแกรมการฝึกอบรมเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เจตคติ และบุคลิกภาพ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและมีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ซึ่งกิจการนักศึกษาของคณะ มีหน้าที่บทบาทในการพัฒนานักศึกษา 2) จิตลักษณะเดิมของผู้กระทำ คือ ลักษณะมุ่งอนาคต ซึ่ง Wright (1975) ได้กล่าวถึงผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะเป็นผู้ที่สามารถควบคุมตน ให้ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ ปฏิบัติตนตามสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและสังคม 3) จิตลักษณะร่วมกับสถานการณ์ ที่เกิดระหว่างปัจจัยทางจิตเดิมอย่างน้อย 1 ด้าน และ 4) จิตลักษณะตามสถานการณ์ เช่น เจตคติที่ดีต่อเป้าหมาย ในสถานการณ์หนึ่ง นอกจากนี้ ฉันทนา ปาปัดดา ญัฐภณ สุเมธธิดา และปิติพงศ์ พิมพิพิเศษ (2556) กล่าวว่า สื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการรณรงค์เพื่อปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรม และจริยธรรม ตระหนักถึงความรับผิดชอบที่ประชาชนพึงมีต่อประเทศชาติ และยังพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมีผลต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร และภัทราวพร เกษสังข์ (2555) ได้สรุปความสำคัญของสื่อหรืออิทธิพลของสื่อว่าเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลมากต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ในปัจจุบันในด้านการสร้าง การเปลี่ยนแปลงทางเจตคติ และค่านิยมต่าง ๆ เมื่อเกิดการรับรู้จากสื่อ นั้น

จากกรอบแนวคิดข้างต้นสามารถเขียนเป็นสมมุติฐานการวิจัยได้ ดังนี้

1. รูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคม ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. ตัวแปรเชิงสาเหตุมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้
  - 2.1 บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อความรับผิดชอบต่อสังคมและมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านลักษณะมุ่งอนาคต
  - 2.2 บทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะมีอิทธิพลทางตรงต่อความรับผิดชอบต่อสังคม และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านลักษณะมุ่งอนาคต และเจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม
  - 2.3 อิทธิพลของสื่อมีอิทธิพลทางตรงต่อความรับผิดชอบต่อสังคม มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านลักษณะมุ่งอนาคต และเจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม
  - 2.4 ลักษณะมุ่งอนาคตมีอิทธิพลทางตรงต่อความรับผิดชอบต่อสังคม
  - 2.5 เจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อความรับผิดชอบต่อสังคม

ดังนั้นในรูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาที่ศึกษาในครั้งนี้ มีตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว คือ 1) บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา 2) บทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะ 3) อิทธิพลของสื่อ 4) ลักษณะมุ่งอนาคต และ 5) เจตคติที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ดังภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาที่ศึกษาชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำนวน 1,153 คน ประกอบด้วยสาขาวิชาเอก 10 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาเอกศิลปศึกษา จำนวน 235 คน สาขาวิชาเอกสังคมศึกษา จำนวน 101 คน สาขาวิชาเอกวิทยาศาสตร์ จำนวน 192 คน สาขาวิชาเอกการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 99 คน สาขาวิชาเอกภาษาไทย จำนวน 97 คน สาขาวิชาเอกพลศึกษา จำนวน 97 คน สาขาวิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป จำนวน 96 คน สาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ จำนวน 95 คน สาขาวิชาเอกคอมพิวเตอร์ศึกษา จำนวน 94 คน และสาขาวิชาเอกคณิตศาสตร์ จำนวน 87 คน

ตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาที่ศึกษาชั้นปีที่ 4 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรพหุคูณการกำหนดขนาดตัวอย่าง ตั้งแต่ 100, 200 ถึง 500 ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของรูปแบบ (Schumacker & Lomax, 2010 อ้างถึงใน ภัทราพร เกษสังข์, 2556 ข) จึงกำหนดขนาดตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ใช้สาขาวิชาเป็นชั้นของการสุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาในแต่ละสาขามีคุณลักษณะแตกต่างกัน

เครื่องมือ เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ และสาขาวิชาเอก ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดตัวแปรสังเกตได้ คือ แบบวัด 1 ความรับผิดชอบต่อสังคม แบบวัด 2 บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา แบบวัด 3 บทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะ แบบวัด 4 อิทธิพลของสื่อ แบบวัด 5 ลักษณะมุ่งอนาคต และแบบวัด 6 เจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด จำนวน 5 ตัวแปรส่วน ตัวแปรเจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร

1. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาในการแสดงออกต่อบุคคลต่าง ๆ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องในสังคมที่ตนดำรงอยู่ ด้วยการปฏิบัติหน้าที่ที่ดี ดังนี้ ให้ความช่วยเหลือ งานของครอบครัว ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ปกครอง เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนสังคม และเข้าร่วม กิจกรรมในมหาวิทยาลัยจัดชั้น ปฏิบัติตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย และปฏิบัติตามกฎระเบียบของ ชุมชน บำเพ็ญประโยชน์ ให้ความรู้และช่วยเหลือเพื่อนตามความสามารถของตน ไม่เอาเปรียบเพื่อน ช่วยรักษาสถาบันสมมติของสถานศึกษาและของส่วนรวม ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รักษา หรือปฏิบัติตามกฎหมายหรือประเพณีตนเป็นพลเมืองที่ดี ไม่กระทำความผิดที่เป็นผลเสียต่อสังคม

2. บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา หมายถึง ภาระหน้าที่รับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาในการให้ คำแนะนำที่ช่วยให้นักศึกษาปฏิบัติตนให้เหมาะสม ส่งเสริมความสามารถของนักศึกษาพัฒนาวิธีการคิด และการแก้ปัญหา กระตุ้นและสนับสนุนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยจัด ส่งเสริม ประสบการณ์ในวิชาชีพ และเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน รวมทั้งส่งเสริมให้ความรู้และ รับผิดชอบนักศึกษาที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งวัดจากการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา

3. บทบาทกิจการนักศึกษาคณะ หมายถึง การดำเนินงานของฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะที่ช่วย ส่งเสริม หรือพัฒนานักศึกษาเพิ่มเติมจากกระบวนการเรียนรู้ที่จัดในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนาความรู้ ทักษะวิชาการหรือความสามารถพิเศษ และการพัฒนาทักษะอาชีพการจัดกิจกรรม ส่งเสริม สนับสนุนการส่งเสริมเผยแพร่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เอกลักษณะท้องถิ่น เอกลักษณะชาติ และรักษาวัฒนธรรมของประเทศ และประเทศเพื่อนบ้าน การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักศึกษาเกี่ยวกับ บุคลิกภาพ ด้านภาวะผู้นำคุณธรรมจริยธรรม การทำงานเป็นทีม และการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และกีฬา อาจเป็นการจัดกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งวัดจากการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อบทบาทฝ่ายกิจการ นักศึกษาคณะ

◆ รูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคม ◆
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

4. อิทธิพลของสื่อ หมายถึง การที่นักศึกษาได้รับข้อมูลข่าวสาร โดยผ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ แล้วก่อให้เกิดการรับรู้และความรู้สึก อันที่จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักศึกษา ในการกระทำพฤติกรรมหรือการแสดงออกในความรับผิดชอบต่อสังคม

5. ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาในการคาดการณ์ล่วงหน้า เน้นความสำคัญของผลดี และผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยสามารถวางแผนปฏิบัติ ควบคุมตนเอง ให้ปฏิบัติเป็นไปตามแผนที่วางไว้และมีการปรับพฤติกรรมตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับผลดี หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนสามารถควบคุมตนในการกระทำหรือละเว้นการกระทำ บางอย่าง เพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางความสำเร็จ หรือผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือมีคุณค่ามากกว่า

6. เจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ความรู้สึกของนักศึกษาที่แสดงออกทางอารมณ์ ชอบไม่ชอบ และมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมทั้งทางบวกและทางลบที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญ เห็นคุณค่า และประโยชน์ของความรับผิดชอบต่อสังคม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อ ของตัวแปรกับนิยามศัพท์ แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruence: IOC) ทดลองใช้เครื่องมือกับตัวอย่าง 40 คน เพื่อตรวจสอบอำนาจจำแนกรายข้อของแต่ละตัวแปร โดยหาค่า Item total correlation ซึ่งคัดเลือกข้อคำถามที่ค่า r มีนัยสำคัญทางสถิติ .01 หรือมีค่ามากกว่า 0.358 ขึ้นไป และหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับของแต่ละตัวแปร โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบราค ซึ่งเกณฑ์ควรมีค่าความเชื่อมั่น ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ผลปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง อำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแต่ละตัวแปร

ตัวแปร	จำนวน ข้อ	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง	อำนาจ จำแนก	ความเชื่อมั่น
1. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Y3RES)	7	0.67-1.00	0.49-0.65	0.80
2. บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา (X1ADV)	6	1.00	0.70-0.91	0.94
3. บทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะ (X2AFA)	7	1.00	0.69-0.84	0.92
4. อิทธิพลของสื่อ (X3MED)	7	0.67-1.00	0.63-0.69	0.87
5. ลักษณะมุ่งอนาคต (Y1FUR)	6	0.67-1.00	0.44-0.78	0.88
6. เจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม (Y2ATT)	6	0.67-1.00	0.41-0.73	0.79

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ ทุกสาขาวิชาเอก โดยนำแบบสอบถามที่มีคุณภาพไปเก็บกับตัวอย่าง จำนวน 425 คน จากนั้นทำการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์และตั้งใจตอบ ได้จำนวน 400 ฉบับ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้ทราบคุณลักษณะของตัวอย่าง และลักษณะของการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในโมเดลการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน ความโด่ง ความเบ้ และระดับของตัวแปรสังเกตได้ แต่ละตัว การวิเคราะห์ความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรสังเกต สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้สถิติเอฟ และการวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล ได้แก่ ค่าสถิติไคสแควร์ ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง คือ ค่า Goodness of Fit Index (GFI), ค่า Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI), ค่า Root Mean Square Residual Index (RMR), ค่า Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) และ ค่า Critical N (CN)

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุ ของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา พบว่า หลังปรับแก้โมเดลโดยการเพิ่มเส้นความสัมพันธ์ ระหว่างของความคลาดเคลื่อน จนโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีค่าดัชนีความกลมกลืนอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าไคสแควร์ เท่ากับ 6.67 องศาอิสระ เท่ากับ 7 ความน่าจะเป็น เท่ากับ 0.47 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ค่าดัชนี วัดระดับความสอดคล้องที่ปรับค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสอง ของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.01 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน โดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.00 และค่าวิกฤติขนาดตัวอย่าง (CN) มีค่าเท่ากับ 1112.34

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 6 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกตัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.15-4.45 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.45-0.57 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน (CV) ของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัว มีการกระจาย ไม่แตกต่างกันมาก อยู่ระหว่างร้อยละ 10.39-13.80 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ทุกตัวแปรมีการแจกแจงลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าเป็นลบ) แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรส่วนใหญ่สูงกว่า ค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะ เดี่ยวแบนกว่าปกติ (ค่าน้อยกว่า 0) แสดงว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีการกระจายข้อมูลมาก

◆ รูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคม ◆
 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรสังเกตได้ เพื่อใช้สร้างเมทริกซ์ความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมในการวิเคราะห์รูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พบว่าตัวแปรสังเกตได้มีค่าความแปรปรวนอยู่ระหว่าง 0.21–0.33 และค่าความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรมีค่าอยู่ระหว่าง 0.18–0.23 รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรสังเกตได้

ตัวแปรสังเกต	ลักษณะ มุ่งอนาคต	เจตคติ ต่อความ รับผิดชอบ	ความ รับผิดชอบ ต่อสังคม	บทบาท อาจารย์ ที่ปรึกษา	บทบาท ฝ่ายกิจการ นักศึกษาคณะ	อิทธิพล ของสื่อ
ลักษณะมุ่งอนาคต	0.21					
เจตคติต่อความ รับผิดชอบ	0.18	0.22				
ความรับผิดชอบต่อสังคม	0.20	0.21	0.23			
บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา	0.20	0.19	0.21	0.30		
บทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะ	0.23	0.20	0.23	0.20	0.33	
อิทธิพลของสื่อ	0.18	0.19	0.22	0.22	0.20	0.24
<i>M</i>	4.33	4.30	4.45	4.31	4.15	4.23
<i>S</i>	0.45	0.46	0.47	0.55	0.57	0.49
<i>Sk</i>	-0.16	-0.09	-0.06	-0.07	-0.15	-0.07
<i>Ku</i>	-0.41	-0.29	-0.22	-0.23	-0.37	-0.21
<i>c.v.</i> (%)	10.39	10.70	10.56	12.75	13.80	11.67

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ได้รับอิทธิพลทางตรงจากอิทธิพลของสื่อมากที่สุด ($\beta = 0.44$) รองลงมา คือ เจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ($\beta = 0.33$) และบทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะ ($\beta = 0.18$) และลักษณะมุ่งอนาคตมีอิทธิพล ($\beta = 0.09$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษายังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากอิทธิพลของสื่อ ($\beta = 0.23$) โดยส่งผ่านเจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม อิทธิพลทางอ้อมจากบทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะ ($\beta = 0.16$) โดยอ้อมผ่านจากลักษณะมุ่งอนาคต และอ้อมผ่านเจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม และอิทธิพลทางอ้อมจากบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา ($\beta = 0.02$) โดยส่งผ่านลักษณะมุ่งอนาคต เมื่อพิจารณา

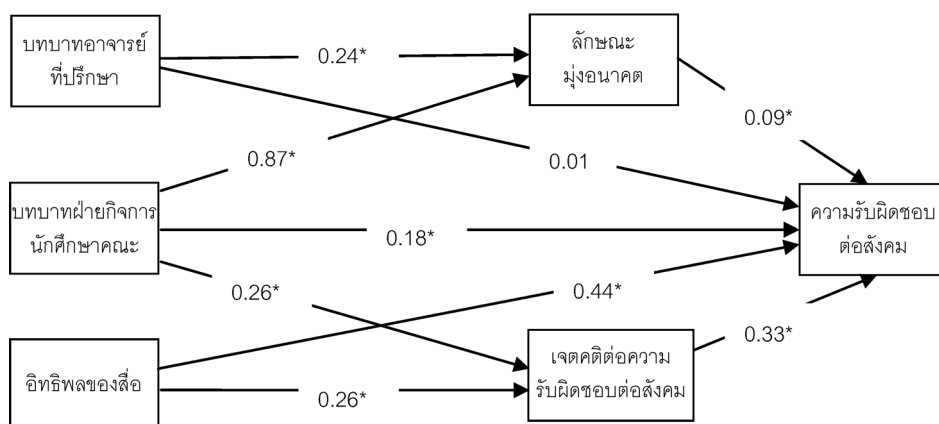
อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรสังเกตได้ภายนอกและตัวแปรสังเกตได้ภายในที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรสังเกตได้ภายใน พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตได้รับอิทธิพลทางตรงจากบทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะ ($\beta = 0.87$) และบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา ($\beta = 0.24$) ส่วนเจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคมได้รับอิทธิพลทางตรงจากอิทธิพลของสื่อ ($\beta = 0.70$) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของสมการโครงสร้างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ได้ร้อยละ 96 แสดงดังภาพที่ 2 และ ตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้อง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน (β) ของรูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย หลังปรับโมเดล

ตัวแปรผล	ลักษณะมุ่งอนาคต			เจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม			ความรับผิดชอบต่อสังคม		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา (SE) (t-test)	0.24* (0.03) 7.40	0.00 (0.00) (0.00)	0.24* (0.03) 7.40	- - -	- - -	- - -	0.03 (0.02) (1.28)	0.02* (0.01) (2.24)	0.01 (0.02) (0.26)
บทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะ (SE) (t-test)	0.87* (0.03) (20.22)	0.00 (0.00) (0.00)	0.87* (0.03) (20.22)	0.26* (0.03) (6.19)	0.00 (0.00) (0.00)	0.26* (0.03) (6.19)	0.34* (0.01) (19.65)	0.16* (0.03) (4.04)	0.18* (0.03) (4.64)
อิทธิพลของสื่อ (SE) (t-test)	- - -	- - -	- - -	0.70* (0.05) (13.54)	0.00 (0.00) (0.00)	0.70* (0.05) (13.54)	0.67* (0.02) (28.82)	0.23* (0.02) (11.90)	0.44* (0.02) (20.96)
ลักษณะมุ่งอนาคต (SE) (t-test)	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	0.09* (0.04) (2.11)	0.00 (0.00) (0.00)	0.09* (0.04) (2.11)
เจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม (SE) (t-test)	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	0.33* (0.03) (10.30)	0.00 (0.00) (0.00)	0.33* (0.03) (10.30)
ค่าสถิติ $\chi^2 = 6.76$ $df = 7$ $p = 0.45$ $GFI = 0.99$ $AGFI = 0.98$ $RMSEA = 0.00$ $CN = 1112.34$									
สมการโครงสร้างของตัวแปร R^2				ลักษณะมุ่งอนาคต		เจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม		ความรับผิดชอบต่อสังคมต่อสังคม	
				0.98		0.81		0.96	

* $p < .05$

◆ รูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคม ◆
 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ภาพที่ 2 รูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ในรูปคะแนนมาตรฐาน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย หลังปรับแก้โมเดลแล้วปรากฏว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าดัชนีความกลมกลืนอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้องของโมเดล โดยพิจารณาค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่าโมเดลตามทฤษฎีสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับค่าแล้ว (AGFI) มีค่าเข้าใกล้ 1 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเข้าใกล้ 0 และค่าวิกฤติขนาดตัวอย่าง (Critical N) มีค่ามากกว่า 200 (Jöreskog and Sörbom, 1993; Schumacker & Lomax, 2010 อ้างถึงใน ภัทรพร เกษสังข์, 2556 ก) โดยตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาได้ร้อยละ 96 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่นักวิจัยต้องการสำหรับความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรที่กำหนดเกณฑ์อย่างน้อยขั้นต่ำร้อยละ 50 (Hair & others, 2006 อ้างถึงใน ภัทรพร เกษสังข์, 2556 ข)

รูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา พบว่าตัวแปรสังเกตได้มีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ตัวแปรที่มีอิทธิพล

สูงที่สุดคือ อิทธิพลของสื่อ รองลงมา คือ เจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม และบทบาทฝ่ายกิจการ นักศึกษาคณะ และลักษณะมุ่งอนาคตมีอิทธิพล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษายังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากอิทธิพลของสื่อ โดยส่งผ่านเจตคติ ต่อความรับผิดชอบต่อสังคม อิทธิพลทางอ้อมจากบทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะ โดยอ้อมผ่าน จากลักษณะมุ่งอนาคต และอ้อมผ่านเจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม และอิทธิพลทางอ้อม จากบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา โดยส่งผ่านลักษณะมุ่งอนาคต เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพล ทางอ้อมของตัวแปรสังเกตได้ภายนอกและตัวแปรสังเกตได้ภายในที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรสังเกตภายใน พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตได้รับอิทธิพลทางตรง จากบทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะ และบทบาท อาจารย์ที่ปรึกษา ส่วนเจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคมได้รับอิทธิพลทางตรงจากอิทธิพลของสื่อ โดยภาพรวมสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย

ขนาดอิทธิพลของตัวแปรสังเกตได้ที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา ที่พบว่าอิทธิพลของสื่อมีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา และมี อิทธิพลทางอ้อมทางบวกต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาโดยส่งผ่านเจตคติต่อความรับผิดชอบ ต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อเป็น ตัวกลางในการถ่ายทอดข้อมูลจึงอาจเป็นสาเหตุให้นักศึกษาซึมซับข้อมูลโดยไม่รู้ตัว อีกทั้งสื่อสารมวลชน สามารถเข้าถึงได้สะดวกและรวดเร็วจึงมีอิทธิพลมากต่อชีวิตในปัจจุบันในด้านารเปลี่ยนแปลง ทางเจตคติ และค่านิยมต่าง ๆ มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน (อรรวรรณ เกษสังข์, 2553) นอกจากนี้ จีรพร ศรีวัฒนานุกุล และนางลักษณ์ เขียนงาม (2544 อ้างถึงใน ภัทราพร เกษสังข์, 2555) ยังพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารหรืออิทธิพลของสื่อยังเป็นสาเหตุหนึ่งเกี่ยวข้องกับ หรือมีผลต่อพฤติกรรม เช่นเดียวกับ ฉันทนา ปาปัดถา, ณัฐภณ สุเมธธิดคม และปิติพงศ์ พิมพิพิเศษ (2556) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมีผลต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ สังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร

เจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคมมีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจตคติ เป็นเรื่องของความรู้สึกที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ถ้ามนุษย์มีความรู้สึกดีต่อสิ่งใดแล้ว ก็จะ ก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ จนก่อให้เกิดบุคลิกภาพ เช่นเดียวกับ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2549) ที่กล่าวว่า เจตคติเป็นกิริยาท่าทีรวม ๆ ของบุคคลที่เกิดจากความพร้อมความโน้มเอียงของ จิตใจ ซึ่งแสดงออกต่อสิ่งเร้าหนึ่ง ๆ โดยแสดงออกในทางสนับสนุน ซึ่งมีความรู้สึกเห็นดีหรือเห็นชอบ ต่อสิ่งเร้า นั้น หรือในทางต่อต้าน ซึ่งมีความรู้สึกที่ไม่เห็นดีเห็นชอบต่อสิ่งนั้น

บทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะมีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานกิจการนักศึกษา เป็นงาน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรทำกิจกรรมของนักศึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษา ให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะมีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีคุณค่า ซึ่งพิษณุ อภิสมมาตรโยธิน (2548) กล่าวว่า หัวใจสำคัญของกิจการนักศึกษาคณะนับว่าเป็นหลักวิธีการหลักในการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา ให้มีลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมการเมือง ความมั่นคงของชาติ และความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ ซึ่งจันทิมา บัวผัน และธิดาวิรัตน์ ต่อดุษ (ม.ป.ป.) พบว่า กิจกรรมนักศึกษาของคณะ หรือการจัดโครงการของคณะเป็นการปลูกฝังให้นักศึกษาเกิดความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

ลักษณะมุ่งอนาคตมีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความปรารถนาที่จะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งของนักศึกษาที่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้า เน้นคำนึงถึงความสำคัญของผลดี และผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยสามารถวางแผนปฏิบัติต่อจากนั้นควบคุมตนเองให้ปฏิบัติเป็นไปตามแผนที่วางไว้ และมีการปรับพฤติกรรมตามสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงตนเองให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมในอนาคต เช่นเดียวกับทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2545) ที่กล่าวว่า สาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของคนดีสาเหตุหนึ่งมาจากจิตใจ คือ ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ซึ่ง Wright (1975) ได้กล่าวถึงผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะเป็นผู้ที่สามารถควบคุมตนให้ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ ปฏิบัติพฤติกรรมตามสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและสังคม เช่นเดียวกับ สถาพร หมวดอินทร์ (2546) พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอีกด้วย และการที่คนมีลักษณะมุ่งอนาคตทำให้เห็นความสำคัญของสิ่งนั้นส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม และอรวรรณ เกษสังข์ (2554) พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตส่งผลต่อพฤติกรรมที่จะนำไปสู่เป้าหมายนั้น และสามารถเป็นตัวแปรพยากรณ์พฤติกรรมของนักศึกษาได้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

จากการศึกษารูปแบบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พบว่า ตัวแปรอิทธิพลของสื่อส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งทางตรงและทางอ้อมสูงสุด รองลงมา เจตคติต่อความรับผิดชอบต่อสังคม บทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะ และลักษณะมุ่งอนาคต ตามลำดับ ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความตระหนัก

ในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการใช้สื่อหลาย ๆ แห่ง และประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ หรือเชิดชูเกียรตินักศึกษาที่มีพฤติกรรมดีเด่นด้านความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งมหาวิทยาลัยส่งเสริมให้บทบาทฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะจัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ศึกษากับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ ดังนั้นควรขยายผลการวิจัยกับนักศึกษาในคณะอื่นๆ ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน แล้วศึกษาเปรียบเทียบการไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล เนื่องจากบริบทแต่ละคณะแตกต่างกัน นอกจากนี้การสังเคราะห์ตัวแปรที่นำมาศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย นั้นได้มาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพื่อให้ได้ตัวแปรที่คาดว่าจะมีอิทธิพลนำมาใช้ในการศึกษาดังนั้นควรมีการศึกษาหาปัจจัยเบื้องต้นมาจากข้อมูลเชิงลึกโดยการทำวิจัยเชิงคุณภาพจากกลุ่มที่มีคุณลักษณะเด่นด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อถอดโมเดลของตัวแปรที่มีอิทธิพลจากสภาพที่แท้จริงจากกลุ่มที่ศึกษา

รายการอ้างอิง

- คนพศ สิริทธิเลิศ และทวีโภค เอี่ยมจรรยา (2554). *คุณลักษณะของนักศึกษาที่มีผลต่อความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- จันทิมา บัวผัน และธิดารัตน์ ต่อสุข. (ม.ป.ป.). *การศึกษาทัศนคติของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม*. กรุงเทพฯ: คณะวิศวกรรม มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ฉันทนา ปาปัดถา, ณัฐภณ สุขเมธอธิตม และปิติพงศ์ พิมพ์พิเศษ. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร*. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 19(2), 92-100.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2545). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2541). *รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism model) เพื่อการวิจัยสาเหตุของพฤติกรรมและการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์*. *ทันตภิบาล*, 10(2), 105-108.
- บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ. (2549). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

- พรณรงค์ สิงห์ลำราญ. (2550). เจตคติของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพที่มีต่อคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- พิชณุ อภิสมาจารย์โยธิน. (2548). กิจกรรมนักศึกษากับบทบาทในการส่งเสริมลักษณะที่เอื้ออำนวยของนักศึกษาสู่การพัฒนา. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ภัทรพร เกษสังข์. (2555). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. เลย: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ภัทรพร เกษสังข์. (2556 ข). สถิติและการวิจัยขั้นสูง. เลย : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. (2557). คู่มืออาจารย์ ระเบียบแนวปฏิบัติงานวิชาการ. ขอนแก่น: เพ็ญพรินต์.
- มรุต ก้องวิริยะไพศาล. (2549). วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วันวิสา สิริระศาสตร์. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านสถานการณ์ทางสังคม และการมีภูมิคุ้มกันทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วัลลภา เฉลิมวงศาเวช. (2555). ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรอุดมศึกษา. วารสารนักบริหาร, 32(4), 116-122.
- วรางคนาง ชูแก้ว. (2551). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของค่านิยมและพฤติกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เวคิน วุฒิมวงศ์. (2541). ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ปัตตานี.
- สถาพร หมวดอินทร์. (2546). ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556). แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำเนาวิ ขจรศิลป์. (2543). *ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรรธรณ เกษสังข์. (2554). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการขอเพียงของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ ๗ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- อิสสรหัช โชติกเสถียร. (2543). *การศึกษายุทธศาสตร์ของอาจารย์ที่ปรึกษาตามทัศนคติของอาจารย์ที่ปรึกษา และนักศึกษาของสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- อุดมศักดิ์ กุลครอง. (2553). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- Bandura, A. (1968). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of education*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Davis, K. (1975). Five propositions for social responsibility. *Business Horizons*, 18(3), 19-24.
- Honeyman, C.A. (2010). Social responsibility and community development : Lessons from the Sistema de Aprendizaje Tutorial in Honduras. *International Journal of Educational Development*, 30, 599-613.
- Shaffer, D.R. (2000). *Social and personality development* (4th ed.). Belmont, CA : Wadsworth Thomson Learning.
- Wright, D. (1975). *The Psychology of moral behavior*. Meddler, England: Penguin.

Translated Thai References

- Aphisamacharayothin, P. (2005). *Student affaire role in promoting a favorable manner for the development of students*. Nakhon Pathom: Educational of Faculty, Silpakorn University. [In Thai]
- Bhanthumnavin, D. (1998). Interactionism model for research the causes of behavior and the development of human behavior. *Tuntarpibarn Journal*, 10(2), 105-108. [In Thai]

- Bhanthumnavin, D. (2002). *Tree ethical theory*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Bouphun, J. (n.d.). *The study of engineering students' attitudes for social responsibility via activities participation*. Bangkok: Bangkok University. [In Thai]
- Chalermvongsavej, W. (2014). *The relationship of factors influencing Corporate Social Responsibility in Higher Education*. *APHEIT journal*. 20(1), 7–20. [In Thai]
- Chookaew, W. (2008). Development of a causal model of values and behaviors of secondary school students based on the sufficiency economy philosophy (Master degree thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. [In Thai]
- Jotikasathirg, I. (1999). *The study of advisors role as perceived by advisors and students at rajabhat suan sunandha* (Master degree thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. [In Thai]
- Kajornsin, S. (2000). *Systems academic advisors undergradate at the university*. Bangkok: Kasetsart University. [In Thai]
- Kessung, P. (2012). *A development of the causal model of readiness preparation toward ASEAN community of students Rajabhat University in Northeastern*. Loei: Loei Rajabhat University. [In Thai]
- Kessung, P. (2013a). *A Development of the causal model for readiness preparation toward essential 21st century key skills aspect of students at Loei Rajabhat University*. Loei: Loei Rajabhat University. [In Thai]
- Kessung, P. (2013b). *Statistics and advance research*. Loei: Educational of faculty, Loei Rajabhat University. [In Thai]
- Kessung, O. (2010). *Factor affecting sufficiency behavior of the first year students at educational faculty: Loei Rajabhat University* (Master degree thesis). Loei Rajabhat University, Loei. [In Thai]
- Kitpridaborisut, B. (2006). *Social sciences research methodology* (9th ed.). Bangkok: Jamjuree product. [In Thai]
- Kollkrong, U. (2010). *Transformational leadership and corporate social responsibility of school administrators* (Master degree thesis). Silpakorn University, Nakhon Pathom. [In Thai]

- Kongviriyapisal, M. (2006). *An analysis of relationship of causal factors: Influencing the first-year students' self-directed learning readiness at Rajabhat Suan Dusit University* (Master of Education). Srinakharinwirot University, Bangkok. [In Thai]
- Loei University. (2014). *Manual of teachers for academic practice guidelines*. Khon Kaen: Penprinting. [In Thai]
- Moud-in, S. (2003). *Some factors related to self-directed learning behavior of certificate vocational level students in commerce of mathayomsuksa schools* (Master degree thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. [In Thai]
- Office of the higher education commission. (2013). *The 11 higher education development plan (2012-2016)*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. [In Thai]
- Papattha, C., Sumathathikom, N., & Pimpiset, P. (2013, December). *Factors affecting student's socially responsible behavior – A case study of students from government universities in bangkok metropolitan*. APHEIT Journal. 19(2), 92-100. [In Thai]
- Sareerasart, W. (2011). *The Relationship among social situations and psychological immunity to internet behavior focusing on safety and usefulness of female students in high schools with and without internet safety project* (Master degree thesis). Srinakharinwirot University, Bangkok. [In Thai]
- Singsamran, P. (2008). *Attitude of North Bangkok College students toward ethic-moral and social responsibility*. Research Affairs Department of North Bangkok College. Bangkok: North Bangkok College. [In Thai]
- Sittilert, K., & Eiamcharoom, T. (2011). *The students' qualifications relating to the readiness for ASEAN Community : a case study of Huachiew Chalermprakiet University*. Bangkok: Huachiew Chalermprakiet University. [In Thai]
- Wuthiwong, V. (1998). *Social responsibilities of university students in southern Thailand*. (Master degree thesis). Prince of Songkla University, Pattani Campus, Pattani. [In Thai]

The Effects of Time-Varying Literacy Rates and Rural Education on the Dropout Rates of Secondary Students: Analysis of Latent Growth Curve Modeling

Chaiyut Kleebua¹
Chayut Piromsombat²

ABSTRACT

The purposes of this study were to investigate the initial level and change rate of secondary students' dropout rate in 49 UNESCO-member countries and to examine the effects of rural education and literacy rates on the growth of dropout rate. The dropout data collected by the UNESCO Institute for Statistics (UIS) database in 2000, 2005, and 2010 were analyzed by a conditional latent growth curve model (LGCM) with the rural education rate as a time-statics independent variable and the literacy rate as a time-varying independent variable. The results show that the initial dropout rate of secondary students was 19% (intercept = 19.854, $t(48) = 9.051$, $p = 0.000$) and there was a linear decreasing trend in the dropout rates (slope = -2.261, $t(48) = -2.646$, $p = 0.008$). In addition, the fitted ($\chi^2(6) = 10.607$, $p = 0.101$, SRMR = 0.042) revealed that the rural education rate had a significant effect on the initial dropout rate ($b_{intercept} = 0.489$, $t(48) = 2.376$, $p = 0.018$), and its negative effect on the change rate was statistically significant ($b_{slope} = -0.855$, $t(48) = -7.041$, $p = 0.000$). The effects of time-varying literacy rates on the dropout rate were all negative at each time point ($b_{time1} = -0.463$, $t_{time1}(48) = -2.627$, $p_{time1} = 0.009$; $b_{time2} = -0.581$, $t_{time2}(48) = -3.872$, $p_{time2} = 0.000$; $b_{time3} = -0.573$, $t_{time3}(48) = -3.476$, $p_{time3} = 0.001$). The findings suggest that schools and stakeholders should appropriately provide students extracurricular activities to promote their reading and writing skills, which in turn will help them continually develop their overall literacy skills, in order to prevent them from dropping out of school.

Keywords: Dropout rate, Literacy rate, Rural education, Latent growth curve modeling

¹ Corresponding author, Ph.D. Candidate, Department of Educational Research and Psychology, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok 10330. Email: pkleebua@gmail.com

² Department of Educational Research and Psychology, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok 10330. Email: Chayut.P@chula.ac.th

อิทธิพลของอัตราการรู้หนังสือที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา และการศึกษาในชนบทต่ออัตราการออกกลางคันของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา: การวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการ

ชัยยุทธ กลีบบัว¹
ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตราเฉลี่ยเริ่มต้นและการเปลี่ยนแปลงอัตราการออกกลางคันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศสมาชิก UNESCO จำนวน 49 ประเทศ รวมทั้งวิเคราะห์อิทธิพลของอัตราการได้รับการศึกษาในชนบทและอัตราการรู้หนังสือที่มีผลต่ออัตราการออกกลางคันของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยนำข้อมูลสถิติการศึกษาในปี ค.ศ. 2000, 2005 และ 2010 จากฐานข้อมูลของ UNESCO Institute for Statistics มาวิเคราะห์โดยใช้โมเดลโค้งพัฒนาการแบบมีเงื่อนไขที่มีอัตราการได้รับการศึกษาในชนบทเป็นตัวแปรต้นที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา และอัตราการรู้หนังสือเป็นตัวแปรต้นที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา ผลการวิจัยชี้ว่า ในภาพรวมของการศึกษาทั่วโลกมีค่าเฉลี่ยเริ่มต้นของการออกกลางคันในระดับชั้นมัศึกษามีค่าประมาณ 19% ($intercept = 19.854, t(48) = 9.051, p = 0.000$) และมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคันในทิศทางที่ลดลงแบบเส้นตรง ($slope = -2.261, t(48) = -2.646, p = 0.008$) นอกจากนี้ยังพบว่า โมเดลโค้งพัฒนาการแบบมีเงื่อนไขที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2(6) = 10.607, p = 0.101, SRMR = 0.042$) แสดงให้เห็นว่า อัตราการได้รับการศึกษาในชนบทส่งอิทธิพลทางบวกต่อค่าเฉลี่ยเริ่มต้นของอัตราการออกกลางคันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($b_{intercept} = 0.489, t(48) = 2.376, p = 0.018$) และส่งอิทธิพลทางลบต่ออัตราการออกกลางคันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($b_{slope} = -0.855, t(48) = -7.041, p = 0.000$) สำหรับอัตราการรู้หนังสือที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลามีอิทธิพลทางลบต่ออัตราการออกกลางคันทุกช่วงเวลา ($b_{time1} = -0.463, t_{time1}(48) = -2.627, p_{time1} = 0.009; b_{time2} = -0.581, t_{time2}(48) = -3.872, p_{time2} = 0.000; b_{time3} = -0.573, t_{time3}(48) = -3.476, p_{time3} = 0.001$) ผลการวิจัยสนับสนุนให้โรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเขียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนในหลักสูตรอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการรู้หนังสืออย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน

คำสำคัญ: Dropout rate, Literacy rate, Rural education, Latent growth curve model

¹ ผู้รับผิดชอบบทความหลัก, นิสิตดุษฎิบัณฑิต ภาคศึกษวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330. อีเมล: pkleebbua@gmail.com

² ภาคศึกษวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330. อีเมล: Chayut.P@chula.ac.th

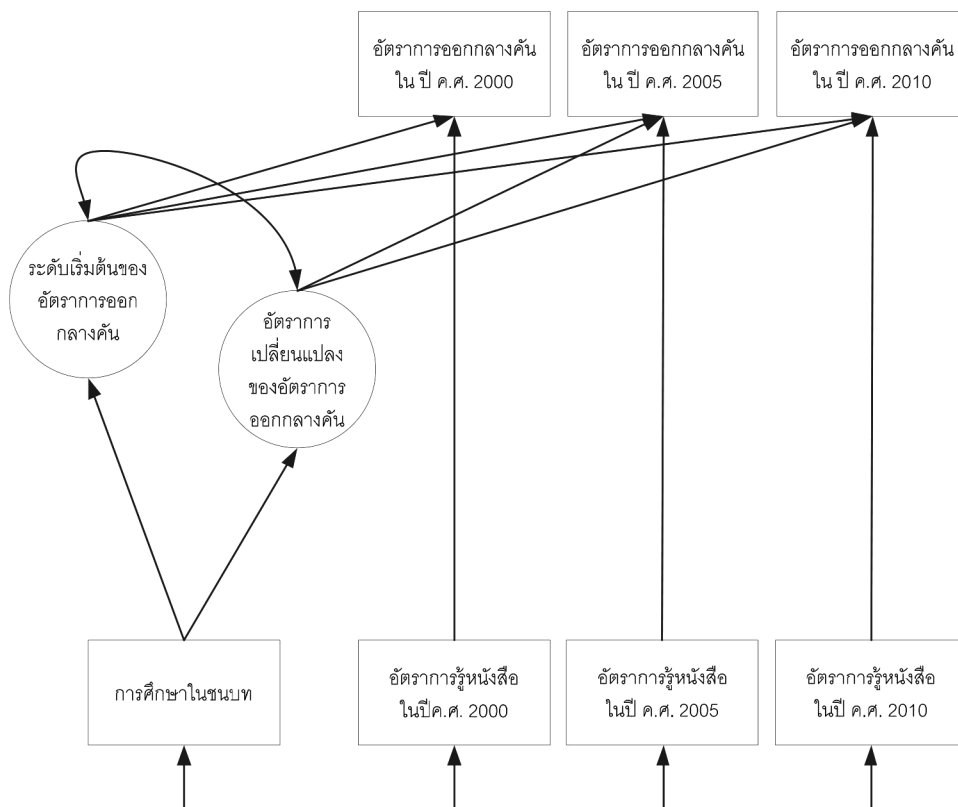
ความเป็นมาและความสำคัญ

มีข้อมูลทางสถิติที่ชี้ให้เห็นว่า มีนักเรียนจำนวนมากในแต่ละวันที่ต้องออกจากการศึกษาไปกลางคันระหว่างการศึกษาศึกษา ไม่สามารถเรียนต่อได้จนครบวงจรของระบบการศึกษา (Carlson, 2013; Denti & Guerin, 1999; Rotermund, 2007; Steinberg & Almeida, 2004) จนก่อให้เกิดผลกระทบต่างๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อตัวของนักเรียนเอง เช่น โอกาสที่จะได้งานที่ดีมีอนาคต (Carlson, 2013) หรือผลกระทบต่อสังคม เช่น นักเรียนที่ออกกลางคันในระดับมัธยมจะมีแนวโน้มที่ว่างงาน รัฐมีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดูแลนักเรียนที่ออกจากการเรียนกลางคันสูงกว่านักเรียนที่ศึกษาต่อถึงระดับปริญญาตรี รวมทั้งด้านคุณภาพของกำลังแรงงานของประเทศด้วย (Carlson, 2013; Steinberg & Almeida, 2004) ปัญหาการออกจากการเรียนกลางคันทันวันยังมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นวิกฤตมากขึ้นในแต่ละปี โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความยากจน หรือในสังคมชนบท (Steinberg & Almeida, 2004) ซึ่งสาเหตุของการออกกลางคันมีมากมายหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็น การทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน สุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง แต่เหตุผลหลักที่นักเรียนส่วนใหญ่มักใช้ในการออกกลางคัน คือ การไม่รู้หนังสือ (Carlson, 2013; Denti & Guerin, 1999; Rotermund, 2007; Steinberg & Almeida, 2004)

จากความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพภายในของระบบการศึกษา (UIS, 2009) จึงทำให้มีผู้สนใจศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางในการป้องกัน และแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักเรียนจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการออกกลางคันจะมีลักษณะเป็นการวิจัยภาคตัดขวาง (cross-sectional research) เป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ขาดแคลนงานวิจัยที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ตามธรรมชาติของการออกกลางคันที่เกิดขึ้นว่ามีพลวัตอย่างไร มีสิ่งแวดล้อมแบบไหนที่กระตุ้นหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง กลยุทธ์ที่ใช้ป้องกันหรือแก้ไขยังมีบทบาทเหมือนเดิมหรือไม่เมื่อเวลาผ่านไป

ดังนั้น เพื่อเป็นการเติมเต็มองค์ความรู้ และเข้าใจธรรมชาติของการออกกลางคันของนักเรียนให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น รวมถึงการใช้ประโยชน์ในการวางแผนหรือสร้างกลยุทธ์ในการบริหารจัดการปัญหาการออกกลางคันให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไปในอนาคต ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดศึกษากลไกธรรมชาติของปรากฏการณ์การออกกลางคันของนักเรียนผ่านโมเดลโค้งพัฒนาการตัวแปรแฝง (latent growth curve model) โดยมีกรอบแนวคิดดังภาพ 1

◆ อิทธิพลของอัตราการเรียนรู้นักหนังสือที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและการศึกษาในชนบท ◆
 ต่ออัตราการออกกลางคืนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา: การวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการ

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์อัตราเริ่มต้นและการเปลี่ยนแปลงอัตราการออกกลางคืนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาพรวมของการศึกษาทั่วโลก
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของการศึกษาในชนบทที่มีต่ออัตราเริ่มต้นและอัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคืนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
3. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของอัตราการรู้หนังสือที่เปลี่ยนแปลงไปต่ออัตราการลาออกกลางคืนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในแต่ละช่วงเวลา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบระยะยาวที่รวบรวมข้อมูลจาก UNESCO Institute for Statistics (UIS) ที่เป็นฐานข้อมูลทางสถิติด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วัฒนธรรม

และการสื่อสารของนานาชาติข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นในฐานข้อมูล UIS เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม ค.ศ. 2015 ในหมวดข้อมูลทางการศึกษา โดยข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่ได้รับการปรับปรุงล่าสุดในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2015 ยกเว้นข้อมูลอัตราการรู้หนังสือที่เป็นข้อมูลที่ได้รับการปรับปรุงล่าสุดเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2015

ตัวอย่างการวิจัย

ตัวอย่างการวิจัย คือ ประเทศต่าง ๆ จาก 6 ภูมิภาคของโลก ได้แก่ ภูมิภาคเอเชียตะวันออก และแปซิฟิก (ร้อยละ 25) เอเชียใต้และเอเชียตะวันตก (ร้อยละ 10) อาหรับ (ร้อยละ 8) ลาตินอเมริกาและแคริบเบียน (ร้อยละ 22) ยุโรปตะวันตก (ร้อยละ 8) และแอฟริกาทางตอนใต้ของทะเลทรายซาฮารา (ร้อยละ 27) จำนวน 49 ประเทศดำเนินการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจากประเทศที่มีข้อมูลของตัวแปรที่จะศึกษาคอบทุกตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปรต่อ 1 ช่วงเวลา (wave) ข้อมูลในช่วงเวลาแรก (T1) พบว่าประเทศต่าง ๆ มีประชากรในช่วงอายุ 15-24 ปีเฉลี่ยอยู่ที่ 9.379 ล้านคน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เฉลี่ยอยู่ที่ 1.068 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราการเติบโตของ GDP ต่อปีเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 3.947 มีงบประมาณด้านการศึกษาเมื่อเทียบกับงบประมาณทั้งหมดเฉลี่ยร้อยละ 10.969 และมีอัตราส่วนจำนวนนักเรียนต่อครูในระดับมัธยมศึกษาเฉลี่ยอยู่ที่ 16.672 ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจาก 3 ช่วงเวลาระยะห่างกัน 5 ปีในแต่ละช่วงเวลา ได้แก่ ข้อมูลในปี ค.ศ. 2000, 2005 และ 2010

การวัด

ตัวแปรที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรอัตราการออกกลางคัน และตัวแปรอัตราการรู้หนังสือ ที่รวบรวมข้อมูลจาก 3 ช่วงเวลารวมทั้งตัวแปรการศึกษาในชนบทที่วัดจากข้อมูลอัตราส่วนประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ชนบทต่อประชากรทั้งหมดในช่วงเวลาเริ่มแรก โดยข้อมูลที่ได้จากฐานข้อมูล UIS ในแต่ละตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีวิธีการวัด และแหล่งข้อมูลที่ได้แตกต่างกัน ดังนี้

ตัวแปรอัตราการออกกลางคัน เป็นสัดส่วนของนักเรียนจากกลุ่มที่ลงทะเบียนเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่กำลังเรียนอยู่แต่ไม่ได้เรียนต่อในปีการศึกษาต่อไป โดยวัดจากข้อมูลการลงทะเบียนและการเข้าชั้นในแต่ละระดับชั้นที่ได้จากการสำรวจสำมะโนครัวประชากรหรือการสำรวจโรงเรียนของแต่ละประเทศ (UIS, 2009)

ตัวแปรอัตราการรู้หนังสือ เป็นอัตราส่วนร้อยละของประชากรในช่วงอายุ 15-24 ปีที่สามารถทั้งอ่านและเขียนข้อความสั้น ๆ อย่างง่ายที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ที่คำนวณจากจำนวนประชากรที่รู้หนังสือในช่วงอายุ 15-24 ปีต่อประชากรทั้งหมดในช่วงอายุ 15-24 ปีและนำมาคูณด้วย 100 โดยข้อมูล

ที่ได้มาจากการสำรวจสำมะโนครัวประชากรแห่งชาติการสำรวจครัวเรือนหรือ/และการสำรวจกำลังแรงงาน (UIS, 2009) ทั้งที่เป็นการทดสอบ self-declaration หรือ household declaration

ตัวแปรการศึกษาในชนบทในการวิจัยนี้จะวัดตัวแปรการศึกษาในชนบทจากอัตราส่วนร้อยละของประชากรที่อยู่ในพื้นที่ชนบท (rural population) ที่คำนวณจากความแตกต่างระหว่างประชากรทั้งหมดกับประชากรที่อาศัยในเขตเมือง โดยนิยามพื้นที่ชนบทจะแตกต่างกันไปตามสำนักสถิติแห่งชาติของแต่ละประเทศ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยนี้จะใช้การวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการ (latent growth curve analysis) ด้วยโปรแกรม Mplus 7.0 เพื่ออธิบายอิทธิพลของการศึกษาในชนบทที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคันของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาและอิทธิพลของอัตราการรู้หนังสือต่ออัตราการลาออกกลางคันในแต่ละช่วงเวลาเนื่องจากโมเดลโค้งพัฒนาการเป็นโมเดลที่มีความยืดหยุ่นที่สามารถรับมือกับความหลากหลายของคำถามวิจัยที่เกี่ยวกับพัฒนาการ (Quinn & Bussey, 2015) คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงภายในบุคคล (intra-individual change) และยังคงคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (inter-individual) ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย (Preacher, 2008) สามารถอธิบายอัตราพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคันที่เกิดขึ้นและระดับของการลาออกกลางคันที่เป็น baseline ได้ดีแม้กลุ่มตัวอย่างจะน้อยหรือมีข้อมูลขาดหาย

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการ 2 โมเดลเพื่อตอบคำถามวิจัยได้แก่ โมเดลโค้งพัฒนาการของอัตราการลาออกกลางคันแบบ unconditional LGCM และแบบ conditional LGCM *ขั้นแรก* วิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการของอัตราการออกกลางคันแบบ unconditional LGCM จะเป็นการประมาณค่าอัตราการออกกลางคันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจาก 3 ช่วงเวลาที่ปราศจากตัวแปรทำนายหรือตัวแปรควบคุม เพื่ออธิบายความแตกต่างระหว่างประเทศและภาพรวมของอัตราการออกกลางคันเริ่มต้น (intercept) และอัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคัน (slope) ในช่วงเวลาทั้ง 3 โดยมีแบบแผนพัฒนาการเป็นเส้นตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบใน T_1 , T_2 และ T_3 เท่ากับ 0, 1 และ 2 ตามลำดับ กล่าวคือใน T_1 เป็นการวัดในช่วงแรกยังไม่เกิดพัฒนาการจึงกำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0 และเมื่อมีการวัดพัฒนาการอีก 2 ครั้ง แต่ละครั้งมีช่วงระยะเวลาห่างเท่ากัน ประกอบกับอัตราการออกกลางคันมีแบบแผนพัฒนาการเป็นเส้นตรงจึงกำหนดค่าองค์ประกอบเหล่านี้เป็นค่าตั้งต้นในการวิเคราะห์ ส่วนค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแฝงอัตราการออกกลางคันเริ่มต้น (intercept) ใน T_1 , T_2 และ T_3 เท่าเทียมกันทุกช่วงเวลา (กำหนดให้เท่ากับ 1)

ขั้นที่สอง วิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการของอัตราการลาออกกลางคืนแบบ conditional LGCM ที่รวมตัวแปรการศึกษาในชนบทเข้ามาทำนายค่าเริ่มต้นและอัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคืน และตัวแปรอัตราการรู้หนังสือเข้ามาทำนายอัตราการออกกลางคืนในแต่ละช่วงเวลา

ในการวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการผู้วิจัยจะใช้วิธีการประมาณค่าแบบ robust maximum likelihood (MLR) และใช้ค่า χ^2 , CFI, TLI, RMSEA ในการประเมินความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้เกณฑ์ความสอดคล้องของ Hair et al. (2010)

ข้อมูลขาดหาย

ในการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูล UIS ในแต่ละช่วงเวลาพบว่ามีค่าของข้อมูลที่ขาดหายในบางตัวแปรในแต่ละช่วงเวลา ผู้วิจัยจึงดำเนินการรับมือกับข้อมูลขาดหายด้วยวิธี missing data correlate โดยใช้ชุดตัวแปร auxiliary ได้แก่ ตัวแปรอัตราการเสียชีวิต อัตราการเติบโตของ GDP และอัตราการเกิดของประชากร ที่เป็นตัวแปรภูมิหลังและเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ โดยตัวแปร auxiliary จะไม่ได้ถูกนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการโมเดลโค้งพัฒนาการแต่จะถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติม (extra information) ในการวิเคราะห์ข้อมูลขาดหายเพื่อลดความลำเอียงที่เกิดขึ้นจากการขาดหายของข้อมูล (Eekhout et al., 2015) และช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของการประมาณค่าข้อมูลในโมเดลโค้งพัฒนาการที่มีรูปแบบการขาดหายแบบการขาดหายโดยสุ่ม (missing at random: MAR) (Asparouhov & Muthen, 2008; Eekhout et al., 2015; Muthen & Muthen, 2012)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยขอแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอน 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรในแต่ละช่วงเวลา ตอน 2 ผลการวิเคราะห์ unconditional LGCM และตอน 3 ผลการวิเคราะห์ conditional LGCM

ตอน 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรในแต่ละช่วงเวลา

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบอัตราการรู้หนังสือและอัตราการออกกลางคืนทั้ง 3 ช่วงเวลา พบว่าค่าเฉลี่ยของอัตราการรู้หนังสือมีค่าเพิ่มขึ้นใกล้เคียงกันในแต่ละช่วงเวลา ส่วนค่าเฉลี่ยของอัตราการออกกลางคืนมีค่าลดลงอย่างมากในช่วงเวลาที่ 1 กับช่วงเวลาที่ 2 แต่ลดลงเพียงเล็กน้อยในช่วงเวลาที่ 2 กับช่วงเวลาที่ 3 และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 7 ตัว พบว่าตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 21 ค่า มีขนาดต่ำถึงสูงมาก (ใช้เกณฑ์อ้างอิงของ Salkind & Neil, 2000 อ้างอิงถึงใน Ruengtrakul, 2010) มีทั้งทิศทางบวกและทิศทางลบ และมีความแปรปรวนร่วมกันระหว่างร้อยละ 10.240-98.208 โดยสังเกตได้ว่าตัวแปรอัตราการรู้หนังสือ

◆ อิทธิพลของอัตราการเรียนรู้หนังสือที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและการศึกษาในชนบท ◆
 ต่ออัตราการออกกลางคันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา: การวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการ

จะมีขนาดความสัมพันธ์กันเองในแต่ละช่วงเวลาสูงมาก ส่วนตัวแปรอัตราการออกกลางคันมีขนาดความสัมพันธ์กันเองในแต่ละช่วงเวลาสูง และขนาดความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการรู้หนังสือและอัตราการออกกลางคันมีขนาดปานกลาง

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

	1	2	3	4	5	6	7
1. T1 Literacy	1.000						
2. T2 Literacy	0.991 [*]	1.000					
3. T3 Literacy	0.986 [*]	0.995 [*]	1.000				
4. T1 Dropout	-0.608 [*]	-0.646 [*]	-0.658 [*]	1.000			
5. T2 Dropout	-0.547 [*]	-0.563 [*]	-0.550 [*]	0.732 [*]	1.000		
6. T3 Dropout	-0.510 [*]	-0.509 [*]	-0.504 [*]	0.777 [*]	0.785 [*]	1.000	
7. Rural	-0.515 [*]	-0.537 [*]	-0.532 [*]	0.524 [*]	0.320 [*]	0.432 [*]	1.000
<i>M</i>	85.286	87.836	89.729	20.543	17.090	16.620	51.675
<i>SD</i>	20.487	17.336	15.622	14.131	13.254	14.802	22.563

^{*} $p < .05$

ตอน 2 ผลการวิเคราะห์ unconditional LGCM

ผลการวิเคราะห์ unconditional LGCM ของอัตราการออกกลางคัน พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญ (รายละเอียดตาราง 2) เมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ยของตัวแปรแฝงอัตราการออกกลางคันเริ่มต้น (intercept) และอัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคัน (slope) พบว่าค่าเฉลี่ยการเริ่มต้นและการลดลงของอัตราการเปลี่ยนแปลง ทั้งสองค่ามีนัยสำคัญทางสถิติ (รายละเอียดตาราง 3) นั่นแสดงว่าอัตราค่าเฉลี่ยของการออกกลางคัน ลดลงตลอดเวลา และในส่วนของความแปรปรวน (variance) ของตัวแปรแฝงอัตราการออกกลางคัน เริ่มต้นและอัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคันพบว่าอัตราการออกกลางคันเริ่มต้น มีความแปรปรวนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคัน มีความแปรปรวนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (รายละเอียดตาราง 3) แสดงให้เห็นว่าประเทศต่าง ๆ จะมีอัตราการออกกลางคันเริ่มต้นแตกต่างกัน แต่มีความเร็วของอัตราการออกกลางคันไม่แตกต่างกัน นอกจากนั้นยังพบว่าอัตราการออกกลางคันเริ่มต้นและอัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคัน

มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (รายละเอียดตาราง 3) แสดงว่าประเทศที่มีค่าเฉลี่ยอัตราการออกกลางคันเริ่มต้นสูงจะไม่มีผลทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคันสูงตามไปด้วย หรือประเทศที่มีค่าเฉลี่ยอัตราการออกกลางคันเริ่มต้นต่ำจะไม่มีผลทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคันต่ำ

ตาราง 2 ค่าสถิติการวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการ

	X^2	<i>df</i>	<i>p-value</i>	CFI	TLI	SRMR	RMSEA
Unconditional model	5.353	2	0.0688	0.868	0.802	0.078	0.185
conditional model	10.607	6	0.101	0.914	0.786	0.042	0.125

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่า variance และค่า covariance ของโมเดล unconditional LGCM

	Mean	Variance	Covariance
Intercept	19.290 (2.236)*	96.958 (52.730)	32.948 (31.481)
Slope	-2.169 (0.862)*	-27.018 (27.439)	
Intercept <-> Slope			5.227 (16.610)

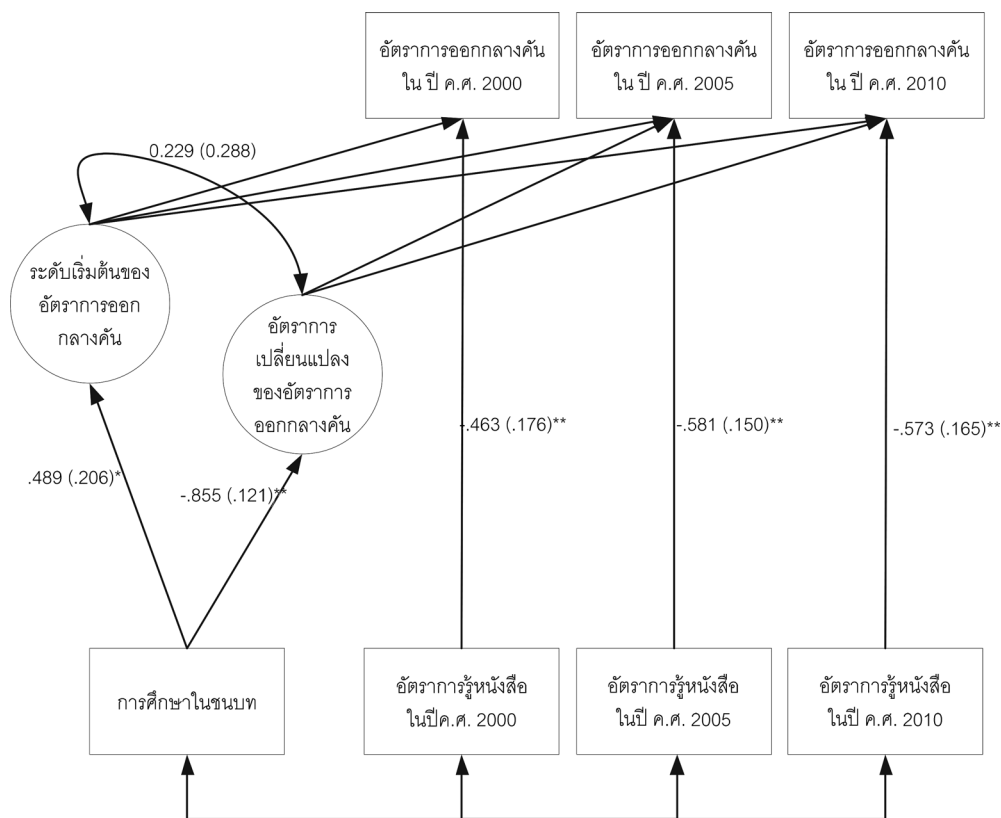
หมายเหตุ * $p < .05$, ** $p < .01$; ค่า SE แสดงอยู่ในวงเล็บ

ตอน 3 ผลการวิเคราะห์ conditional LGCM

เมื่อนำตัวแปรการศึกษาในชนบทเข้ามาเป็นตัวแปรทำนายตัวแปรแฝงอัตราการออกกลางคันเริ่มต้น (intercept) และอัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคัน (slope) และตัวแปรอัตราการรู้หนังสือเข้ามาทำนายอัตราการออกกลางคันในแต่ละช่วงเวลาพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญ (รายละเอียดตาราง 2) โดยตัวแปรการศึกษาในชนบทมีอิทธิพลต่ออัตราการออกกลางคันเริ่มต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($b_{intercept} = 0.489$, $t(48) = 2.376$, $p = 0.018$) และมีอิทธิพลต่ออัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($b_{slope} = -0.855$, $t(48) = -7.041$, $p = 0.000$) นั้นแสดงให้เห็นว่าประเทศที่มีประชากรอยู่ในพื้นที่ชนบทมากที่สุดอาจได้รับการศึกษาในรูปแบบที่ต่างจากประชากรที่อยู่ในเขตเมืองจะส่งผลทำให้ประเทศนั้นมีค่าเฉลี่ยเริ่มต้นของอัตราการออกกลางคันระหว่างการเรียนในระดับมัธยมศึกษาสูง และประเทศเหล่านั้นก็มีความเร็วในอัตราการออกกลางคันต่ำด้วย

◆ อิทธิพลของอัตราการเรียนรู้หนังสือที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและการศึกษาในชนบท ◆
 ต่ออัตราการออกกลางคืนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา: การวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการ

ในส่วนของตัวเองแปรอัตราการรู้หนังสือที่เปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาที่เพิ่มเข้ามาในโมเดล เพื่อทำนายอัตราการออกกลางคืนในแต่ละช่วงเวลา พบว่า อัตราการรู้หนังสือในช่วงเวลาที่ 1 จะมีอิทธิพลต่ออัตราการออกกลางคืนในช่วงเวลาที่ 1 ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญ ($b_{time1} = -0.463$, $t_{time1}(48) = -2.627$, $p_{time1} = 0.009$), อัตราการรู้หนังสือในช่วงเวลาที่ 2 จะมีอิทธิพลต่ออัตราการออกกลางคืนในช่วงเวลาที่ 2 ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญ ($b_{time2} = -0.581$, $t_{time2}(48) = -3.872$, $p_{time2} = 0.000$), และอัตราการรู้หนังสือในช่วงเวลาที่ 3 จะมีอิทธิพลต่ออัตราการออกกลางคืนในช่วงเวลาที่ 3 ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญ ($b_{time3} = -0.573$, $t_{time3}(48) = -3.476$, $p_{time3} = 0.001$) (รายละเอียดในภาพ 2) นั่นแสดงว่าประเทศที่มีประชากรที่รู้หนังสือจำนวนมากจะส่งผลทำให้อัตราการออกกลางคืนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมลดลงในทุกช่วงเวลา

Chi-square = 10.607, $df = 6$, $p = 0.101$, RMSEA = 0.125, SRMR = 0.042, CFI = 0.914, TLI = 0.786

ภาพ 2 โมเดลโค้งพัฒนาการของอัตราการออกกลางคืน

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นในการอภิปรายออกเป็น 3 ประเด็นหลักตามจุดประสงค์ของการวิจัย

ประเด็นแรก อัตราเริ่มต้นและการเปลี่ยนแปลงอัตราการออกกลางคันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งในภาพรวมของการศึกษาทั่วโลกและรายประเทศ

จากผลการวิเคราะห์พบว่าในภาพรวมของการศึกษาทั่วโลกมีอัตราเฉลี่ยเริ่มต้นของการออกกลางคันในระดับชั้นมัธยมศึกษาอยู่ร้อยละ 19.85 และมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคันในทิศทางที่ลดลงในแต่ละปี โดยมีแบบแผนการพัฒนากการเป็นเส้นตรง แสดงให้เห็นว่าระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั่วโลกมีปัญหา จนทำให้ในแต่ละปีจะมีนักเรียนที่ต้องออกจากระบบการศึกษาเกือบร้อยละ 20 ของนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนทั้งหมดในระดับชั้นมัธยมศึกษา แต่เป็นที่น่ายินดีที่อัตราการออกกลางคันมีแนวโน้มที่ลดลงเรื่อยๆ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นที่ผ่านมากในระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั่วโลก เช่น นโยบายการศึกษา (UIS, 2009) ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้อัตราการออกกลางคันของนักเรียนมีแนวโน้มที่ลดลงมาตามลำดับสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าประเทศที่มีค่าเฉลี่ยอัตราการออกกลางคันสูงจะไม่มีผลทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของการออกกลางคันสูงตามไปด้วย นอกจากนี้เมื่อพิจารณาอัตราเฉลี่ยเริ่มต้นของการออกกลางคันในระดับชั้นมัธยมศึกษาในระบบการศึกษาของแต่ละประเทศจะพบว่าแต่ละประเทศมีอัตราการออกกลางคันแตกต่างกัน แต่มีความเร็วในอัตราการออกกลางคันในระดับต่ำเช่นเดียวกันทั้งระบบของการศึกษาทั่วโลก

ประเด็นที่สอง การศึกษาในชนบทที่มีต่ออัตราเริ่มต้นและอัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าประเทศที่มีอัตราส่วนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ชนบทสูงจะมีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยเริ่มต้นของอัตราการออกกลางคันมากกว่าประเทศที่มีอัตราส่วนของประชาชนอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ชนบทต่ำเนื่องจากประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ชนบทอาจมีแนวโน้มไม่ได้รับการศึกษาที่ต่างจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองที่มีลักษณะของระบบการศึกษา เช่น การบริหารจัดการ เป้าหมายของการศึกษา มาตรฐานต่าง ๆ แตกต่างและมีลักษณะเฉพาะตัวมากกว่าลักษณะการศึกษาในชนบท (Wiehe, 2015) ประกอบกับพื้นที่ในเขตเมืองมักเป็นเขตเศรษฐกิจหรือเป็นเมืองใหญ่ที่มีเทคโนโลยีและการสื่อสารที่สะดวก ทันสมัยรวมทั้งการดูแลเอาใจใส่จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจมีความทั่วถึงมากกว่าพื้นที่ชนบท (Steinberg & Almeida, 2004) ด้วยเหตุเหล่านี้จึงอาจทำให้ระบบการศึกษาในชนบทเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อค่าเฉลี่ยเริ่มต้นของอัตราการออกกลางคันในแต่ละประเทศ

◆ อิทธิพลของอัตราการเรียนรู้นักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและการศึกษาในชนบท ◆
ต่ออัตราการออกกลางคันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา: การวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการ

ในส่วนของอัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการออกกลางคัน พบว่าประเทศที่มีอัตราส่วนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ชนบทสูงจะมีความเร็วของอัตราการออกกลางคันที่ต่ำ อาจเป็นเพราะการเข้าถึงถึงปัญหา และความพยายามในการกระจายความเท่าเทียมกันของระบบการศึกษาในเขตพื้นที่เมืองและชนบทที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ในทางกลับกันประเทศที่มีอัตราส่วนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เมืองสูงกลับมีความเร็วของอัตราการออกกลางคันสูงอาจเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมของเขตพื้นที่เมืองที่แม้จะมีความเจริญ ทันสมัย มีการบริหารจัดการจากส่วนกลางได้ดีกว่า แต่ด้วยความที่พื้นที่ในเขตเมืองมักมีลักษณะเป็นเมืองใหญ่มีความเจริญทางวัตถุนิยมสูง ทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสสูงที่จะได้รับปัจจัยเสี่ยงจากสิ่งยั่วยุรอบข้าง มีความเสี่ยงที่จะถูกกระทำจากคนในสังคม ทั้งการถูกขู่กรรโชกรีดไถ ความรู้สึกซึมเศร้าโดยที่ไม่รู้สาเหตุ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนต้องลาออกกลางคันจากการเรียน หรือกลายเป็นแม่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันสมควรและออกจากโรงเรียนไปในที่สุด (Nakornthap, 2013) เหล่านี้จึงอาจเป็นผลทำให้เกิดความแตกต่างกันระหว่างประเทศที่มีอัตราส่วนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ชนบทต่างกันดังนั้นในการจัดการกับปัญหาการออกกลางคันควรให้ความสำคัญกับปัญหาของการศึกษาในเมืองไปพร้อม ๆ กับการจัดการปัญหาการออกกลางคันในการศึกษาในเขตชนบทด้วย

ประเด็นที่สาม อัตราการรู้หนังสือที่เปลี่ยนแปลงไปต่ออัตราการลาออกกลางคันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในแต่ละช่วงเวลา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าการรู้หนังสือสามารถช่วยลดอัตราการออกกลางคันของนักเรียนได้ในแต่ละช่วงเวลา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Carlson (2013), Denti & Guerin (1999), Steinberg & Almeida (2004) ที่ต่างชี้ว่าทักษะการรู้หนังสือเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ช่วยป้องกันการออกกลางคันของนักเรียน เนื่องจากการรู้หนังสือเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นที่จะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการศึกษา และยังเป็นทักษะที่ช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้อีกด้วย นอกจากนี้ในงานวิจัยของ Rotermund (2007) ซึ่งเห็นว่าร้อยละ 32 ของนักเรียนในเกรด 10 จะออกกลางคันเพราะไม่สามารถทำการบ้านที่ได้รับมอบหมายได้ และร้อยละ 38 อ้างว่าการที่ไม่สามารถทำงานส่งได้เป็นผลทำให้เกิดเจตคติขี้เกียจจนเป็นสาเหตุทำให้ต้องออกกลางคันในที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงอาจถือได้ว่าการรู้หนังสือเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจที่จะอยู่หรือลาออกจากโรงเรียน (Carlson, 2013)

ข้อจำกัดในการวิจัย

ข้อมูลในฐานข้อมูล UIS ในแต่ละตัวแปรจะมีนิยามและวิธีในการวัดแตกต่างออกไปตามแต่ละประเทศ และช่วงเวลาที่ทำการวัด ยกตัวอย่างเช่นนิยามและเกณฑ์ที่ใช้เป็นมาตรฐานในการ

ตัดสินใจการรู้หนังสือของแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันและในบางประเทศอาจมีการเปลี่ยนแปลงนิยามระหว่างการสำรวจสำมะโนครัวประชากรด้วย เช่น ในประเทศไทยปี ค.ศ. 2005 ที่ให้นิยามประชากรที่รู้หนังสือว่าหมายถึง “บุคคลที่อายุมากกว่าหรือเท่ากับ 6 ปีที่สามารถอ่านเขียนข้อความอย่างง่ายด้วยความเข้าใจ แต่ถ้าบุคคลสามารถอ่านแต่ไม่สามารถเขียนได้บุคคลนั้นจะถูกระบุอยู่ในกลุ่มคนที่ไม่รู้หนังสือ (illiterate)” ต่างจากประเทศอินโดนีเซียปี ค.ศ. 2006 ที่ให้นิยามการรู้หนังสือว่าหมายถึง “บุคคลที่สามารถอ่านภาษา Latin alphabet และจดหมายทั่วไปได้” และเปลี่ยนแปลงนิยามที่ใช้ในปี ค.ศ. 2008 เป็น “ความสามารถในการอ่านและเขียนข้อความสั้น ๆ อย่างง่ายเป็นอย่างน้อย” (UIS, 2015) เหล่านี้มีผลต่อความเที่ยงของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

นอกจากนั้นในการวิจัยที่ต้องการศึกษาตัวแปรการศึกษาในชนบท ที่นำข้อมูลอัตราส่วนของประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ชนบทมาศึกษาแทน โดยอนุมานว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทจะมีโอกาสได้รับการศึกษาในลักษณะที่ต่างจากการศึกษาในเขตเมือง ซึ่งอาจมีการบริหารจัดการดูแลจากส่วนกลาง และมาตรฐานต่าง ๆ ตีกว่าการศึกษาในชนบท อาจมีผลต่อความตรงและการตีความผลการวิจัยที่เกิดขึ้น ดังนั้น ผู้ที่สนใจจะใช้ข้อมูลผลการวิจัยในส่วนของการศึกษาในชนบทอาจต้องใช้ความระมัดระวังในการอ้างอิงหรือสรุปผล

ข้อเสนอแนะ

การออกกลางคันของนักเรียนเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของการศึกษาทั่วโลก ดังที่กล่าวไปในข้างต้น ดังนั้น โรงเรียนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรหากกลยุทธ์ทั้งที่เป็นเชิงรุกและเชิงรับในการจัดการกับอัตราการออกกลางคันของนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าทักษะการรู้หนังสือเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างมากที่สามารถลดอัตราการออกกลางคันของนักเรียนได้ โดยโรงเรียนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับทักษะการรู้หนังสือ เช่น ให้ความใส่ใจดูแลนักเรียนในกลุ่มที่มีทักษะการรู้หนังสือแย่มากเป็นพิเศษ หรือจัดโปรแกรม/กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการอ่านและการเขียนขึ้นมา นอกเหนือจากการเรียนการสอนในหลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

- อวยพร เรืองตระกูล. (2553). *สถิติประยุกต์ทางพฤติกรรมศาสตร์ 1*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรวิชัย นาคทรพรพ. (2556). *รายงานและบทวิเคราะห์สถานการณ์เด็กไทย ในรอบปี 2553-2554*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Asparouhov, T., & Muthen, B. (2008). Multilevel mixture models. *Advances in latent variable mixture models*, 27-51.

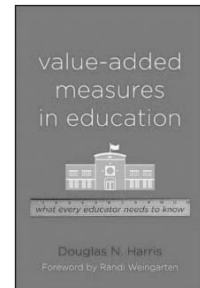
- Carlson, C. L. (2013). Adolescent Literacy, Dropout Factories, and the Economy: The Relationship between Literacy, Graduation Rates, and Economic Development in the United States. *Education*, 1.
- Denti, L. G., & Guerin, G. (1999). Dropout prevention: A case for enhanced early literacy efforts. *The Clearing House*, 72(4), 231–235.
- Eekhout, I., Enders, C. K., Twisk, J. W., de Boer, M. R., de Vet, H. C., & Heymans, M. W. (2015). Including auxiliary item information in longitudinal data analyses improved handling missing questionnaire outcome data. *Journal of clinical epidemiology*, 68(6), 637–645.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (Vol. 7). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
- Muthen, L. K., & Muthen, B. O. (2012). *Mplus User's Guide* (7thed.).
- Quinn, C. A., & Bussey, K. (2015). Moral Disengagement, Anticipated Social Outcomes and Adolescents' Alcohol Use: Parallel Latent Growth Curve Analyses. *Journal of youth and adolescence*, 44(10), 1854–1870.
- Preacher, K. J. (2008). *Latent growth curve modeling* (No. 157). Sage.
- Rotermund, S. (2007). *Why students drop out of high school: Comparisons from three national surveys*. University of California, Santa Barbara.
- Steinberg, A., & Almeida, C. (2004). The Dropout Crisis: Promising Approaches in Prevention and Recovery. *Jobs for the Future*.
- UNESCO Institute for statistics. (2009). *Education indicators technical guidelines*. UNESCO Institute for statistics.
- Wiehe, E. (2015). The New Political Economy of Urban Education: Neoliberalism, Race, and the Right to the City, by Pauline Lipman. *Rethinking Marxism*, 27(1), 140–143.

Translated THAI references

- Nakornthap, A. (2013). Report and analysis on the current situation in Thailand 2010–2011. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Ruengtrakul, A. (2010). Statistics applied to behavioral sciences 1. Bangkok: Faculty of Education, Chulalongkorn University. [In Thai]

Value-added Measures in Education

Harris, D. N. (2011). *Value-added measures in education: What every educator needs to know*.
Cambridge, MA: Harvard Education Press.

แนวคิดการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม (value-added analysis)¹ แม้จะยังไม่ได้เคยใช้เพื่อประเมินคุณภาพการศึกษาในประเทศไทยอย่างเป็นทางการเลย แต่ในหลายประเทศทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาใช้แนวคิดการวัดและประเมินมูลค่าเพิ่มเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษามาร่วมทศวรรษ ปี 1992 รัฐแรกที่ใช้นโยบายนี้ในการประเมินคุณภาพการศึกษาคือรัฐเทนเนสซี (Sanders, & Horn, 1994) และการที่ประธานาธิบดี Obama เพิ่มความเข้มข้นของนโยบายการศึกษาโดยผูกติดความรับผิดชอบของครูเข้ากับคะแนนสอบของนักเรียน (Klein, 2012) ก็ถือเป็นการสนับสนุนแนวทางการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม ทำให้มีการใช้การวิเคราะห์ทำนองนี้อย่างแพร่หลาย

หนังสือเล่มนี้ถือว่ามาได้จังหวะที่เหมาะสมมากเพราะขณะนั้นประเด็นเรื่องการใช้แนวคิดนี้เป็นที่ถกเถียงกันในหมู่นักวิชาการถึงความเหมาะสมในการนำไปใช้ประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาอย่างไรก็ตามหนังสือการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มที่วางขายในตลาดมีทั้งสิ้น 4 เล่ม² เล่มแรก “Value Added Models in Education: Theory and Applications” เป็นของ Robert W. Lissitz ตีพิมพ์เมื่อปี 2005 เล่มที่สอง “How to Use Value-Added Analysis to Improve Student Learning. A field Guide for School and District Leaders” ตีพิมพ์เมื่อปี 2012 เป็นของ Kate Kennedy เล่มที่สาม “Rethinking Value-Added Models in Education: Critical Perspectives on Tests and Assessment-Based Accountability” เป็นของ Amrein-Beadsley ตีพิมพ์ปี 2014 และเล่มที่สี่ “Value-Added Measures in Education: What Every Educator Needs to Know” เป็นของ Douglas N. Harris ตีพิมพ์ปี 2011 ทั้งนี้มีเพียงเล่มที่สองของ Kate Kennedy เท่านั้นที่ไม่ได้เขียนในเชิงวิชาการ

¹ แนวคิดการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม คือแนวคิดที่ประเมินคุณภาพการศึกษาโดยผูกคะแนนสอบเข้ากับหน่วยวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม เช่น โรงเรียน หรือครู แล้วใช้หลักการทางเศรษฐมิติประมาณค่ามูลค่าเพิ่มที่เกิดจากหน่วยวิเคราะห์เหล่านั้น

² อ้างอิงจาก <http://vamboozled.com/doug-harris-on-the-increased-use-of-value-added-in-louisiana/>

หนังสือของ Douglas N. Harris มีจุดเด่นคือเป็นหนังสือที่อ่านง่าย มีรายการอ้างอิงในหนังสือมากถึง 207 รายการ³ และตัวผู้เขียนเองก็เป็นหนึ่งในบรรดาผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์ การศึกษาโดยตรง อีกทั้งยังตีพิมพ์งานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มมาแล้วอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่ “ครบเครื่อง” ทั้งในด้านแนวคิดพื้นฐานของการประเมินมูลค่าเพิ่ม เทคนิคโมเดลทางสถิติที่ครอบคลุมทั้งพื้นฐานและขั้นสูง ข้อควรระวังในการใช้โมเดล การแปลผล และการนำไปประยุกต์ใช้ ถือว่าเป็นหนังสือที่น่าสนใจมากเพราะนอกจากจะสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ เรื่องการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มให้ผู้อ่านแล้ว ยังสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้อย่างดีเยี่ยม

จุดเด่นที่เห็นได้ชัดเจนคือ การเลือกอธิบายโดยใช้หลักการอุปมาอุปไมยระบบการศึกษากับระบบ อุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน (p.4-16 และ p.80-81) ธุรกิจโรงพยาบาล (p.50-52) หรือแม้กระทั่ง กีฬาบาสเก็ตบอล (p.72) ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจแนวคิดที่ซับซ้อนอย่างแนวคิดมูลค่าเพิ่มได้อย่าง ไม่ยากเย็นเหมือนหนังสือเชิงวิชาการเล่มอื่น อย่างไรก็ตามก็อาจเพราะ Harris ต้องการทำให้ง่าย การอุปมาบางตัวอย่างจึงอาจจะคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงบ้าง เช่นการเปรียบเทียบระบบการศึกษากับภาคอุตสาหกรรมการเงิน Harris กล่าวว่า “..like student test scores, profits are just snapshots in time. They can be distorted by accounting gimmicks and do not reflect investment risk ....” (p.31) แต่ในความเป็นจริง มุมมองของนักบัญชีและนักการเงินไม่ได้มอง กำไร (profits) เป็นภาพนิ่ง (snapshots) เหมือนกับรายการที่จัดประเภทในงบแสดงฐานะการเงิน (statement of financial position) แต่มองรายการที่จัดประเภทในงบกำไรขาดทุน (profits and losses statement) เป็นตัวแปรประเภทตัวแปรไม่นิ่ง (flows) (Easton & Harris, 1991) ทั้งนี้ อาจสับสนได้ง่ายกับคำว่ากำไรสะสม (retained profits) ซึ่งโดยหลักการถูกจัดเป็นประเภทภาพนิ่ง อยู่แล้วในงบแสดงฐานะการเงิน ดังนั้นคำว่า “profits” ที่ Harris ใช้สื่อน่าจะใช้เป็น “retained profit” จึงจะเหมาะสมกว่า

หนังสือเล่มนี้มีทั้งสิ้น 11 บทสามารถจัดได้ 5 ส่วน คือ ส่วนแรกตั้งแต่บทที่ 1-4 เป็นส่วน ที่ Harris พยายามปูแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม ตั้งแต่ความสำคัญของตัวชี้วัด การใช้แบบสอบถามและข้อพึงระวัง ความแตกต่างระหว่างการวัดพัฒนาการหรือการเจริญเติบโตของ ผลสัมฤทธิ์กับการวัดมูลค่าเพิ่ม และการสร้างโมเดลการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม ส่วนที่สองตั้งแต่บทที่ 5-6 เป็นส่วนที่ Harris เริ่มออกมาจากแนวคิดพื้นฐานสู่โลกของสถิติและโลกแห่งความจริง โดย Harris ชี้ให้เห็นตอนจบบทที่ 4 ว่า ผู้อ่านเมื่ออ่านจบบทที่ 4 จะต้องอ่านบทที่ 5 ต่อ ห้ามคิดว่าการวิเคราะห์ มูลค่าเพิ่มสวยงามเหมือนกับโลกทฤษฎีที่ Harris ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ (p.88) ดังนั้นในบทที่ 5

³ นับรายการอ้างอิงทั้งหมดโดยไม่ได้ตัดรายการซ้ำ (p.231-251)

Harris จึงเริ่มกล่าวถึงความผิดพลาดในการใช้สถิติอ้างอิงจากข้อมูลเชิงประจักษ์โดยอ้างอิงจากงานวิจัยในอดีต ส่วนในบทที่ 6 เป็นการขยายขอบเขตจากเดิมการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มทำในขอบเขตของโรงเรียน (school value-added) ไปยังขอบเขตของครู (teacher value-added) ส่วนที่สาม คือ เฉพาะบทที่ 7 จะเป็นเนื้อหาที่เน้นเฉพาะงานวิจัยล้วนๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มส่วนที่สี่ ตั้งแต่บทที่ 8-10 เป็นส่วนที่ Harris ให้พื้นที่สำหรับการประยุกต์ใช้งานการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มและผลลัพธ์ทั้งในแง่นโยบาย อีกทั้งนำเสนอแนวทางการนำผลการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มมาช่วยจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งการสร้างแนวทางการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มที่เหมาะสมกับความต้องการใช้งานในส่วนสุดท้ายเป็นส่วนที่ Harris รวบรวมเรียบเรียงจากงานวิจัยและประสบการณ์ส่วนตัวเกี่ยวกับเรื่องของการได้อย่างเสียอย่าง (trade-off) ของการใช้การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม และมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน (misconceptions) เกี่ยวกับการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม

รายละเอียดประเด็นสำคัญในส่วนแรก Harris นำเสนอได้อย่างโดดเด่นเพราะยกตัวอย่างเปรียบเทียบทำให้ผู้อ่านเข้าถึงภาพที่ Harris ต้องการสื่อ เช่น ประเด็นของบทที่ 1 คือการบอกให้ผู้อ่านคล้อยตามว่าคุณภาพของเครื่องมือวัดผลการดำเนินงานมีความสำคัญมาก พร้อมทั้งยกตัวอย่างงานวิจัยเกี่ยวกับการล่มสลายของอุตสาหกรรมการเงินในยุค Hamburger crisis ในช่วงปี 2008 มาสนับสนุนประเด็นที่กล่าวไว้ บทสรุปจากงานวิจัยบอกว่าปัญหาทั้งหลายเกิดจากการขาดระบบความรับผิดชอบ (accountability system) ทำให้เกิดการจ่ายโบนัสที่ไม่ตรงตามสภาพจริง ซึ่งส่งผลให้นักกวดนิชนกิจ (investment banker) สร้างผลิตภัณฑ์ทางการเงินออกมาขายมากเกินไปจนเกิดอุปทานส่วนเกิน (excess supply) จนในที่สุดระบบเศรษฐกิจพังทลาย Harris สรุปว่าการจ่ายโบนัสที่ไม่ตรงตามสภาพจริงเกิดจากการวัดผลการดำเนินงานที่ไม่สะท้อนความจริงในระยะยาว เช่นเดียวกับกับการวัดกำไร ณ เวลาปัจจุบันเพียงอย่างเดียวก็เปรียบเหมือนภาพนิ่งซึ่งให้รายละเอียดได้ไม่มากเท่ากับการวัดแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของกำไรบนฐานของความน่าจะเป็น ช่วงท้ายของบทที่ 1 สรุปว่าระบบการศึกษากำลังจะประสบปัญหาหากยังประเมินในลักษณะที่เป็นภาพนิ่งหรือการวัดเพียงครั้งเดียวเช่นนี้ต่อไป

หลังจากนั้น Harris ได้หยิบกฎเหล็ก (cardinal rule) สำหรับการวัดผลตามหลักการจัดการสมัยใหม่เพื่อมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อระบบขึ้นว่า “hold people accountable for what they can control” และสรุปท้ายว่าการวิเคราะห์ที่เห็นการเปลี่ยนแปลง เช่นการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มเป็นการวิเคราะห์ที่ตรงกับกฎเหล็กที่ได้กล่าวไว้

Harris กล่าวในบทที่ 2 ว่าการวัดและประเมินโดยอาศัยภาพนิ่งทำให้เกิดปัญหาผลลัพธ์ที่ไม่คาดฝัน 4 ข้อ แต่หากเปลี่ยนไปใช้การวัดและประเมินโดยอาศัยแนวคิดมูลค่าเพิ่มปัญหาผลลัพธ์

ที่ไม่คาดฝัน 4 ข้อดังกล่าวจะหายไป ทั้งนี้ผลลัพธ์ที่ไม่คาดฝันทั้ง 4 ข้อได้แก่ ข้อแรก การที่โรงเรียน
แกล้งไม่ให้นักเรียนที่อ่อนมาสอบ ดังหลักฐานที่ Harris นำมาอ้างอิง คือ โรงเรียนใน Florida และ
Texas แกล้งไม่ให้นักเรียนที่มีแนวโน้มจะทำข้อสอบไม่ได้มาสอบ (p.44) ข้อสอง การกดดันให้ครู
ที่เก่งต้องลาออกทางอ้อมดังเช่นกรณีครูใน North Carolina ที่พบว่าครูเก่งลาออกเยอะจากโรงเรียน
ที่มีคะแนนจากการประเมินความรับผิดชอบต่ำ ข้อสาม การหมุนเวียนเปลี่ยนผู้บริหารในโรงเรียนที่มี
คะแนนต่ำอย่างไม่รู้จบ Harris อ้างงานของ Frederick Hess แล้วสรุปเป็นนัยว่าโรงเรียนอ่อน
เมื่อโดนเปลี่ยนผู้บริหารแล้วพอครบรอบประเมินก็ยังคงดีใหม่อยู่ดี ทั้งที่หลายแห่งมีพัฒนาการดีขึ้น
(หากวัดด้วยแนวคิดมูลค่าเพิ่ม) แต่เมื่อวัดด้วยเกณฑ์ภาพนิ่งเดิมก็ตกใหม่ทำให้แก้ปัญหาไม่ได้ สิ้นเปลือง
ทรัพยากรมากมาย และ ข้อสี่ การสร้างความขุ่นเคืองใจและลดแรงจูงใจ

ปัญหาของภาพนิ่งไม่ได้มีแค่เท่าที่เห็น Harris ขยายความเพิ่มโดยยกตัวอย่างกรณีธุรกิจ
โรงพยาบาลใน Oakville การที่โรงพยาบาลใช้การประเมินแบบภาพนิ่ง จะทำให้โรงพยาบาลมีโอกาส
สร้างผลการประเมินที่ดีขึ้นโดยการปฏิเสธผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรง และรับแต่เฉพาะผู้ป่วยรายที่รักษาง่าย
เท่านั้น ซึ่งการกระทำเช่นนี้เคยเกิดในภาคธุรกิจและปัจจุบันปัญหาเหล่านี้ได้แก้ไขแล้ว แต่ในภาคการศึกษา
ยังคงเป็นปัญหาที่เรื้อรังอยู่ (p.52) สุดท้าย Harris จึงสรุปว่า **วิธีที่ดีกว่าคือการนำเอาวิธีวัดและ
ประเมินแบบมูลค่าเพิ่มมาใช้ในวงการการศึกษาให้มากขึ้น**

ใจความสำคัญของบทที่ 3 คือ การวัดผลควรจะวัดพัฒนาการเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลง
โดยเขาเริ่มนำเสนอผู้อ่านตั้งแต่การเจริญเติบโตไปสู่ระดับที่ชำนาญการเจริญเติบโตต่างกลุ่ม และการ
เจริญเติบโตรายบุคคล Harris บอกว่า การเจริญเติบโตรายบุคคลเหมาะสมที่สุด (p.67) แต่นักวิจัย
ที่คัดค้านการใช้แนวทางการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มมาโดยตลอดอย่าง Amrein-Beardsley แสดงความ
ไม่เห็นด้วยว่าแนวคิดการวิเคราะห์เชิงมูลค่าเพิ่มยังมีประเด็นให้พิจารณาอีกมาก และมันเร็วเกินไป
ที่จะสรุปว่าวิธีการวัดแบบใดดีที่สุด ทั้งนี้ Amrein-Beardsley ได้เขียนวิจารณ์หนังสือในรายละเอียด
ของประเด็นดังกล่าว และสรุปว่าแนวคิดการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มนั้นดี แต่ยังไม่พอ ทำให้ Harris
ต้องเขียนบทวิจารณ์เพื่อชี้ให้เห็นว่า Amrein-Beardsley ตีความงานเขียนของเขาผิดไปทำให้ได้ข้อสรุป
ที่ผิดพลาด แต่ประเด็นร้อนดังกล่าวก็กลายมาเป็นที่สนใจในวงการจนต้องมีรายการพิเศษ “Value-
added Smackdown” ขึ้นในปี 2011 และการโต้เถียงก็ผ่านมาจนถึงปี 2015 ที่ Amrein-Beardsley
ได้เขียนบล็อกของตนเองในชื่อที่เจตนาตั้งมาล้อเลียนการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มว่า “Vamboozled”
ที่ผันมาจาก “Bamboozled”

บทที่ 4 ถือว่าเป็นจุดขายอีกจุดของหนังสือเล่มนี้ เพราะมีการพูดถึงการควบคุมตัวแปรที่สำคัญ
ในโมเดลการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม นั่นก็คือตัวแปรประเภทปัจจัยบุคคล Harris นำเสนอแนวทางที่

น่าสนใจคือ การไม่ต้องควบคุมปัจจัยทำนองนี้ในโมเดล เพราะในทางเศรษฐมิติแล้วปัจจัยในลักษณะที่อาจจะมียธิพจน์คงที่ในโมเดล (fixed-effects)⁴ ซึ่งเมื่อนำมาสู่โมเดลการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มแล้ว อธิพจน์ดังกล่าวจะหักล้างกันหมด (p.74-78) และ Harris ยังบอกว่าหากนักวิจัยจะควบคุมปัจจัยเหล่านี้เหมือนการวิเคราะห์ทั่วไปได้เช่นกัน แต่งานวิจัยของ Harris ที่ทำล้วนใช้แนวทางกำจัดอิทธิพลคงที่ทั้งสิ้นเช่น เรื่อง “Value-added models and the measurement of teacher productivity” ที่ตีพิมพ์ปี 2014 เป็นต้น

ใจความสำคัญของบทที่ 5 คือ การเปลี่ยนจากการวิเคราะห์แบบภาพนิ่งมาเป็นการวิเคราะห์แบบมูลค่าเพิ่มทำให้ปัญหาความคลาดเคลื่อนแบบเป็นระบบลดลง แต่ก็ต้องแลกมาด้วยปัญหาใหม่คือความคลาดเคลื่อนแบบสุ่มที่เพิ่มขึ้นแทน ดังนั้นแนวทางการนำเสนอในบทนี้ Harris จึงเน้นการใช้รูปภาพแทน เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพความคลาดเคลื่อนทั้งสองแบบง่ายขึ้น ได้แก่ ความคลาดเคลื่อนแบบเป็นระบบและความคลาดเคลื่อนแบบสุ่ม ซึ่งถือว่า Harris ทำได้อย่างดีมาก นอกจากนี้ Harris ได้ย้ำถึงโอกาสเกิดความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 และ 2 (type 1 error and type 2 error) และปัญหาของการทดสอบนัยสำคัญ (problems of significance) (p.103-107)

บทที่ 6 บอกถึงปัญหาที่นักวิจัยควรระวังให้มากถ้าต้องการใช้โมเดลการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม ได้แก่ ปัญหาการจัดวางนักเรียนเข้าห้องเรียนแบบเหมาะสมกับครูผู้สอน และปัญหาอิทธิพลเพดาน ซึ่งเป็นปัญหาที่นักเรียนที่มีคะแนนสอบสูงสุดจะไม่สามารถเพิ่มคะแนนตนเองได้อีก มีแต่ลดลงเท่านั้น ปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อความคลาดเคลื่อนอย่างเป็นระบบทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม Harris ยังคงสนับสนุนการใช้การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มอยู่ดี แต่สนับสนุนเฉพาะบริบทของโรงเรียนเท่านั้น (school value-added) ไม่สนับสนุนในบริบทของครู (teacher value-added) เพราะจำนวนหน่วยวิเคราะห์ในแต่ละโรงเรียนมากกว่าหน่วยวิเคราะห์ในครูแต่ละคนเสมอ ทำให้การประมาณค่าพารามิเตอร์ในกรณีวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มของครูมีความลำเอียงมากกว่ากรณีวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มของโรงเรียน แนวทางที่นิยมใช้สำหรับแก้ปัญหาคือการใช้เทคนิคการประมาณค่าแบบหดตัว (shrunken estimates) (p.149) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ปรับน้ำหนักของเศษส่วนแลมด้าโดยให้ตัวส่วนมากขึ้นเพื่อให้การแกว่งตัวของค่าพารามิเตอร์อยู่ในกรอบที่แคบกว่าเดิม เมื่อค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานลดลง ความคงเส้นคงวา (consistency)

⁴ Fixed-effects ในที่นี้แตกต่างกับ fixed-effects และ random-effects ที่อยู่ในโมเดล HLM เนื่องจาก fixed-effects และ random-effects ใน HLM จะกล่าวถึงค่าสัมประสิทธิ์ว่าคงที่หรือแปรผันได้ ซึ่งหากคงที่แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนในระดับอื่นมีค่าเป็นศูนย์ แต่หากแปรผันได้แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนในระดับอื่นมีค่าไม่เท่ากับศูนย์แต่คำว่า fixed-effects ในโมเดลที่ Harris นำเสนอคือ การที่โมเดลมีอิทธิพลของตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งที่คงที่ข้ามช่วงเวลา ทำให้เมื่อทำการ demean แล้วจะทำให้ปัญหานั้นหายไป และสามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ได้ตามปกติ

ของการประมาณค่าพารามิเตอร์ก็จะมากขึ้น ทั้งนี้แม้เทคนิคการประมาณค่าแบบหัดตัวจะช่วยเพิ่มความคงเส้นคงวาได้ แต่หากหน่วยวิเคราะห์มีจำนวนน้อยเกินไปก็ไม่ควรใช้เทคนิคนี้

บทที่ 7 เน้นการรายงานผลการวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม ถือว่าเป็นแหล่งที่เหมาะสมสำหรับนักวิจัยที่จะนำมาใช้อ้างอิง Harris รวบรวมงานวิจัยของตนเองและของนักวิจัยทั้งฝ่ายสนับสนุนและคัดค้านการใช้การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มอย่างครบครัน เช่นงานวิจัยที่แสดงให้เห็นสหสัมพันธ์ของผลการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มของครูกับผลการวิเคราะห์ความสามารถของครูจากครูใหญ่ เป็นต้น ถือว่าไม่มีความลำเอียงในการนำเสนอ และทำให้ผู้อ่านเปิดโลกทัศน์จนเห็นว่าการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มที่ชักรันอยู่ในปัจจุบันนี้มีข้อผิดพลาดอยู่แต่ก็ยิ่งดีกว่าการวิเคราะห์แบบภาพนิ่งมาก (p.216) และข้อผิดพลาดของการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มจะยิ่งลดลงหากใช้กับข้อมูลที่มีปริมาณมากและมีการวัดซ้ำมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป

ในส่วนสุดท้าย บทที่ 8 เป็นการเน้นย้ำบทที่ 7 ด้วยตัวอย่างกรณีศึกษาทั่วไป โดยใช้ข้อมูลเป็นโรงเรียนใน Oakville จำนวน 6 แห่ง โดยมีการวิเคราะห์ทั้งแบบภาพนิ่งและแบบมูลค่าเพิ่ม บทที่ 9 Harris แนะนำการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มสำหรับปรับปรุงการเรียนการสอน เนื้อหาในบทนี้เริ่มด้วยคำแนะนำเบื้องต้นสำหรับการใช้การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม แล้วต่อยอดกรณีศึกษาการใช้การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มในสถานที่ต่างๆ เช่น ประเทศอังกฤษ เป็นต้น บทที่ 10 แนะนำวิธีสร้างและนำเสนอการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มที่มีประสิทธิภาพโดยมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จำนวน 10 ข้อ (p.201-211) เช่น ให้ใช้ค่าเฉลี่ยคะแนนมูลค่าเพิ่มอย่างน้อย 2 ปี ให้รายงานช่วงความเชื่อมั่นของค่าคะแนนมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น แต่ข้อที่ Harris ตระหนักและแนะนำให้นักวิจัยใส่ใจให้มากที่สุดคือนักวิจัยควรจะหาทางลดความคลาดเคลื่อนอย่างเป็นระบบและอย่างสม่ำเสมอให้มากที่สุด (p.214) บทที่ 11 Harris ได้เรียบเรียงมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มจำนวน 8 ข้อ เช่น การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มเป็นธรรมกับครูแต่ไม่เป็นธรรมกับนักเรียน หรือ การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มไม่ควรนำมาใช้วิเคราะห์หรือประเมินครูเพราะว่างานสอนหนังสือเป็นงานที่ซับซ้อนมาก เป็นต้น โดยมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเหล่านี้รวบรวมมาจากหลายแหล่ง ทั้งในงานวิจัย งานสัมมนาวิชาการ แต่โดยมากจะเรียบเรียงมาจากฝ่ายที่คัดค้านการใช้การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม (p.215-221) การนำเสนอในบทนี้เหมือนกับบทที่ผ่านมา คือนำเสนอประเด็นมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนรายชื่อแล้วให้เหตุผลแย้ง (counter) ที่ละประเด็นด้วยเหตุผลในเชิงวิชาการและหลักฐานเชิงประจักษ์ ในจุดนี้ถือว่า Harris ทำได้ดีมาก ทำให้ผู้อ่านนอกจากได้ทราบมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแล้วยังได้ทบทวนประเด็นสำคัญที่อาจหลงลืมไปเนื่องจาก Harris ระบุบทที่ใช้อ้างอิงในการให้เหตุผลไว้ด้วย ประเด็นมโนทัศน์คลาดเคลื่อนที่พบบ่อย ล้วนเป็นเหตุผลที่มีน้ำหนักไม่ว่าจะเป็น ครูแต่ละคนมีนักเรียนแตกต่างกัน การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มมีข้อผิดพลาดอยู่แบบสอບไม่พอสำหรับวัดสัมฤทธิ์ผล การสอนเป็นงานที่ซับซ้อน และมีความแตกต่างในความต้องการของนักเรียน แต่ทั้งหมดก็ล้วนจัดเป็นมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทั้งสิ้น

โดยสรุปหนังสือเล่มนี้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มไว้อย่างครบถ้วน นอกจากจะมีเนื้อหาที่กว้างและลึกซึ้งแล้ว เทคนิคการนำเสนอของ Harris ยังเป็นมิตรกับผู้อ่านอย่างมาก จึงทำให้ผู้อ่านเข้าถึงเรื่องยากได้ง่ายกว่าหนังสือเล่มอื่นที่นำเสนอในเชิงเศรษฐมิติและสถิติ หนังสือเล่มนี้แม้จะตีพิมพ์ในปี 2011 แต่ Harris ก็ตีพิมพ์งานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2014 ที่ผ่านมามีผลงานอย่างน้อย 2 ฉบับที่ต่อยอดจากความรู้เดิมในหนังสือคือ “Value-added models and the measurement of teacher productivity” และ “How Teacher Evaluation Methods Matter for Accountability A Comparative Analysis of Teacher Effectiveness Ratings by Principals and Teacher Value-Added Measures” หนังสือเล่มนี้จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้สนใจศึกษากการวิเคราะห์มูลค่าเพิ่ม เพราะถือเป็นพื้นฐานที่ดีที่สามารถนำไปต่อยอดสำหรับอ่านงานวิจัยต่อไป

รายการอ้างอิง

- Amrein-Beadsley, A. (2015). *Doug Harris on the (increased) use of value-added in Louisiana*. Retrieved from <http://vamboozled.com/doug-harris-on-the-increased-use-of-value-added-in-louisiana/>
- Easton, P. D., & Harris, T. S. (1991). Earnings as an explanatory variable for returns. *Journal of accounting research*, 19-36.
- Harris, D. N. (2011). *Value-added measures in education: What every educator needs to know*. Cambridge, MA: Harvard Education Press.
- Harris, D. N., Ingle, W. K., & Rutledge, S. A. (2014). How teacher evaluation methods matter for accountability a comparative analysis of teacher effectiveness ratings by principals and teacher value-added measures. *American Educational Research Journal*, 51(1), 73-112.
- Klein, A. (2012). Obama uses funding, executive muscle to make often-divisive agenda a reality. *Education Week*, 37(35), 1-26.
- Sanders, W. L., & Horn, S. P. (1994). The Tennessee value-added assessment system (TVAAS): Mixed-model methodology in educational assessment. *Journal of Personnel Evaluation in Education*, 8(3), 299-311.
- Sass, T. R., Semykina, A., & Harris, D. N. (2014). Value-added models and the measurement of teacher productivity. *Economics of Education Review*, 38, 9-23.

วารสารวิธีวิทยาการวิจัย
ปีที่ 28 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2558)

ผู้เขียน

- ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ, Ph.D.   อาจารย์
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
piyawan.p@chula.ac.th
- โชติกา ภาษีผล, Ph.D.   รองศาสตราจารย์
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
aimornj@hotmail.com
- สุมาลี เล็กประยูร   ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ภาควิชาการโฆษณา
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
sumalee.y@bu.ac.th
- ศศิธร โสภารัตน์, Ph.D.   อาจารย์
วิทยาลัยการฝึกหัดครู
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
sasisopa1979@gmail.com
- ภัทราพร เกษสังข์, Ph.D.   รองศาสตราจารย์
สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
p_kessung@yahoo.co.th
- ชัยยุทธ กลีบบัว   นิสิตปริญญาเอก
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
pkleebua@gmail.com

ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ, Ph.D.

นพดล มโนสุทธิ

อาจารย์

ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

chayut.p@chula.ac.th

นักวิจัย

write2pae@gmail.com

JOURNAL OF RESEARCH METHODOLOGY
Volume 28, Number 3 (September - December 2015)

Authors

- Piyawan Visessuvanapoom, Ph.D.   Lecturer
Department of Educational Research and Psychology,
Faculty of Education, Chulalongkorn University
piyawan.p@chula.ac.th
- Shotiga Pasiphol, Ph.D.   Associate Professor
Department of Educational Research and Psychology,
Faculty of Education, Chulalongkorn University
aimornj@hotmail.com
- Sumalee Lekprayura   Assistant Professor,
Advertising Department,
School of Communication Arts, Bangkok University
sumalee.y@bu.ac.th
- Sasithorn Soparat, Ph.D.   Lecturer
College of Teacher Education
Phranakhon Rajabhat University
sasisopa1979@gmail.com
- Patthraporn Kessung, Ph.D.   Associate Professor
Department of Educational Research and Evaluation,
Faculty of Education, Loei Rajabhat University
p_kessung@yahoo.co.th
- Chaiyut Kleebbua   Ph.D. Candidate
Department of Educational Research and Psychology,
Faculty of Education, Chulalongkorn University
pkleebbua@gmail.com

Chayut Piromsombat, Ph.D.

Lecturer

Department of Educational Research and Psychology,

Faculty of Education, Chulalongkorn University

chayut.p@chula.ac.th

Noppadol Manosuthi

Researcher

write2pae@gmail.com

บทคัดย่อ (Abstract) ของวารสารวิธีวิทยาการวิจัยในปีที่ 10 ฉบับที่ 1 เป็นต้นไป ได้ปรากฏ
ในฐานข้อมูล ULRICH's International Periodicals Directory

**Journal of Research Methodology in ULRICH's International
Periodicals Directory**

001.42

TH ISSN 0857-2933

JOURNAL OF RESEARCH METHODOLOGY.
(Text in English or Thai; abstracts in English) 1989.
s-a B.90(\$3.60); newsstand price : \$2. (Chulalongkorn
University, Department of Educational Research)
Chulalongkorn University Press. Phaya Thai Rd.,
Bangkok 10330. Thailand. Tel. 215-3626. Ed.
Somwung Pitiyanuwat. abstr.; bibl.; charts; stat.
circ.1,000.

Description: Covers research methodology, sta-
tistics, measurement and evaluation, and research
results in education and social sciences.

Refereed Serial

การเสนอบทความหรืองานวิจัย เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิธีวิทยาการวิจัย

**Submission of research or academic articles for publication to
Journal of Research Methodology**

วารสารวิธีวิทยาการวิจัยยินดีที่จะพิจารณาบทความทางวิชาการ ไม่เพียงเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับวิธีวิทยาการวิจัย การวัดและประเมินผลทางการศึกษา รวมถึงสถิติทางการศึกษาเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมไปถึงการศึกษาที่เกี่ยวข้อง อาทิ ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา และสังคมศาสตร์ ผู้เขียนสามารถส่งต้นฉบับบทความความยาวประมาณ 10–15 หน้า พร้อมทั้งบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มาที่บรรณาธิการวารสารวิธีวิทยาการวิจัย ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 หรือผ่านทางเว็บไซต์ <http://portal.edu.chula.ac.th/pub/jrm> โดยผู้เขียนสามารถศึกษารายละเอียดการเขียนบทความตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) และส่วนประกอบต่างๆ ของบทความได้จากเว็บไซต์ดังกล่าว

Journal of Research Methodology (JRM) welcomes academic articles not only in the fields of educational research methodology, educational measurement and evaluation, as well as educational statistics, but also in the related fields such as education, psychology, and social sciences. A manuscript of 10–15 pages, including Thai and English abstracts, should be submitted to Editors of Journal of Research Methodology, Department of Educational Research and Psychology, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Phaya Thai Road, Patumwan, Bangkok 10330. The submission could also be done on the official website of JRM at <http://portal.edu.chula.ac.th/pub/jrm/>. Authors are recommended to follow the latest version of the American Psychological Association (APA) Writing Format and other guidelines of JRM listed on the website.

วารสารวิธีวิทยาการวิจัย

Journal of Research Methodology

วิธีวิทยาการวิจัยเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจเป็นอันมากในปัจจุบัน ภาควิธีวิทยา และจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาคมวิจัยสังคมศาสตร์ แห่งประเทศไทย ได้พิจารณาเห็นความสำคัญของศาสตร์แขนงนี้ จึงได้จัดทำวารสารเพื่อเผยแพร่ให้ นักวิชาการ อาจารย์ ครู และนิสิตนักศึกษาที่รักความก้าวหน้าได้ติดตามวิชาการด้านนี้อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นไปวารสารวิธีวิทยาการวิจัยมีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ (มกราคม- เมษายน), (พฤษภาคม-สิงหาคม), (กันยายน-ธันวาคม)

สมัครสมาชิก 1 ปี จำนวน 3 ฉบับ ค่าสมาชิก 220.- บาท

สมัครสมาชิก 2 ปี จำนวน 6 ฉบับ ค่าสมาชิก 420.- บาท

จำหน่ายปลีกเล่มละ 80.- บาท

การสมัครสมาชิก การต่ออายุสมาชิกและการสั่งซื้อโปรดกรอกรายละเอียดในใบสมัครสมาชิก ท่านสามารถจ่ายเช็ค ธนาณัติหรือตัวแลกเงินส่งจ่าย ปณ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย **ในนามคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** กทม. 10330 โทรศัพท์ 0-2218-2581-97 ต่อ 800

ใบสมัครสมาชิกวารสารวิธีวิทยาการวิจัย

สมัครเป็นสมาชิก ปี พ.ศ. ....

ต้องการซื้อวารสารฉบับที่ผ่านมาฉบับที่.....ปีที่.....ถึงฉบับที่.....ปีที่.....รวม.....ฉบับ
รวมเป็นเงิน.....บาท

ชื่อ-นามสกุล/หน่วยงาน.....

ที่อยู่ที่บ้าน..... ถนน..... แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

สถานที่ทำงาน.....

เลขที่..... ถนน..... แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

ท่านประสงค์จะให้ส่งวารสารไป ที่บ้าน ที่ทำงาน

ท่านได้ส่งเงินด้วย เช็ค ธนาณัติ ตัวแลกเงิน

รวมจำนวนเงินทั้งสิ้น.....บาท

